

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalthistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Landevejens
farende Svende

Landevejens farende Svende

FORLAGET BØRGE BINDERUP

Landevejens

farende Svende

Landevejens farende Svende

Forlaget
Børge Binderup
1970

© Copyright
Forlaget Børge Binderup.
Bogen er sat
med 10 pkt. Lino Garamond
og trykt i
Duplex-Trykkeriet,
København

Bogen er skrevet af:

Sven Aage Carstens - Mogens Gottlieb
Haagen Hetsch - Flemming Holm - Otto Jacobsen
Palle Bruus Jensen - Erik Nysted
Poul Petersen - Carl Steen

Billederne er taget af:

Arne Bloch - Jørgen P. Christiansen
Sisse Jarner - Benny Nielsen
Nordisk Pressefoto m. fl.

Redaktion: Sverkel Biering

Indhold

1. Forord	9
2. Livskunstner på vandring	11
3. Farvel til heksedansen	19
4. Den velhavende landstryger	25
5. Torsken danser	32
6. Rav Larsen – eventyrer og maler	36
7. En spritter filosoferer	45
8. Kronprinsen og edderkoppen	50
9. I Mor Karlas varetægt	54
10. Festen ved mejerifyret	63
11. Poul Danmark	74
12. Under samfundets forsyrg	81
13. Landevejen er mit liv	88
14. Ud af dynastiet Pedersen	94
15. Forvalteren fortæller	99
16. En seddel ændrede mit liv	104
17. Gæstfrihed uden sidestykke	108
18. Ulykker bragte os sammen	112
19. Alverdens Sliberhans	115
20. Fra grøftekant og høstak	127
21. Egeskov Marked – før	139
22. Egeskov Marked 1970	146
23. Nu lokker atter de lange veje	155

Forord

*På grøftekanten finder man
de smukkeste blomster og de
sjoveste mennesker.*

(Shakespeare)

Da vi satte os for at fortælle om landevejens farende svende, om deres livsvilkår, deres indstilling til samfundet og deres trang til i frihed at friste tilværelsen som skærslippere, klinkere, bissekræmmere og vagabonder, måtte vi sende vore medarbejdere ud for at møde dem rundt om på de danske landeveje.

Ved samtaler med disse mennesker, som enten er gået på landevejen af frihedstrang eller fordi deres borgerlige liv er gået itu, har vi fået et udpluk af skæbner, som vi bringer i de følgende afsnit.

Deres historier taler for sig selv, men igennem dem alle går en trang til at glæde sig over den medmenneskelighed, de har mødt hos de fastboende, samt en vilje til ikke at svigte de mennesker de møder undervejs. De har deres eget moral-kodeks, som siger dem, at de skal vise god opførsel og høflighed til gengæld for venlig behandling.

Men tiderne skifter, og af disse gamle typer er der ikke så forfærdelig mange tilbage. Til gengæld er der på landevejene kommet en hel

del unge både herhjemme fra og fra de andre skandinaviske lande. Efter hvad man kan forstå på den gamle garde, er de ikke tilfredse med dette nye kuld, de overholder ikke landevejenes uskrevne love.

Prisen for friheden kan være høj, men i dag kan de, når de selv vil, søge ind og få hjælp blandt andet på de store forsorgsanstalter, der fungerer som behandlingscentre i modsætning til før i tiden, hvor der kun var arbejdsanstalterne og fattiggårdene, der udelukkende var opbevaringssteder.

I mange tilfælde falder de dog tilbage. Når der er gået nogen tid, vinteren er ovre, og solen bryder frem, melder uroen sig og da lokker atter de lange veje.

Redaktionen.

Livskunstner på vandring

– Ja, dem har vi set. De har sovet her i nat, de er gået nordpå for en times tid siden.

Fotografen og jeg var taget op langs kysten for at finde en skærslipper, der bliver kaldt Lillebror, og som skulle arbejde på denne kant. Ved teglværket i Nivå kørte vi ind for at forhøre os, om de havde set noget til ham, og en af arbejderne gav os besked, og han tilføjede: – De går nu to sammen, har de lavet noget forkert, det ville ikke ligne Lillebror, ham kender vi alle her gennem mange år.

Efter at have forklaret, at vi kun ville tale med dem og fotografere dem, kørte vi videre.

Allerede før Sletten fik vi øje på de to skærslippere, som var travlt optaget med dagens gerning. Trods øs-silende regn drev de ufortrødent på. Den ene gik ind i husene og forespurgte, mens den anden sad på sit overdådigt udstyrede køretøj og sleb.

De havde begge en hund med, den ene var en schæfer og den anden var af en mere ubestemmelig race. Dyrene stod tålmodigt og ventede, og man kunne, trods det de var drivende våde, se, at de i hvert fald ikke manglede pleje og pasning.

– Hedder du Lillebror, spurgte jeg manden, der sleb.

– Ja, det er mig, hvorfor spørger du om det?

– Jeg har fået at vide, at du har gået 35 år på landevejene, og

at du er den, der har gået næst-længst. Derfor vil jeg gerne have en sludder med dig.

– Det kan du selvfølgelig også godt få, men du må forstå, at vi har travlt, vi skal have daglønnen slæbt hjem, hundene skal have deres, og der skal også være en lille en til os selv. Vi har vore faste kunder, nu skal vi lige nå hen til Slettenhus inden 12, for der plejer at være en hel del at hente hjem, men det skal nås inden køkkenpersonalet holder middag.

– Hvor længe vil det vare?

– En lille times tid, regner jeg med.

Vi blev så enige om, at det ville være rart at komme i tørrevejr, hvorfor vi skulle mødes på Sletten kro og snakke videre.

I det samme gav Lillebror nogle ordentlige trut i sit horn, og i et vindue i en af villaerne viste en ung frue sig og vinkede venligt tilbage.

– Gå du bare derind Werner. Den er god nok, og henvendt til os, fortsatte han: – De kender mig allesammen, men Werner her er ny på ruten, så de skal helst se mig også.

– Hils fra mig derinde, Werner. Sig at de må undskylde, at jeg ikke selv kommer. De skal jo også lære dig at kende.

Vi tog hen på Sletten kro og gik ind ved billardet. Rundt om ved de små borde sad fiskerne, der var færdige med dagens dont, og snakkede hyggeligt sammen. En 3–4 stykker spillede billard, og så snart man kom indenfor, følte man, at man faldt ind i en hyggelig kammeratlig atmosfære.

Vi havde kun nået at få serveret en øl, da Lillebror og Werner ankom med deres hunde.

– Tror I det er en zoologisk have, udbød en af fiskerne.

– Kan du ikke se, det er Lillebror og King, svarede en anden.

– Kom herhen og sæt jer, kaldte vi, og så var det i orden.

Da der var blevet serveret et par øller, og vi var begyndt at tale sammen, lagde begge hundene sig roligt ind under bordet.

Ind imellem Lillebrors og min samtale kom flere af fiskerne hen og sludrede med ham, og man mærkede hvor godt lidt han var.

– Det var da hurtigt I blev færdige på Slettenhus.

– Ja, der var ikke noget, der trængte til en omgang på denne tur, men næste gang vi kommer, er den i vinkel, sådan noget er aldrig til at beregne.

Lillebror havde taget en stor mappe med, og den viste sig at indeholde en righoldig samling af fotos, hvor han var taget sammen

På vandring op langs Øresund tager Lillebror og hans husér, Werner samt hundene et lille hvil. Cyklen med slibriet og kassen er nemlig tung, den vejer ca. 100 kg.

med adskillige prominente cirkusfolk og andre kendte mennesker, ligesom de viste ham arbejdende i sne og slud.

Hvordan fandt I os egentlig, spurgte Lillebror, der førte ordet.

– Vi spurgte os for ved teglværket i Nivå, hvor I havde sovet i nat. I ligger vel inde ved ovnene om natten.

– Nej, det kan du tro, vi ikke gør. Så ville vi omgående blive forkølede. Vi ligger i telt. Men i aftes kneb det lidt med at få det rejst. Vi var gået for stærkt til makronerne, så vi startede med at sove ovenpå hele bullesjejsen, men da det begyndte at øsregne, måtte vi jo til at rejse teltet, og med besvær lykkedes det os også, men så viste det sig, at vi havde anbragt os i en sækning, så det drev ned under os, og så blev vi jo alligevel gennemblødte, men hvad – med det vejr i dag, kan det være ligeegyldigt, vi var alligevel blevet øsvåde.

Lillebror er en dejlig type, hans ansigt er præget af alskens vejrlig og smilerynkerne om øjnene viser, at han tager tilværelsen fra den muntre side. Hans følgesvend Werner, som kun har gået kort tid sammen med ham, virker mere selvudslættende, han har fornylig mistet sit køretøj – en cykel med sliberi – idet en fyr, der havde spurgt, om han måtte følges med ham, var forsvundet med alt hans habengut, mens han selv var gået hen til en købmand nede i Syd-sjælland.

– Nu har jeg fået en cykel forærende af en venlig cykelhandler, og jeg har da også fået så meget samlet sammen, at jeg kan klare mig, men endnu mangler jeg arbejdsgrejet, men Lillebror er jo en kammerat, så nu klarer jeg den da foreløbig.

– Hvordan startede du egentlig som farende svend, Lillebror?

– Jeg er født på landevejen. Min mor var zigeuner, men far var dansker. Da jeg skulle i skole bosatte mor sig sammen med far i Kolding, og der boede vi, til jeg var færdig med min skolegang. Men så trak det i mig, og jeg stak af og begyndte at handle rundt om i Jylland. Jeg har handlet med alt muligt – uldtøj, børster og meget andet. Under krigen boede jeg i Aalborg, der blev jeg forresten kaldt »En halv Aalborg«. Jeg købte grise hos bønderne og fik dem slagtet og så byttede jeg for sortbørsvarer, men det var nu ikke så godt.

– Hvad skete der da?

– Tja, en af mine forbindelser blev taget, og så var det sket med mig. Jeg fik en dom, og måtte ind og sidde.

– Hvordan klarede du det, det må da have været dobbelt så svært for dig, som var vant til den helt frie tilværelse.

– Nå, det var nu ikke så slemt. Men jeg fik en bøde på 56.000 kr. og den har været til en del besvær. Det vil sige, det er nu ikke mig, der har haft det værst med den. Men jeg var svær at finde for myndighederne. Men engang imellem var der en betjent, der fandt mig, og så fik jeg præsenteret en skrivelse fra Finansministeriet, med besked om at jeg skulle betale. Nå – den var jo let at få til at gå op i røg, men seglene var selvfølgelig smukke, dem kunne man jo tage af. Nu tror jeg de har opgivet mig. Jeg tjener også kun til dagen og vejen, og har ingen fast bopæl, det har man ikke brug for, når man lever på landevejen.

– Hvad om vinteren, farter du så stadig omkring?

– Sidste vinter gjorde jeg det. Det var nu også for hundens skyld, men ellers bor jeg i et skur ude i Lorteren i Sydhavnen.

– Hvor i alverden er det?

– Ja, det ligger omkring Valbyparken, men altså ud mod vandet, kender du virkelig ikke det? Navnet kommer af, at Københavns kloakanlæg løber ud der. Det er et samfund helt for sig selv.

– Hvad lever du af om vinteren?

– Jeg laver dekorationer til jul. Grandekorationer. Jeg har en bunke faste steder, hvor jeg sælger dem, både til restauranter og til private, så det går fint.

– Har du været gift?

– Ja, men det er længe siden. Jeg har en voksen datter, og når jeg engang imellem kommer til Jylland, ses vi også. Jeg så såmænd også min forhenværende kone engang imellem, men det gør jeg ikke mere, vi har ingen tilknytningspunkter mere.

– Ved du hvad, sagde Lillebror pludselig, – med alt det du spørger om, er du jo ved at komme mig i forkøbet. Jeg har selv tænkt at skrive en bog om mine år på landevejen, men det bliver nu først, når jeg ikke mere farter rundt, det er også derfor jeg samler alt det billedmateriale, som du så noget af før.

– Jamen dette er kun et enkelt afsnit i vor bog, så det forhindrer da ikke, at du selv skriver om dine oplevelser.

– Nå nej, det gør det vel ikke – forstår du, jeg har truffet så mange forskellige slags mennesker, og er også blevet venner med mange af dem.

Flere gange er der folk, der på en eller anden måde er kommet

på kant med tilværelsen, der har sagt til mig, at de tænkte på at give op og friste livet på landevejen, ligesom jeg gør. I de fleste tilfælde har jeg stærkt frarådet dem det, man skal have en bestemt mentalitet og være hårdfør på mere end en måde for at kunne leve sådan.

Jeg mødte f.eks. en Falck-mand, som jeg kendte lidt til. Han kom kørende, standsede og spurgte om jeg lige ville sætte mig ind i vognen og tale lidt med ham. Så fortalte han mig, at han var helt ude af det, hans kone var gået fra ham, han var begyndt at drikke og nu havde han fornemmelsen af, at han var på vej ud af Falck. Efter at vi havde talt sammen, tog han sig sammen, og når vi nu mødes på vejene, giver han et trut i hornet, og vi siger goddag til hinanden. Jeg fik ham væk fra ideen.

Forstår du, det er ikke bare det ikke at gide slide sig op i samfunds-maskineriet, det er jo også et spørgsmål om at kunne gribe alle de små glæder, man møder undervejs og kunne overleve, når de hårdere vilkår sætter ind, og ikke gå til bunds, så man kun orker at drikke. Vanskelighederne er der næste morgen igen.

– Bliver du aldrig træt af dette liv?

– Jo, pludselig trænger jeg gevaldigt til lidt forandring. Så sparer jeg sammen, og når jeg har tilstrækkelig med midler trækker jeg kareten her ind til en benzintank, hvor jeg så får lov til at parkere den. Så får jeg lov til at tage et bad, og så klæder jeg mig om, for ser du, jeg har nemlig ordentligt tøj med her i kassen. Nå, så tager jeg en hyrevogn til København, og så får den alt det den kan tåle.

– Hvor tager du så hen i København?

– Til Nørrebro selvfølgelig, bl.a. ind på Blågårds Plads, hvor kammeraterne skal have nogle omgange, men iøvrigt kender jeg de fleste af de små beværtninger derude.

– Hvor lang tid tager sådan en tur?

– Så længe der er penge. Når lommen er tom, tager jeg tilbage, og så har jeg fået grillerne ud af kroppen og befinder mig godt ved at komme igang igen.

– Hvad koster det at få slebet en kniv?

– 4 kr., men som du har set er det jo også ordentligt arbejde.

For mig selv laver jeg et lille regnestykke i hovedet, sådan en tur til København må da mindst tage 150 knive med hyrevogn og det hele. Men selvfølgelig – det er lysten der driver værket, også på denne måde.

Den dejlige schæferhund King og Lillebror hører sammen, og begge nyder hinandens agtelse.

– Nu er du jo sammen med Werner, hvad så hvis du pludselig får by-nøkker.

– Det varer nok ikke så længe før Werner har fundet melodien, og kan begynde for sig selv. Det kan jo bedre betale sig at gå hver for sig. Han skal bare have et sliberi.

Jeg har altid gået alene med min hund, en sådan ven kan jeg nemlig ikke undvære. Da min forrige døde fik jeg King her i Helsingør. Han er to år nu.

– Har du fået den dejlige schæfer forærende?

– Nej, jeg har skam givet 50 kr. for ham.

– Hvor lang en strækning går du på?

– Før i tiden tog jeg Lolland-Falster og så videre op langs Sjællands østkyst over Køge – Helsingør til Tisvildeleje – Hundested og videre ned langs Roskildefjorden, men nu nøjes jeg med turen fra Køge til Tisvildeleje, og her kender de mig allesammen – såvel de handlende som myndighederne og de private beboere.

– Hvor gammel er du egentlig Lillebror?

– Jeg er såmænd 52, men jeg er s'gu ikke for gammel, at du ved det.

Mens vi har siddet og talt sammen, har begge hundene ligget roligt under bordet, men da en af billardspillerne er ved at falde over den stol jeg sidder på, rejser King sig op og stiller sig roligt, afventende lige op af mit ben – mellem billardet og bordet – den siger ikke noget, den er der bare.

Efter at vi har fået en afskedsbajer, rejser vi os for at sige farvel til vore to nye bekendte.

– Synes du ikke lige vi skulle have en til på falderebet, spørger Lillebror.

Da vi er blevet enige om, at de to skal have en omgang til, men at vi er nødt til at tage videre, tilføjer Lillebror:

– Forøvrigt hedder det ikke Farvel, men På Gensyn.

Farvel til heksedansen

Han sad i grøftekanten og røg sindigt på sin pibe, da jeg cyklede forbi ham på en af de lune, hegnkransede fynske landeveje.

Hans store hund af ubestemmelig race lå dovent ved hans fødder, og oppe ved vejkanten stod hans skærslippervogn.

Han vinkede og grinede i sit sorte skæg, da jeg kørte forbi, som ville han sende en fortrolig hilsen til en anden ensom vejfarende.

Et halvt hundrede meter længere fremme lød pludselig et knald, og et øjeblik efter følte jeg den ubehagelige fornemmelse, man får, når luften siver ud af ens bagring.

Mens jeg stod og betragtede skaden og tænkte på, hvor langt der mon var til den nærmeste cykelsmed, hørte jeg lyden af hans skridt, der kom nærmere.

– Jeg har lappesager og kan også gøre arbejdet for Dem, hvis De er ked af at blive snavset, sagde han uden indledende hilsen.

Jeg tog mod tilbudet, og mens vi gik tilbage til skærslippervognen, sagde han forklarende:

– Jeg har, som De ser, også gummi på vognen, så man må jo være forberedt.

Rutineret gik han i gang med arbejdet. Fandt et entommersøm i dækket og med en hurtighed og et håndslag, som bestilte han aldrig andet end at lappe, fik han gjort cyklen køreklar igen.

Jeg rakte ham en femmer for veludført arbejde, og han tog imod

den med samme selvfølgelighed og naturlighed, som enhver forretningsdrivende modtager betalingen for sin vare.

Han begyndte at interessere mig.

Mens han var i gang med lapperiet, havde vi stået og snakket om vind og vejr, om landskabet, hunden og andet tilfældigt.

Og han havde overrasket mig. Hans sprog var kultiveret, hans væsen naturligt og ligefremt som hos mennesker med baggrund og uddannelse, hans ansigt og hænder fortalte om race, selvom både hans skæg, hår og negle nu var usoignerede... og hver gang samtalen strejfede naturen eller hunden, kom der en varm glød i hans dybe rolige stemme. Det syntes at være tydeligt, at han ikke var en helt almindelig landevejs ridder.

Som var det den naturligste ting af verden, slog vi lidt efter følge hen ad vejen.

Glad over, at der nu skete noget igen, sprang den store hund kåd i forvejen og hvirvlede gruset i vejkanterne op med sine store poter.

Pludselig så jeg noget glimte i sollyset over det sted, hvor min cykel var punkteret, og da vi nåede derhen, så jeg rent automatisk efter, hvad det var, der havde glimtet. Ovenpå gruset lå nu ca. 15 søm magen til det, der havde boret sig op i mit bagdæk. Med foden kradsede jeg lidt længere ind mod vejbanens midte og fandt her andre tilsvarende søm og alle omhyggeligt anbragt med spidsen i vejret.

Min nye følgesvend var også standset op. I tavshed havde han fulgt min lille undersøgelse og stod nu og så på mig med et smørret grin i skægget.

– Ja, det må De altså undskylde, sagde han så, men på samme upersonlige måde som man siger undskyld, hvis man er kommet til at træde en over tærne i en sporvogn. – Det er altså min lille fidus, hvis forretningen går lidt sløjt. De er den fjerde, jeg har lappet for i dag, og selv om de ikke alle var så flotte med betalingen som De, har jeg alligevel over 15 kr. i lommen. Men De kan tro, at i den rigtige sommertid kan f.eks. en lørdag eftermiddag eller søndag give den helt store forretning. Jeg har somme tider haft over 80 kr. på sådan en dag...

– Men hvis det nu er et fattigt menneske, det går ud over – eller måske en lille pige eller dreng.

– Så lapper jeg gratis for dem. Jeg ønsker ikke at gøre nogen fortræd eller bringe vanskeligheder... Det er jo netop derfor, jeg går her, føjede han til, og jeg syntes at spore lidt trods i stemmen.

– Hvad mener De med det?

– Det er måske ikke så let at forstå for Dem, men jeg skal gerne forsøge at forklare Dem det, men vi må i hvert fald videre nu. Jeg skal ind til landsbyen. Både Claus – det er hunden – og jeg skulle jo gerne have noget at spise og også et kammer på kroen at sove i . . .

Mens vi sindigt travede hen ad landevejen, fortalte han mig sin ejendommelige historie og private livsopfattelse.

– Ser De, jeg behøvede ikke at gå her, begyndte han. – Men jeg vil det selv sådan. Jeg er ganske simpelt som protest mod den moderne civiliserede verden, flygtet herud til landevejens frihed og ærlighed . . . Nu smiler De måske, når jeg siger ærlighed, og tænker på min lille fidus med sømmene, men herregud, den vælter såmænd ikke noget eller gør menneskene dårligere. Men det gør den forløjethed og forstillelse, som I andre lever under, og som efterhånden er blevet en nødvendighed for overhovedet at klare sig i kampen for tilværelsen derinde i den moderne og såkaldt civiliserede verden. Jeg kender det hele ud og ind.

Min fader er – og han nævnte navnet på en kendt københavnsk ingeniør. – De kan se her i mit vandrebrev, at det er rigtigt. Og når De kommer hjem til København, kan De kontrollere, at jeg hverken er forstødt af min familie, er fordrukken eller på anden måde er familiens sorte får. To gange har mine forældre og søskende overtalt mig til at vende tilbage til dem og den daglige, almindelige, borgerlige tilværelse, men begge gange er jeg lige så stille stukket af igen efter et par ugers forløb . . .

Jeg kan ganske simpelt ikke leve derinde.

Kan De huske, hvad den gamle overretssagfører Edgar Høyer lod en af sine personer sige i lystspillet »Den kære Familie«? Jo, han lod datteren sige til sin fader, den store grosserer, som hun netop havde drejet en knap: »Ser du, fader, du plejer jo selv at sige, at den mere kloge narrer den mindre kloge.«

Og der har vi jo hele sandheden om den moderne tilværelse. Den mere kloge narrer den mindre kloge, tjener mere guld, vinder større position og mere magt.

Jeg vil ikke deltage i denne dans om guldkalven eller træde med i den store heksedans.

Ved De, hvad der satte kronen på værket og fik mig til at søge herud på landevejen?

Det var et lystspil, jeg så for år tilbage. Dagen efter gik jeg min vej herud.

Det fortalte nemlig om en mand, der indgik et væddemål om, at

han i bare fire og tyve timer skulle sige den nøgne og absolutte sandhed, i hvilken situation han end kom og til hvilket som helst spørgsmål, det blev stillet ham. Længe inden de fire og tyve timer var gået, var den lykkelige mand blevet uvenner med alle og havde endog mistet sin stilling.

Jeg har selv prøvet udelukkende at sige sandheden. Og folk troede, jeg var blevet sindsyg.

I den grossistforretning, jeg var ansat i, jeg var da 25 år, spurgte en kunde mig ud om en vare, han var interesseret i at købe. Jeg sagde ham, som sandheden var, at det parti, vi havde liggende, ikke var af den helt fine kvalitet og rådede ham til at vente, til vi fik en ny sending hjem.

Han stirrede på mig, som om jeg var et spøgelse – gik ind til chefen, købte varen, jeg havde frarådet ham og anbefalede min chef at få mig anbragt på en nerveklinik.

Og når min søsters veninde spurgte mig om, hvad jeg syntes om hendes nye kjole, sagde jeg, hvad jeg mente, nemlig at den mismålte hende forfærdeligt. Hun smilede bare overbærende til mig, og jeg så hende ryste medlidende på hovedet, da hun lidt efter talte med min søster.

For sådan må man jo ikke opføre sig mellem »ordentlige mennesker«.

Her har De forklaringen på, at De træffer mig herude, på landevejen. Men jeg er lykkelig . . . og er en fri mand, der kan sige, gøre og leve som jeg selv vil . . .

– Og De længes aldrig tilbage til Deres egentlige milieu?

– Nej, De kan tro, jeg ikke gør. For herude på landevejen har jeg mødt en ærlighed og et kammeratskab, der for mig betyder mere end penge, position og magt.

Jeg kan godt fortælle Dem, hvordan det gik til, at jeg blev skærslipper.

Den dag, jeg gik hjemmefra, travede jeg bare uden mål ud af landevejen. Jeg ville blot væk fra det hele.

Lige som jeg i dag sad i vejgrøften, sad den dag en aldrende mand, mens hans skærslippervogn – det er den, jeg kører med her – stod oppe på vejen.

Jeg gav mig i snak med ham. Vi røg et par cigaretter, og han fortalte mig, at han, der snart var tres, havde tuberkulose og svært ved anstrengelsen med at køre vognen.

Så tilbød jeg at køre den for ham ind til den nærmeste landsby.

Men det blev ikke ved det. Jeg kørte den også rundt i byen til de forskellige huse, hvor han skulle ind og lave forretning, og da aftenen kom, var vi blevet så gode venner, at vi blev enige om at fortsætte sammen. Det gjorde vi i fire måneder, indtil han en dag bukkede under for sygdommen og måtte indlægges på et hospital – for at dø, fortalte lægerne mig. Det sidste han sagde til mig, var: »Nu skal du tage vognen og køre videre. Og Gud være med dig.« Det er nu mange år siden. Og jeg kører stadig.

– Hvordan ser Deres kolleger – de øvrige landevejens riddere – på Dem?

Betragtes De ikke som lidt af en fremmed?

– Hvorfor skulle jeg dog det. Nu er De der igen med Deres civilisation, position, navne og alt det. Der er mange herude, hvis livsskæbne var bestemt til at tegne sig helt anderledes, men som altså ligesom jeg, men af ganske andre årsager, har foretrukket landevejen. Det er noget, I tror derinde i den fornemme verden, at alle vi landevejens riddere, som I kalder os, er nogle værre vagabonder og subjekter. Selvfølgelig er der nogle, der kan være slemme. Men hvordan er de så blevet det? Det er der aldrig nogen, der spørger om?

– Og De agter aldrig at vende tilbage.

– Nej, det gør jeg ingenlunde. En overgang kunne det være lidt svært at være alene dag efter dag, selv om jeg selvfølgelig havde mit samliv med naturen, men nu da jeg har fået Claus – jeg har haft ham, fra han var bare en lille, bitte en, han skulle være druknet, jeg nåede lige at redde hans liv, da jeg kom ind på en gård – nu er også ensomhedsfølelsen borte. Claus og jeg taler sammen ganske som to mennesker. Han forstår alt, hvad jeg siger, og jeg forstår af hans bevægelser, øjne og gøen, hvad han siger til mig.

– Træffer De nu aldrig Deres familie?

Min nye ven viste igen et af sine smørrede grin der gjorde hans dybblå øjne endnu venligere og sagde leende:

– Jo, det er såmænd ikke mere end et par måneder siden, vi gensidig havde fornøjelsen. Jeg kom kørende med min vogn på en jysk landevej, da en stor luksusbil kom susende imod mig. Det sker jo ustandselig, når man går på vejen, så jeg ænsede den ikke. Men da den havde passeret mig, hørte jeg, at den standsede, vendte og langsomt kom kørende tilbage. Det var såmænd mine forældre og søster og broder, der var på vej hjem fra ferie på Skagen.

Det må have været et mærkeligt billede at opleve for dem, der passerede, mens vores lille familiemøde stod på. En skærslipper i

fortrolig og venskabelig samtale med et velklædt turistselskab. Vi satte os lidt i grøften alle sammen, røg et par cigaretter, jeg fik naturligvis endnu en opfordring til at »komme hjem« ... ja, og så kørte de videre den ene vej og jeg den anden. De tilbød mig penge. Det var jeg lidt skuffet over. Hvad i alverden skulle jeg med flere hundrede kroner? De må altså stadig mene, at penge ordner alt. Men det søgte jeg ikke engang at forklare dem.

– Kører De også rundt om vinteren?

– Naturligvis. Det gør mælkevognene også. Hvorfor skulle jeg så ikke. Der skal jo også bruges skarpe knive i vinterhalvåret. Husk på, jeg er ikke nogen snylter på samfundet, selv om jeg går på landevejen. Jeg ligger ingen til byrde. Jeg er bare mig selv – og en fri mand.

Den velhavende landstryger

Det er de færreste af landevejens riddere, der med mellemrum har været så velhavende som den snart 60-årige *Per Woldsing*, og det er ligeledes de færreste, der, på samme måde som *Per Woldsing*, i den grad har betænkt de andre »rejsende«, når han har haft penge på lommen.

For *Per Wolsing* er dette for alvor sket tre gange, idet han siden 1947 har arvet henholdsvis 55.000 kr. – 18.000 kr. og 100.000 kr. fra velmenende slægtninge.

Det har ikke været kedeligt, de gange *Per Woldsing* er kommet til penge. Første gang i 1947, hvor han arvede 55.000 kr., samlede han en halv snes rejsende i Horsens, hvor han som sin første handling bebudede, at alle gutterne skulle vaskes, hvorefter han slæbte dem alle hen til en herrekviperingshandler og fik dem klædt på fra yderst til inderst.

I det fine tøj gik selskabet herefter ind på en fornem restaurant, hvor der blev inviteret til det helt store ædegilde. *Per* syntes imidlertid, at der var et eller andet, der ikke var, som det burde være, og da han derefter opdagede, at kammeraterne stadig havde deres gamle udtjente fodtøj på, sendte han straks bud til en skotøjsforretning. To ekspedienter dukkede kort efter op, og alle blev forsynet med det nødvendige fodtøj, mens *Per* var ved at omkomme af grin.

Mens *Per* havde penge på lommen, skulle han også prøve at føle,

hvorledes det ville være, at være rigtig rig, så han chartrede derfor en dag en flyvemaskine og rejste sammen med en »privatsekretær« til Bornholm. For at gøre det hele mere festligt, slog han, hver gang han havde brugt penge, bare ud med hånden og sagde: »Det ordner min privatsekretær«.

Penge får som bekendt hurtigt ben at gå på, og der gik da heller ikke ret længe, inden Per atter var tilbage på landevejen.

I modsætning til størstedelen af landets farende svende har Per været på landevejen allerede fra de helt unge år.

Han var ikke mere end 21 år, og lige udlært i kontorfaget, da han i 1932 tog sin rygsæk på nakken og drog mod det sydlige udland, hvor han blandt andet i en længere periode opholdt sig i Paris, hvor han fik arbejde hos en danskfødt møbelfabrikant.

Det var imidlertid de danske landeveje der trak, hvorefter Per vendte næsen hjemefter.

Som det ofte er tilfældet med landevejens riddere, fandt Per en ganske bestemt egn, som han kom til at holde af. For Pers vedkommende blev det Skive-egnen, hvor han gennem de sidste 30 år er gået i vinterhi bag ovnene på teglværket i den lille by Højslev.

Midt i september sidste år kom Per imidlertid atter i søgelyset, idet han denne gang arvede ikke mindre end 100.000 kr. efter en bror på Falster. Heller ikke da viste Per sig fra den nærige side, idet han lørdag den 13. september inviterede vennerne på den helt store kalas på Højslev Kro. Der blev dækket op med sølvtallerkner og gæsterne fik alt, hvad hjertet kan begære. Det blev til adskillige gode branderter i aftenens løb, og den dag i dag bliver der på egnen talt om »Per's fest«.

Det der bragte Per's historie ud over hele landet var et interview i Ekstra Bladet, hvor Per's følgesvend gennem 30 år, *Orla Marker*, stolt fortalte, at Per havde foræret ham en knallert med police og det hele. »Per spurgte mig, hvad jeg helst ville have«, sagde Orla Marker til bladet, »et sæt tøj eller en knallert?« – »Jeg valgte det sidste, så nu er jeg nok den flottest kørende af gutterne i hele landet. De andre bliver grønne af misundelse, når de hører at Per har givet mig knallerten. Men det er fordi Per kan li' mig, fordi han ved, at jeg er ærligheden selv«, – sagde Orla Marker.

Per lod det ikke blive ved knallerten, og han udtalte blandt andet til bladet: »Jeg har altid drømt om det lille hus på landet med stokroser op ad gavlen. Det skal ikke være et med 8 værelser, to er nok, bare der er plads til Marker og mig. Badeværelse og køkken med

køleskab skal dog være en betingelse. Marker elsker nemlig kolde bajere, og det skal han ha'. I må endelig ikke tro, at vi derfor opgiver det frie liv på landevejen. Vi bliver ved, til vi styrter. Det ligger i blodet. Huset skal foreløbig være et depot, hvor vi altid kan finde en bajer og en svamp . . .

Per Woldsings ønskedrøm var endnu ikke gået i opfyldelse, da jeg knap et år senere mødte ham på teglværket i Højslev.

– Jeg kan ikke skaffe noget hus her på egnen, sagde Per. Umuligt. Det vil sige, det kan jeg sgu' sagtens, men ved du hvad? Jeg kan sagtens få et hus, men så skal jeg op på en halvanden hundrede tusinde, og det hus jeg vil købe, skal koste en tredive-fyrretyvetusinde. Et lille bondehus og det gør ikke noget, at det er stråtækt eller om der er skodder for vinduerne, eller hvad fan' der er. Det er jeg rev-

Per Woldsing ved teglværket i Højslev, hvor han de sidste 30 år er gået i vinterhi bag ovnene.

nende ligeglad med. Jeg vil bare ikke have det sådan, at jeg skal gå en tre-fire kilometer, hver gang jeg skal til en købmand. Det jeg er ude efter, er et hus som jeg kan købe kontant, således at jeg ikke behøver at spekulere på huslejen.

– Hvor er du egentlig født henne?

– På Bornholm, men jeg var ikke mere en $\frac{3}{4}$ år gammel, da vi flyttede derfra, så siden har jeg boet i København hele min barndom, ungdom og lærdom. Vi har både boet i Husum og i Brønshøj og i de seneste år i Vanløse og Gentofte. Jeg blev udlært kontorassistent i et kaffefirma på Frederiksberg.

– Hvor mange rejsende holder I til her på teglværket?

– Det er altså forskelligt. Nogle gange kan der være ti, og til andre tider kan der gå flere uger, hvor der ikke er nogen. Efter hvad jeg hører, er der flere uger nu, hvor der ikke har været et øje. Det er selvfølgelig, fordi de ligger ude her om sommeren og bare lige har et tæppe over sig. Det kan man jo godt gøre. Om vinteren sover vi henne ved ovnen. De er meget flinke her, hvis man vel at mærke opfører sig ordentligt. Det er jo en betingelse. Dem der ikke kan det kommer ud af vagten. Der er ingen pardon.

– Hvor er din ven Orla Marker henne nu.

– Aner det ikke, men han tuller vel rundt et eller andet sted nede i Jylland. Sidste gang han var her, havde han forresten ikke den knaltert med, som jeg gav ham i sin tid, men han har lovet at tage den med næste gang, han dukker op.

– Hvordan fandt du på at gå på landevejen?

– Jeg ville ud og se mig omkring. Det var ikke noget med ulykkelig kærlighed, selv om jeg har været gift to gange. Jeg er iøvrigt blevet enkemand begge gange.

Jeg begyndte med det samme, som jeg gør idag, nemlig med at sælge blyanter og forskellige skriveartikler. Jeg har aldrig slæbt noget med omkring, for der er papirgrossister i enhver by, hvor jeg så tanker op hver morgen, og jeg får gerne udsolgt, måske det første sted jeg går ind.

Det er sådan på de større virksomheder, at der kun er een, der køber ind, og da det ikke altid er lige nemt at træffe netop denne mand, kan jeg ikke beregne nogen fast daglig indtægt.

Jeg har naturligvis også været sliberhusér, men det har kun været, når jeg har mødt en eller anden gammel kammerat som har sagt: »Du Per, nu skal vi sgu' ha' et par bajere sammen, når vi endelig mødes«. »Det er i orden«, siger jeg så. »Så går jeg med ud og husérer for dig«.

– Har du været ude for ubehageligheder med hensyn til dine penge?

– Ja, jeg har fået en del uvenner. Det har jeg sgu'. Det er mest, når nogen har villet låne penge af mig, og jeg så har sagt nej. Det har jeg naturligvis kun gjort til de mennesker, som jeg ved, at jeg ikke kan stole fuldt og fast på.

Penge er ikke lykke . . . ikke altid. Det er de sgu' ikke. Nu venter jeg her til imorgen, der er en jeg skal have 1700 kr. af. Det er en der arbejder her på teglværket fast, og de får jo løn i morgen formiddag.

– Har du ellers sat pengene i banken?

– Ja, det har jeg. De står på ni måneders opsigelse. Jeg har ikke købt værdipapirer eller sådan noget. Jeg har jo også mit chekhefte, men det giver ikke mere end tre procent i rente. Så det er jo ikke noget.

Jeg har 40.000 kr. i banken, men så må du også regne med, at hvis jeg får huset, har jeg ikke så meget som en køkkenstol. Det er ikke fordi, det skal være noget nyt, det jeg skal ha'. Noget gammelt er godt nok til mig.

– Hvad har du brugt resten af pengene til?

– Ja, jeg har købt tøj, og så har jeg jo levet godt. Jeg må indrømme, at jeg har været temmelig doven. Jeg har slet ikke været ude og handle i et halvt år.

– Har du haft fast arbejde i de seneste år?

– Jeg har været i Zone-redningskorpset i 3 måneder. Det var som abonnementtegner, men det er godt 30 år siden nu.

– Hvad drikker du?

– Dansk frugtvin med portvinssmag. Det har jeg købt en flaske af hver dag i de sidste tredive år. Nej, det er nu løgn, for da jeg var hjemme, købte jeg ikke. Da stjal jeg i stedet for nede fra min fars vinkælder.

– Du har ingen børn?

– Nej, jeg havde med den ene kone en dreng på halvandet år, men han druknede, så blev jeg efterlyst af politiet og tog hjem til Esbjerg og begravede ham. Så dengang begravelsen var overstået, så sagde jeg til pigen: »Nu kan du have pænt farvel«. »Hvad, går du«, sagde hun. »Ja, det gør jeg«, sagde jeg så. »Nu har jeg ingen ting at være her efter. Nu er Jørgen væk, og jeg giftede mig med dig, fordi du skulle have et barn, og nu er det barn væk, og så har jeg ikke noget at være her efter«.

Dagen efter blev jeg igen efterlyst af politiet. Da havde hun taget livet af sig. Ja, det er sgu' sørgeligt, men hvad fan' . . .

– Hvordan går sådan en efterlysning for sig?

– Det foregår på den måde, at politiet har en bog, der hedder D.P.E., Dansk Politi-efterretning, og hvis man så kom ind på et hotel, eller dengang et svendehjem eller herberg, skulle vi aflevere vores papirer, som så blev afleveret til den stedlige politistation. Hvis der så var den mindste smule, blev man afhentet næste morgen.

Nu sover jeg ikke længere på hotel, når jeg er ude i landet, for jeg har efterhånden fået venner overalt, som jeg kan overnatte hos.

Der er selvfølgelig endnu et par herberger, men der eksisterer ikke et svendehjem idag. Der er bare det ved de herberger, at det for det meste er byernes faste sprittere, der bor der, og jeg vil på det skrappeste understrege, at det er de færreste rejsende, som er sprittere. Folk tror gerne, når der kommer en rejsende, at han også er spritter, og så er der mange af dem, der aldrig har drukket så meget som en enkelt dram, men det skal hedde sig, at det er sprittere.

Spritterne er iøvrigt også ved at forsvinde helt. De kan ikke drikke den nye sprit. Der er jo det ved det, at det blev jo fuldstændig sindsygt, da alle de fremmedarbejdere kom her til landet. Det er for deres skyld, tror jeg nok, at de har lavet spritten om. Der var naturligvis også almindelige mennesker, der lavede nogle fiks-fakserier for at få smagen væk.

– De penge du arvede, var det nogen du havde regnet med?

– Nu skal du høre, hvordan det foregik. Min far har været gift to gange, og det har der været meget hemmelighedskræmmeri omkring. Det måtte vi børn jo ikke få at vide. I sit første ægteskab havde han to sønner, og hans første kone kom på sindsygehospitalet i Oringe, hvor hun døde, men de her to sønner, de fejlede ikke noget. De drev så den gård, som min far har haft, og den ene af dem døde for seks år siden, og nu den anden for to år siden. De efterlod sig ialt 400.000 kr.

Jeg har aldrig set skyggen af dem. Vi vidste godt, at der var noget knas med, at far havde to sønner. Han rejste engang imellem til Lolland, og jeg tænkte: »Hvad fan' skal han der ned efter?« Men det fandt jeg så ud af engang, jeg sad på et værtshus. Jeg sad sammen med en anden gut, og så siger han pludselig: »Hvad hedder du?« »Jeg hedder Woldsing«, siger jeg så. »Kender du de to Woldsing-brødre nede på Lolland?« Det var så mine to halvbrødre.

De slog nu ikke om sig med pengene. De var til dyrskue hvert år, og der havde de rød sodavand og en pakke mad med. De købte ikke noget. De hverken røg eller drak.

Jeg siger bare, sikke et par idioter, at skrabe 400.000 kr. sammen

til andre mennesker, som de overhovedet ikke kender. Det er kraft ed' me hul i hovedet. I stedet for at gå ud og slå røven i vejret. Det havde jeg sgu' da gjort. Det er da helt afgjort.

Jeg fik at vide, at jeg havde arvet, mens jeg boede på et hotel nede i Nakskov. Det var politiet, der kom til mig og fortalte det. Portieren sagde til mig om morgenen: »Woldsing, politiet vil snakke med Dem«. »Nå«, sagde jeg så, »Jeg har sgu' da ikke noget med dem at gøre«. »De skal sgu' ikke være bange«, sagde han så, »det er noget med en arvesag«.

Nå, men jeg gik op og snakkede med dem, og de fortalte mig så, at jeg skulle gå op og tale med en landsretssagfører. Så var jeg oppe og tale med ham, og resultatet blev, at min søster skulle ordne sagen for mig.

– Du har altså stadig forbindelse med hende?

– Ja, ja, i sidste uge fik jeg da en check på fem hundrede fra hende. Hun har penge nok. Hun har inviteret mig på De kanariske Øer gratis med ophold og det hele, men det ville jeg nu ikke. Jeg foreslog hende istedet, at hun skulle tage til Hobro, der er jo også kønt.

Hun har købt et bette hus i Køge med to lejligheder, hvor jeg har fået stillet den ene gratis til disposition. Jeg kan jo enes med hende.

– Hvordan er dit helbred?

– Jeg faldt her for nogen tid siden over en møllesten nede ved kroen og brækkede lårbenet. Så kom jeg på sygehuset. Jeg går stadig med sølvør og sølvsøm i benet. Det var meningen, at jeg skulle have det ud sidste år, men jeg sagde til dem på sygehuset, at jeg ville beholde det indeni, så længe det ikke generer mig.

Jeg vil jo nødigt gennem sådan en operation til, når det ikke er nødvendigt. Ja, det kan jo være, at jeg ind imellem har nogle smerter, men det er kun, når jeg i en brandert kommer til at ligge på benet.

– Nå, men det kunne jo være, at jeg ikke skulle forstyrre dig mere.

– Det gør sgu' ikke noget. Jeg har masser af tid. Jeg var bare på vej ned efter en flaske vin. Så sidder jeg gerne oppe på banegården og læser B.T. Den skulle jeg også ned og hente.

Når jeg så sidder og nyder den oppe i ventesalen, kommer bane- manden luskende ind. »Ja, det kan rasle i mappen,« siger jeg så til ham. Han drikker overhovedet ikke bajere mere, det er udelukkende appelsinvand. Hans læge har forbudt ham andet, slutter Per Woldsing.

Torsken danser

I min barndom i Vestjylland var de farende folk faktisk de første forårsbebudere.

En dag i april bankede det på køkkendøren, og så stod der en lille gnistrende sort sigøjnerdreng med piskeris og flettede kurve. Øjnene flakkede rundt i det rige køkken og indehaverne gav hurtigt en skilling eller handlede for at få ham ud. Sigøjnere havde et dårligt ry og blev altid beskyldt for at stjæle som ravne i modsætning til de farende svende.

Det kunne også være det første forårsmarked, der bragte de vejfarende til byen. Hvor der var marked, var der handel, og pengene sad ligesom mere løst på markedsdagene, hvor folk fra fjerne hedegårde var i byen for at sælge og købe. Det var ensomme folk med meget lidt daglig morskab, og de var taknemlige ofre for både gøgl og billige småting, de kunne tage med hjem til børnene.

I min barndoms og ungdoms landsby boede vi overfor en stor gård, der var kendt af alle de farende svende, som færdedes ad de vestjyske veje. Vagabonderne havde deres hemmelige mærkesystem, hvor nogle tegn angav, om man fik mad, andre om man kunne sove i laden o.s.v. og jeg mindes aftener, hvor op til 20 farende svende fik lov at sove i laden. De kom altid lige inden solnedgang, fik et glas mælk og afleverede af sig selv tændstikker, pibe og tobak, inden de gik ud i høet.

De kom aften efter aften og år efter år! om morgenen vaskede de

»Sølle Søren« i al sin fordums pragt og herlighed og med det glimt i øjet, der fik mønterne til at rasle ind.

sig på gårdspladsen, og stillede pæne eller i hvert fald ædru inde i folkestuen, hvor de fik nymalket mælk, klemmer og havregrød, inden de drog videre.

Jeg har hidtil talt om de mere anonyme folk, der kom og gik, mennesker man aldrig lærte at kende. De gik fra kommune til kommune, for blev de for længe, fik de et praj og et par småører for at forsvinde. Sandheden var nemlig den, at de små fattige kommuner var ræveangst for at komme til at hænge på for mange subsistensløse, hvis alder og sygdom tvang dem på den stedlige fattiggård.

Den stedlige kommunekasserer i min hjemby manglede af samme grund 20.000 kroner, da han som gammel mand holdt op og blev erstattet af en mere moderne og mere regnskabskyndig. Ingen bebrej-

dede ham noget, for han var en nøjsom mand, der bare gennem en årrække havde givet en skilling, når en fattig vandringsmand blev for længe i sognet. Det havde han aldrig bogført.

De anonyme vagabonder og farende svende gik som sagt i tredi-
verne i en stadig strøm langs de jyske veje og var en altid spæn-
dende oplevelse i de små landsbymiljøer, hvor der sjældent skete
noget. Men der var personligheder imellem, som man glæder sig til år
efter år. Når de dukkede op, blev de omgående omringet af børn, og
de voksne forlod huse og forretninger for at få del i løjerne og give
en skærv med på vejen. De gik altid ad de samme ruter og var på en
måde adopteret af befolkningen. Et led i årets rytme, en slags mærke-
lig evighed.

En af de mest navnkundige var »Sølle Søren«, omgivet af myter og
sagn.

Han var et af de mindste mennesker, jeg har set, vel 150 cm. høj,
iført en fantastisk bunke pjalter og en fedtet skipperkasket. På alle
pjalterne hang kunstige ordner og medaljer, og ansigtet var en tidløs
samling rynker mellem skidt og skægstubbe.

Uden at have nogen stemme foretog eller halvbræbte han år efter
år de samme viser, og nye ville slet ikke være blevet gouteret. Der var
»Skamlingsbanken«, »Har De ikke set min lille Kon'« og en samling
ustyrlige lyde, som blev efterfulgt med et »Det er russisk«.

Pengene raslede efter datidens forhold ind i rigelig mængde, og
man vidste, han kendte deres værdi. Efter en lang eftermiddag kunne
man altid finde ham i kroens slyngelstue med middagsmad, brænde-
vin og en stor cigar.

Det blev tilmed sagt, at han ejede nogle gårde på Herningegnen og
havde penge i sparekassen.

Den mærkeligste, og en af de mest elskede vagabonder dengang,
var »Torsken danser«. Han gik gennem år mellem Jeppe Åkjær's hjem
»Jenle« og til en linje mellem nord for Varde og havet. Overalt, hvor
han kom frem, strøede han 5 ører ud til børnene, mens han monotont
sagde »Torsken danser«. Han var en kæmpe af krop med et stift knæ
og et underligt ubevægeligt stenansigt.

Han sov gerne i rejsestaldene på kroerne og havde tilsyneladende
altid råd til sin flaske. Man sagde, han var en lægesøn fra Århus, der
var blevet småtosset af kærestesorg, men man siger jo så meget. I
hvert fald gik han altid den samme vej mellem Jenle og havet ude
ved Henne, hvor han kendte et par Dansk-Argentinere.

Her fortalte man, at »Torsken danser« ankom et par gange om

året til de hjemvendte emigranternes hus, der lå tæt op ad de store klitplantager ud mod havet. De første dage drak de whisky og cognac, så gik de over til øl, hvorpå det endte i sprit og slagsmål. Hele egnen deltog i det, og der blev først ro når »Torsken danser« en morgen igen begav sig nordpå, på vej mod Karup Å og Jenle.

Det var en barndomsoplevelse at se »Torsken danser«, men i min ungdom traf jeg ham igen på vej mod havet, og jeg trak ham ind i en af strandkroerne ud mod Tipperne. Jeg ville prøve at tømme ham op. Jeg var nysgerrig og ville vide, hvad der gemte sig bag hans eneste sætning.

Jeg husker kroen, Nørre Bork Kro, og jeg husker, vi drak kaffepunser i et uendeligt tal af timer og fik blodpølse og sirup til. Jeg havde af en eller anden mærkelig grund en del penge på mig og lejede et værelse til både ham og mig.

Hele tiden lurede jeg på ham. Ville han åbne sig? Kunne han efter de mange år slippe lidt fra sin ungdom og barndom?

Jeg tog selv lidt forsigtigt til brændevinen og vogtede spændt på ham, for man kunne se, noget kæmpede i ham, men det blev aften og det blev nat, som skrevet står, og selv om der ligesom var et glimt i hans øjne, der fortalte, at noget var på vej, skete der intet. »Torsken danser« sagde han for 50. gang og dermed blev det.

Da jeg vågnede om morgenen og nølende hilste på en ny dag, var han allerede gået. Værelset havde han ikke benyttet. Han havde ifølge kromanden lagt sig i stalden som han plejede og var væk, længe før kroen havde fået liv.

Naturligvis var jeg skuffet, men erkendte, at det faktisk var mig, der havde forsøgt at dykke ned i en sjæls hemmelige dybder – helt dér ned, hvor torsken danser.

Rav-Larsen - eventyrer og maler

– Jeg havde været i Fremmedlegionen i fem år og kom til Danmark i 1937, i januar måned. Så mødte jeg en dame, som jeg boede hos nede i Svendborg. Det var en ældre årgang. Hun var født i 1884.

Så gik det sådan, at jeg tog ud og solgte kaffeposer fra Ikast og kom til Skagen første gang i 1938.

Det ville de ikke tro i Svendborg. De mente, at det var for langt at tage væk. Så havde jeg sådan en hajkæbe. Den havde jeg med som bevis.

Det er maleren *Svend Børge Larsen*, kaldet »Rav-Larsen«, der med denne indledning begynder at fortælle om sit brogede liv.

Rav-Larsen skiller sig ud fra største delen af de farende svende på en lang række områder. Blandt andet drikker han kun øl, og det oven i købet kun til husbehov, og hans hukommelse er fabelagtig.

Forskellen mellem gutterne og Rav-Larsen ligger endvidere også i, at han aldrig har tigget en krone. Han har altid ernæret sig på anden vis, enten ved regulært arbejde eller som omvandrende handelsmand, ligesom han gennem de senere år har boet mere eller mindre fast i Skagen, hvor han har tjent til livets ophold ved at male.

– Så i 1940-erne, hvor man ikke kunne komme nogen steder, fortsætter Rav-Larsen, – solgte jeg igen kaffeposer forskellige steder i landet. Den 14. juni 1956 kom jeg første gang til Gammel Skagen med ravsmykker. Jeg solgte smykker indtil 1960. Da blev ravet for

dyrt, og jeg begyndte istedet at male, og fortsatte med det indtil 1964.

I 1964 tog jeg til Norge, hvor jeg camperede ude sommer og vinter i 20–30 graders frost på en slæde. Så kom jeg igen til Skagen i 1968 og malede til den 26. september, hvorefter jeg tog til Struer og solgte 73 malerier.

– Hvordan kan det være, at du begyndte at interessere dig for rav.

– Joh, det kom sig af, at jeg var kommet rundt i Jylland med kaffeposer. Her så jeg første gang ravsmykkerne, og gik derfor ud og købte rav op hos de forskellige folk nede langs med vestkysten, blandt andet i Børsmose og på Fanø. Det foregik på en halv racer.

Vi kunne også få rav i Vendsyssel. Der er en egn fra Skagen ned til Dokkedal, hvor man kan se det ligge og glinse på markerne i april måned, når regnen har skyllet ned.

– Hvad lavede du før du begyndte på vejene?

– Jeg har taget præmilinæreksamen, og så har jeg været kontorelev på Berlingske Tidende. Jeg har også været ved landbruget, men der var det for strenge vilkår. Det var der i 1929, da børsen i New York krakkede. Det bredte sig jo herover til Europa.

Som kontorelev på Berlingske Tidende fik jeg 70 kr. om måneden. Det var ellers ret meget dengang, men presset var jo også stort. Ved landbruget var det ikke mindre. Folk skulle jo udnyttes som arbejdskraft, og man blev skældt ud, hvis man ikke kunne præstere et bestemt mål om dagen. Det blev jeg alvorlig træt af, så en dag gik jeg til fods ned gennem Tyskland og kom ind i Frankrig, hvor jeg meldte mig ind i Legionen den 25. januar 1932.

Inden jeg kom til Frankrig, havde jeg dog opsnappet noget arbejde hos en bager i Tyskland. Jeg sagde, at jeg var udlært bagersvend. Så sagde han til mig: »Så kan du hjælpe mig, for nu er tiderne efter den første krig blevet så tolerable i Tyskland, at vi atter har fået tildelt noget mel og sukker. Så denne her jul skal vi bage kager – særlig Berliner-van-Kucken.« Så tog han og skar dejen ud, lagde en klat i hånden og kom syltetøj i, hvorefter han tog alle fire snipper og kørte det hele rundt i hånden. Hele herligheden blev derefter med jævn kraft smækket ned på en plade. Det var naturligvis meningen, at jeg skulle gøre lige så, men da jeg skulle til at rulle, rendte alt syltetøjet ud mellem fingrene, så jeg næsten ikke kunne bevæge dem.

Så sagde han til mig: »Nu kan jeg se, hvad du er for en bagersvend«. Og så satte han mig i stedet for til at hugge brænde til bageriet.

Da jeg så var færdig, og ikke boede der længere, gik jeg ud af disse her makadamiserede isglatte veje med mine hullede sko. Jeg kom ned til Rhinen og Mosel, men da jeg skulle ind i Frankrig, havde jeg ingen visum.

Jeg måtte derfor tilbage til Tyskland for at få et. Da jeg kom ned til Elsass, mødte jeg en, der sagde, at jeg skulle melde mig ind i Legionen. Jeg sagde med det samme til ham, at jeg aldrig havde været militært indstillet. »Nej, men det er ikke så meget militær. Det er nærmest et politikorps, hvor man har det godt«, sagde han, hvorefter han remsede alle fordelene op.

Så var jeg så dum, at jeg gik op på kontoret, hvor de på fransk sagde til mig: »Du må betænke dig. Det er for fem år«. Dertil svarede jeg på tysk: »Det er også mig lige meget«, men jeg skal ærligt tilstå, at jeg ved samme lejlighed tænkte, at hvis det ikke var noget for mig, ville jeg bare holde op ved at desertere. Det gjorde jeg også to gange, men de snuppede mig begge gange, og jeg fik 60 dages arrest. De blev dog ikke lagt til de fem år.

Da jeg var færdig med Legionen, kom jeg til Marseille og skulle derfra med toget til Paris. Det foregik på 1. klasse. Jeg havde kun billet til 3. klasse, men jeg gik bare ind på 1. klasse. Jeg var den eneste i hele kupeen, mens de andre stod som sild i en tønde.

Da jeg kom til Paris, kunne jeg ikke komme over gaden. Jeg ville over for at købe Politiken. Der var dog heldigvis en betjent, der stoppede trafikken, men så råbte de allesammen til ham: »Dit pip-hoved – din grønne kineser – og din jeg ved ikke hvad . . .«

– Har du gået meget på vejene herhjemme?

– Jah, jeg har også gået meget herhjemme, men jeg har aldrig gået med hænderne i lommen – undtagen når det har været koldt, forstået på den måde, at jeg altid har haft handelsvarer med.

Jeg tror, at det ligger til vores folk herhjemme at være forsynet med handelsvarer. Det er i hvert fald mere udbredt her end sydpå. Jeg oplevede engang under krigen, hvor jeg kom gående i Glostrup med en rygsæk på nakken, den var helt fyldt med kaffeposer af celuld, at fire tyske soldater, der kom ud fra et hus og skulle over vejen, råbte til mig, at jeg skulle smide alt det lort væk. Det var celuld.

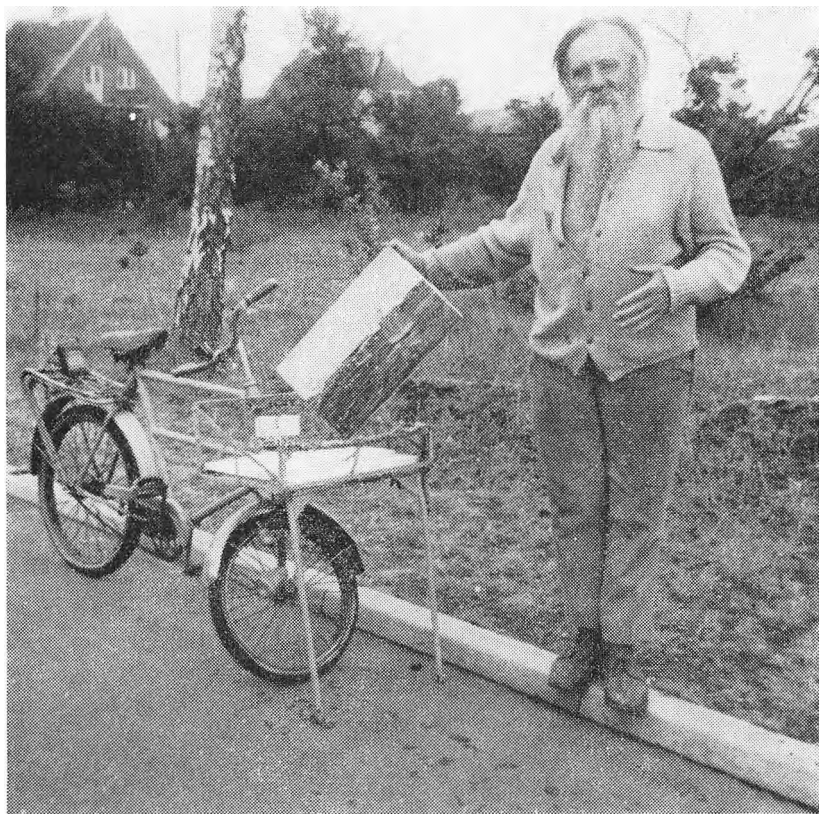
Så tænkte jeg, at det var typisk for den tyske mentalitet, for de har kun de her vandrefugle. Hvis det er en vandrefugl, så er det ikke en handelsmand. Det, jeg var ude på, var at agere uldkræmmer. Det var jeg begyndt på allerede før der kom celuld.

Jeg havde i øvrigt en uhyggelig oplevelse under krigen. Det var

den 3. november 1943, hvor jeg kom ud at sejle med færgen »Sjælland« mellem Nyborg og Korsør.

Allerede på vej hen til færgen fra Nyborg lokalstation gik der nogen fyre med nogle tunge kufferter. Pludselig kom der et rangertræk lige før færgen, og mændene med kufferterne var lige ved at sætte livet til af bare iver for at bære deres tunge rejsegods ombord. Så sagde jeg til dem: »Det kan ikke nytte, at I maser sådan, for I kommer ikke op i salonen før mig alligevel«.

De kiggede på mig, som de ville sige: »Vi skal sgu' gi' dig salon«. Det viste sig senere, at de havde lagt deres kufferter, som indeholdt store bomber, på en vogn lige neden under salonen. Jeg var dog så heldig, at jeg lige var gået ud på toilettet, da bomberne sprang. Der

Legionæren og landevejens handelsmand Rav-Larsen – nu kunstmaler i Skagen, viser et af sine malerier frem.

stod jeg jo bag stålpanser, så der skete ikke mig noget, men det var uhyggeligt, og der var mange, der kom af med livet.

Færgeren var i virkeligheden beregnet til ved den lejlighed at føre 2000 tyske soldater over bæltet, men man havde åbenbart fundet ud af, at der var noget under opsejling, så der kom kun uskyldige danskere med ombord. Det havde de engelske sabotører imidlertid ikke fået noget at vide om, så de masede bare på, hvorved det kom til at gå ud over danskere. Sådan var der jo så meget under krigen. De allierede flyvere bombede jo også Frankrig, og den franske skole i København blev jo også ramt.

– Hvad laver du i vintermånederne?

– I de seneste år har jeg stået nede på havnen i Skagen og malet. Så kommer der mennesker hen til mig og siger: »Det er koldt!« »Hvor henne?«, siger jeg så, »Fortæl mig det, for så rejser jeg derhen, jeg kan nemlig godt li' at det er koldt«. Det blæser dog nogle gange så meget, at cyklen flyver et langt stykke hen ad kajen.

– Hvor har du fået cyklen fra?

– Den har jeg fået oppe ved Sognefjorden i Norge af en købmandssøn. Det var i 1965, fordi den cykel, jeg havde fået i Jylland af en fabrikant ved Hammerum, holdt ikke længere, idet den venstre pedalarm knækkede. Det var købmandssønnen, der sagde til sin far: »Far, den danske kunstmalers cykel kan ikke mere. Kan han ikke få en af vores? Vi har jo fire«. »Jamen, den ene varecykel er der lige kommet nyt forrøj på for 75 kr.«, sagde hans far. »Vi bruger jo kun de lette cykler«, sagde sønnen. Det gik nemlig altid opad, når de skulle ud med varer. »Så giv du ham bare varecyklen alligevel«, sagde købmanden.

Ih, de er så flinke nordmændene. Jeg fik også en stor plade til at male på til 17 kr., og jeg fik gratis mad hver dag. Middagsmad og proviant. Jeg får jo ingen socialhjælp – og kan ikke få nogen. Jeg modtager heller ingen støtte fra Statens Kunstfond.

Den cykel her har jeg iøvrigt suset ned ad gaden på i den norske by Skien med 80 kilometer i timen. Jeg havde dog i forvejen undersøgt gaden, om det kunne lade sig gøre... Jeg tænkte også: Det er helt uhyggeligt. Nu kører jeg lige så stærkt som en bil.

Det vil jeg nu ikke gøre mere. Nå, men jeg kom rundt om hjørnet. Det var om aftenen, og så stod der sådan nogle unge mennesker. De ler jo altid, når de ser sådan en enkelt mand. Det gjorde de her også, men det gør heller ikke noget, men alle de, der pifter sådan i fingrene, synes jeg er nogle bisser.

– Hvor i landet er du tilmeldt folkeregisteret?
– Jeg har været tilmeldt i Svendborg i mange år, men så har de flyttet papirerne til Vordingborg. Der står de endnu, men jeg har ikke været der siden 1950. De godtager det jo her i Skagen, selv om de ser mig på gaden næsten hver eneste dag.

– Hvad lavede du i Vordingborg?
– Jah, det var ikke andet, end at jeg var blevet sendt over til Oringe for at skulle mentalundersøges, fordi der var en pige på en herregård ovre ved Saxkøbing, der havde fortalt sin far, at hun var blevet voldtaget af en mand ude i det høje græs. Så kørte de jo ud og slog en klo i mig, fordi der ikke var andre fremmede på egnen. Det var en stille tid, og det er en stille ø.

Jeg blev så slæbt til Saxkøbing, hvor jeg skulle være skyld-offer. Kredslægen kørte mig ud til pigen. Hun tudede jo, hun var otte år. Så siger politiet til pigen: »Har du set den mand før?« »Nej, jeg har aldrig set ham«. Og det havde hun heller ikke. Så siger de til mig: »Har De set den pige før?« »Nej, det har jeg ikke«, svarede jeg, »og jeg har heller aldrig været på en herregård. Jeg render ikke ind på en herregård for at sælge en kaffepose til 50 øre, når der er 2 3/4 km allé foran og den samme vej tilbage«.

Nå, men jeg var kommet i saksen, så jeg skulle mentalundersøges, men de fandt ud af, at jeg var genial og at jeg ikke var tosset, samt at jeg jo ikke kunne gøre for, at de andre havde knald i låget.

Jeg blev i hvert fald løsladt igen, men sådan oplever man så megen uret. Det skal man dog ikke gå og sørge over. Det kan ikke betale sig.

– Hvad er det for nogle mennesker du bor hos nu her i Skagen?

– Jah, jeg har fået lov til at bo hos en direktør for et stort vandrensningsfirma, han har købt en villa. Jeg har gået og holdt orden i huset lige siden, der var frost i rørene. Jeg har også boet ude på Grenen lige ved siden af general Ryes træhus, der stammer fra den norske kampslæggt Olaf Rye.

Det er han så stolt af ham general Rye, at han en dag gik ind til en sadelmager i noget der hedder Dybvad i Vendsyssel. Sadelmageren hed også Rye, men det passede på ingen måde general Rye, så han gik ind til sadelmageren og sagde: »Sig mig en ting min gode mand, hvem har egentlig givet Dem lov til at bære mit navn?« Så kiggede sadelmageren jo lidt på ham og sagde: »Hvem er de?« »Hvem jeg er – jeg er general Rye«. »Jamen, hvorfor må jeg ikke bære Deres navn. Min far hed Rye. Det samme gjorde min bedstefar og muligvis også min oldefar, så man kan vist godt for mit vedkommende sige, at der er

tale om et gammelt slægtsnavn«. Så måtte general Rye halvt surmulende og mumlende trække sig tilbage.

Jeg så ham forøvrigt i Skagen i 1968. Jeg tænkte, hvem er det bud, der kommer der. Han kom svajende med sådan en kortklippet Bob Dylan-frisure, han kørte lige så spændstig som en ung fyr, men det var generalen. Han var dengang 93 år. Det var godt kørt.

Han gav kørekortet frivilligt fra sig, da han blev halvfems. Dengang de havde de gamle nummerplader på bilerne, kom han altid i denneher K 236.

– Hvad sagde din familie egentlig, da du fandt ud af, at du ville i Legionen?

– Nåh, ja. Min mor skrev brev og bebrejdede mig det, og min bedstemor skrev også breve. Hun bebrejdede mig det ikke, men sagde at der skulle mod til at tage så langt ud i verden.

– Hvor gammel var du dengang?

– Jeg var 19 ³/₄ år, men jeg lavede mit pas om, så der kom til at stå født den 19. januar 1912 i stedet for den 19. april ved at radere de to streger på firetallet væk. Da jeg kom til undersøgelse blev jeg erklæret for »AB«. Det vil sige duelig, hvorefter jeg kom ind i en kaserne, der hed Tool.

Inden vi kom til Afrika, kom vi til Marseille. Der gik vi ned ad en gade. Vi havde søm under støvlerne, så vi gled nedad mellem skrald og skidt og møg, som lå og flød overalt. Vi skulle over til et stort fort, der hed San Jean, det var Fremmedlegionens højborg. Det lignede et fængsel.

Nå, men vi kom inden for porten, der blev smækket i efter os, vi kiggede os omkring, og det så ikke særlig lovende ud. Så da jeg havde været der et stykke tid, lå der pludselig en mand på jorden og spræl-lede lige foran mig. Han havde ikke delirium tremens, men noget der hed cafard. Det var en meget værre sygdom end delirium, som i øv-rigt ikke eksisterer ret meget mere.

Vi spurgte jo hvordan sådan en sygdom opstod, og så fortalte de, at det skyldtes for meget spirtusdrikning kombineret med stærkt solskin. De fik dog pumpet liv i ham igen, selv om fråden havde stået ham om munden. Jeg synes jo også nok, at 25 år i Legionen var en streng tjeneste at tage. Der er ganske vist andre, der har gjort ham det efter uden at fejle noget, men det er fordi de har holdt sig fra spiritus.

– Nåede du at blive udlært på Berlingske Tidende?

– Nej, for jeg gik op til Møller Holst og Einer Ulrich, som er far

til Torben Ulrich og sagde til dem, at jeg ikke kunne holde det her pres ud. Så sagde de til mig: »Du er da ellers meget dygtig Larsen.« »Jamen, jeg kommer for sent hver morgen«, sagde jeg. »Du arbejder så til gengæld frivilligt over hver aften, men det må du altså selv om. Vi har ikke sagt at du skal gå«, sagde de.

– Hvor boede du dengang?

– Jeg boede ude i Gentofte på Søtoften nr. 41, og så tog jeg den hver morgen i stiv spurt de otte kilometer ind til København.

– Hvorfor bliver du egentlig kaldt »Rav« Larsen?

– Det kom sig af, at en der hedder Toft nede i Hammerum sagde til mig, da jeg bad ham om at lave et skilt med gamle tante Berlingers bogstaver, hvor der skulle stå – Her kommer Svend Børge Larsen og sælger rav – at der skulle stå – Her kommer Svend Børge Rav Larsen. »Nej, det skal der ikke«, sagde jeg, »for det har jeg aldrig heddet.« »Jamen, kan du ikke forstå det mand. Hernede langs Jyllands vestkyst har vi en del originaler og de hedder allesammen Rav-Marthe eller Rav-ditten og Rav-datten. Det er nemlig et navn, som trækker publikum til«. »Ja, du ser alt for meget kræmmer-jysk på det«, sagde jeg, »men der kan jo selvfølgelig være noget om det, så skriv det bare«.

Det skilt havde jeg en masse fornøjelse af blandt andet ude på Grenen, hvor prins Knuds kone, prinsesse Caroline Mathilde, engang bemærkede mit nye navn.

– Har du nogensinde været ude hos prins Knud for at sælge billeder?

– Nej, det har jeg aldrig, men jeg har så tit set på ham, når han kører forbi for at se, hvordan han ser ud, faktisk. Men jeg har aldrig været ude på Klitgården, for jeg holder mig gerne for mig selv. Jeg kommer ikke nogen steder undtagen på anfordring, og så er grunden gerne den, at de har bestilt et billede hos mig. Så får jeg kaffe, hvis jeg forlanger lidt mere for billedet, får jeg måske en snaps. Forlanger jeg endnu mere, får jeg også en cognac. Så den er jo helt rigtig.

– Du har aldrig solgt andet end kaffeposer og rav?

– Joh, jeg har solgt børster fra Richard Thorløv i Henninge på Langeland. Han er natteblind og hans far var helt blind. Nu er det jo bare blevet sådan, at de fremstiller børster på teknisk vis – fabriksfremstillede, så er der jo ikke så meget at gøre for de enkelte børstenbindere mere.

Lige da jeg kom hjem fra Legionen boede jeg hos min onkel Conrad i København, hvor jeg fik 11,25 kr. om ugen i socialhjælp.

Da socialundersøgeren havde været der, spurgte jeg min tante Maia: »Hvordan kan det være, tante Maia, han spurgte mig ikke om, hvad pengene skulle bruges til. Du havde jo sagt, at de skulle bruges til tobak«. »Ja, det har jeg vist forresten også«, sagde hun. »Hvordan kan det så være, at han godtog det og ikke lavede vrøvl?«, spurgte jeg. »Jamen, herregud Børge«, sagde hun, »kan du ikke forstå det? Det kan jo være manden lige meget om du bruger pengene til tobak eller mad, for han kan da regne ud, at du ikke kan få begge dele for de penge«.

Så sagde jeg fra, for jeg ville ud og se noget mere. Jeg tog derfor ned til Sydhavssøerne, til Lolland, hvor jeg kom til at vaske flasker på et apotek i Rødby og siden hen mødte jeg en uldhandler nede på Lolland, og han fortalte, at han kørte rundt på motorcykel for at sælge uldtøj. »Men det sker mange gange, når jeg kommer kørende«, sagde han, »at folk springer ind og låser deres døre og lader som om de ikke er hjemme, men jeg skal give dig en fidus. Når du nu kommer med en pakke med kaffeposer, skal du pakke den ind i karduspapir, så aner folk ikke, hvad der er inde i, og de tror måske, at det er et reservepostbud, der kommer. De vil derfor åbne døren, og inden de har set sig om, er du indenfor«.

Uldkræmmeren gav mig også et par fiduser om, hvordan jeg kunne svindle lidt, hvis jeg ville begynde at handle med uldtøj. Blandt andet havde han en fidus med at lægge et lommeterklæde sammen, så man troede at det var lavet af dobbelt så tykt stof, som det i virkeligheden var. Den første fidus var dog god nok. Det er ikke sket ti gange i al den tid jeg har solgt kaffeposer, at folk har drejet nøglen om, selv om de har set mig, inden jeg er nået op til huset.

– Der går rygter om, at du skulle have penge i banken!

– Nåh ja. Det drejer sig ikke om mere end nogle få hundrede kroner, som jeg fik tilovers, når jeg før i tiden havde købt min daglige halve flaske brændevin. Jeg er helt holdt op med at drikke brændevin nu, for jeg er alligevel så meget sundhedsprofet, at jeg ikke mener, at man skal overanstrenge organismen.

– Har du nogle planer for fremtiden?

– Der må jeg tilstå, at jeg har et svagt punkt i modsætning til så mange andre. Jeg har nemlig ikke tænkt mig noget særligt. Jeg handler dog ikke længere helt impulsivt. Der er en vis tankegang med det hele, slutter Rav-Larsen.

En spritter filosoferer

De har sikkert aldrig gjort Dem klart, hvad der kan gøre et menneske til et udskud? Her tænker jeg nærmest på en sådan person, der begynder med spritflasken, og ender på landevejen.

Antagelig hører De også til de mennesker, der går i en stor bue udenom sprittere ude at tænke på, at De selv en skønne dag kan blive en af dem. Vi er jo ikke altid herre over, hvad der sker med os.

Modgang kan drive et menneske, enten til selvmord eller ud i drikkeriet, og det begynder som regel med en enkelt øl, men så er det som om der ikke er noget *dulmende* i den ene. Det bliver til to og snart til flere, kort sagt – det begynder først at dæmre, når der bliver »blæs« på.

Men der går lang tid, før man begynder på vandreture. Man nøjes med at drikke øller hjemme, for endnu har man da et hjem at ty til. Nu kan der jo være meget, som kan nedbryde og gøre en person så ulykkelig, at han ikke kan se nogen udvej. Han tænker nok stadig, at »noget vil vise sig«, måske i morgen måske i overmorgen, men der sker bare ikke noget. Dagene går, øllerne bliver tættere og tættere, det bliver en sand lise at sove brannerten ud . . .

Men *opvågningen*, hvordan er den? Er man hjemme? Eller har man fundet en trappegang? Eller er man havnet i detentionen? I alle tilfælde vågner man og skide fryser. Hovedet føles som var det besat med blylodder, og indeni en banken som var der tusinde små djævle,

der var ved at banke skalden i stykker på en, slet ikke sjov. Man begynder at tænke på, hvor får man nu en bajser fra? De sidste skillinger, er vandret . . . mon hun er hjemme? Er hendes »ven« der? Skulle man i det hele taget gå hjem? Der er jo kun ballade, når man endelig viser sig. Det var sgu da ikke min skyld, at jeg mistede det job, og det hele så gik ad helvede til.

Først flere dages bebrejdelser, ballade fra morgen til aften – ingen job, altid er det mig der slider og slæber, og du går bare her og spiller grosserer. Gu' spiller jeg ikke grosserer, og et job havde jeg vel nok kunnet få, men jeg har sgu ikke lyst til at forsørge både hende og hendes »fætter« som hun kalder ham, en lang opløben slapsvans.

At banke det ind i bøtten på hende er sgu ikke muligt, nå . . . men hun er altså brændt varm . . . *mit* fyr er slukket, og hvad fanden . . . så kan jeg vel nok have lov at dulme den smerte, der piner mig, jeg har sgu da lov at tage en bajser med kammesjykkerne . . . Kan *du* forstå det? For hun kan sgu ikke!

Hvad er kærlighed? Et ord som er blevet udlagt på mange forskellige måder. Man siger: Jeg elsker den kvinde . . . jeg elsker min kone . . . mon ikke det begær, man har til kvinden, og som man kalder kærlighed, nærmest er en slags parringsfænomen? Når som årene går mindskes det seksuelle, og en glæde for ens partner opstår, man bliver afhængig af hinanden og børnene. Igen siger man: Jeg elsker mine børn . . . men det er helt andre følelser der her opstår . . . er det så rigtigt at bruge ordet kærlighed? Jeg elsker mine dyr kan bonden sige . . . den gamle jomfru elsker sin kanariefugl . . . eller guldfisk . . . Men hvem giver os den virkelige rene og hengivne kærlighed?

Mon ikke *hunden*. Altid er den glad for at se dig, morgen som aften, *aldrig* snerrer den, selv om du kommer hjem skide fuld og på rulleskøjter . . . den kommer dig logrende i møde . . . men, mennesket bebrejder og skælder ud . . . jo, kærlighed som vi benytter ordet, har gjort mangan en mand og kvinde til drankere og måske til spritkanidater . . . for så til slut at ende på landevejen.

Døden kan her have været årsagen, du mistede hende, eller dit elskede barn . . . sorgen er så tung at bære, savnet endnu større . . . den smerte der føles må dulmes, altid begyndes der i det små, for til sidst at gå over til det mere skrappe. Alt er så dejligt, når sprutten dulmer sanser og nerver. Der kan være stunder, hvor man føler sig i selskab med den, som så brutalt forlod een . . . måske foresvæver den tanke een selv at gøre en ende på det hele . . . for så kan man da måske enten møde den, man savner, eller bare få fred . . . men så

Den forhenværende landevejsridder, forfatteren S. Å. Carstens, fotograferet af filmfotografen Jørgen P. Christiansen til en film, som det var deres mening at lave over Carstens liv på landevejen.

bryder andre tanker ind, og det viser sig, du har ikke modet til det . . . igen andre tanker kan bryde ind over dig, dersom du endnu har en smule magt over dig selv.

Måske finder du ud af, hvorfor lade sig gå på . . . livet skal jo leves. . . og måske har du moralsk magt til at rejse dig, men stadig vil *mindet* dog gære i dig . . . så stiller du dig måske det spørgsmål, hvorfor i alverden gik du på den galej?

Der er da tusinder af andre mennesker, der har mistet deres pårørende, og dem er det da ikke gået sådan . . . selv om sorgen var dyb . . . Er du nået dertil, er du måske reddet, og livet kan atter smile eller brumme til dig . . . for du har sat dig for, at der skal *kæmpes* . . . sprutten var ikke løsenet.

Men har du ikke kraften, men kæler for din sorg, drikker for at glemme . . . glider du længere og længere ned i sumpen. Du føler dig kun lykkelig, når beruselsens tåger omgiver dig. På landevejen nyder du livet, du føler dig fri som fuglen, gør hvad du lyster, bjerger føden ved betling, og et par håndører til at dulme med finder man altid ud af. At vågne en morgen i en frisk høstak, se de små travle edderkopper, de små mus i græsset og oppe over dit hoved synger lærken sin godmorgensang, måske føler man sig noget blegrodt i munden, tager flasken . . . åh, jo det gør godt. Man rejser sig, man skal videre på vandring, altid videre, altid vandre . . . bare ikke falde hen så kommer minderne . . . snigende som en tyv. Nye mennesker . . . nogen som ler ad en, andre som håner en og kalder en et svin, andre begynder at holde en præken om Gud og djævlén, ak ja, der findes mange måder at gøre sig bemærket på . . . men »ridderen« bare morer sig, for ham er der kun den evige vandring, og hans flaske . . .

Man må heller ikke forsmå dem, som virkelig forsøger at hjælpe en på ret køl, det er al ære værd, og de mennesker gør et virkeligt prisværdigt arbejde, og det sker vel også, at en enkelt redder sig op af sumpen.

Der findes et andet ord som kaldes lykke . . . hvad er så lykke? Ordet har mange definitioner. Nogle kan være lykkelige, når de får det, de ønsker sig. Nogle kan kun være lykkelige med mange penge, andre kan føle lykke ved at blive noget kvit, der har tyngtet dem længe . . .

Men hvad så med subjekterne, som man ofte kalder de stakler, der vandrer . . . er de lykkelige? Har de fundet *deres* lykke? Selv om vi kalder ham subjekt, spritter, vagabond og mange andre kælenavne, så kan det sikkert ske, at en og anden alligevel føler misundelse mod

ham, for han er jo *fri* . . . kan gøre hvad han vil, bliver ikke belemret med skattebillet, behøver ikke tænke på andet end nogle skorper, og sin sprit . . . Jo han må da være lykkelig . . . Vi andre, hvad har vi ikke at slås med? Regninger, skatter, husleje, varme og Gud ved hvad . . . men han der bare går, han har jo det hele lige ved hånden . . . skulle han ikke være lykkelig? Sådan tænker måske du og mange andre med dig . . . men – ja, der er et men, tænker du over, hvad der var *årsagen* . . . tænker du på, at spritteren har sine bekymringer, selv om han måske synger i sin brandert . . . hvad plager ham? Kender du det? Og forstår du det?

Husk een ting før du dømmer. Han er nok mere ulykkelig end du, kun lader han sig ikke mærke med det, hvorimod *du* piber og hyler dine bekymringer ud . . . det er måske den egentlige forskel på Jer to.

Kronprinsen og edderkoppen

»Kronprinsen«, som er det navn han bruger, når han bliver konfronteret med forskellige myndigheder rundt om i landet, hører til en af landevejenes mest farverige skikkelser.

Jeg mødte ham på havnen i Vejle, hvor han på forunderlig vis netop var kommet i besiddelse af en nydelig sort gentleman-paraply, som han øvede sig i at behandle efter bedste Broadway-musicalstil.

Kronprinsen fyldte 60 i eftersommeren -70. Han er udlært kok, men har i de sidste 25 år ikke været ved faget, men i stedet ernæret sig i første omgang som sliber-husér og i de senere år ved fup og fiduser. Han er født i Vejen, og som han selv udtrykker det: »Har været i vejen lige siden.«

Da jeg spurgte Kronprinsen, hvad han foretager sig om vinteren, svarede han: »Fryser videre.«. Han fortalte dog også, at han er at finde på vejene året rundt, selv om det med at gå de lange ture er blevet indskrænket noget i de senere år. Idag er en dagsmarch for Kronprinsen godt 500 meter, som rundt regnet er den afstand, der er mellem hver købmand på landet.

Som nævnt foregik vores samtale i Vejle, og det er derfor sikkert forståeligt, at min forbløffelse var stor, da jeg et par dage efter mødte Kronprinsen i Randers. Hvordan han var kommet derop? Han havde ganske enkelt taget en taxa.

Kronprinsen har iøvrigt i sine velmagtsdage fartet land og rige

Kronprinsen, som han også kalder sig overfor myndighederne, lever af at klovne for sit publikum.

rundt. Han har dog holdt sig i behørig afstand fra København, som er det sted, hvor hans tidligere hustru og nu voksne søn, der er typograf, lever.

Han går altid alene, da han har haft dårlige erfaringer med hensyn til følgesvende. – De kan som regel ikke skaffe noget selv, og det gider jeg ikke, siger han.

– Er folk ellers flinke rundt omkring? spørger jeg Kronprinsen.

– Ja, sandelig, svarer han. Der er jo bare det ved det, at de nedlægger gårdene de fleste steder. Der er ingen kreaturer mere, så om

vinteren bliver man nødt til at putte sig godt ned i halmen for at klare den.

– Har du nogensinde været uden for landets grænser?

– Jeg har både været i Østrig, Tyskland, Holland, Frankrig og Belgien. Ja, jeg har da også været i Sverige, men der bryder jeg mig nu ikke om at være. De er heller ikke rigtig glade for mig, svenskerne. Jeg var i Jävle engang, der jagede de mig ud. Jeg vadede bare tilbage igen. Så sagde de: »Du får snart resa til Danmark!« »Men jeg har jo ingen penge at rejse for«, sagde jeg, »kan politen hjælpe mig med en skilling?« »Nå ikke-jamen så bliver jeg sgu«, sagde jeg.

– Hvordan har du det med politiet herhjemme?

– Fint, fint. Det er gode kammerater. Det er fem år siden, jeg har haft en fuldebøde. Selv om jeg ikke drikker så meget mere, drikker jeg dog alt mellem himmel og jord, undtagen saltsyre. Det rører jeg altså ikke.

– Så var den vel gal, da de lavede spritten om?

– Det gør ikke så meget mere, men i begyndelsen var den skrap. Jeg drikker det iøvrigt kun, når jeg er sammen med de gutter her i Vejle, der drikker den slags. Ellers er det normalt kun pilsnere og brændevin. Jeg behøver jo ikke at drikke sprit. Jeg kan sætte mig ind på et værtshus og drikke en pilsner, det kan jeg sagtens gøre. Om vinteren drikker jeg for det meste rigtig brændevin. Det er den bedste måde at få varmen på.

– Du har ikke planer om at gifte dig igen.

– Næh, Vorherre bevares. En dag jeg kom ind på en gård, var der en mand, der stille og roligt sad og drak eftermiddagskaffe med sin kone. Så kom jeg lige pludselig ind og sagde: »Goddag i stuen. Det er Kronprinsen på Danmarks landeveje«. »Jamen, kom da indenfor«, sagde de.

Jeg fik så kaffe og alt det der. Så pludselig kommer datteren hjem og siger »Ham vil jeg sgu' forloves med«.

»Det kan du i hvert fald ikke nå«, sagde jeg. »Hvis du skal prøve på den slags er jeg gået med det samme. «Hvis du skal forloves med mig, skal du følge mig på landevejen«.

Næh, jeg har ikke tid til at stå stille så længe. Jeg har forresten heller ikke lyst til det. Det med kvinder er ikke rigtig noget for mig længere.

– Har du aldrig haft nogle rigtig gode venner blandt de rejsende og mere fastboende?

– Jeg har venner over det hele. Jeg har faktisk ingen uvenner. Det

vil sige, jeg har faktisk kun en uven i hele verden. Det er mig selv. Jeg kan ikke få ham til at lystre ham knægten her. Det er meget svært. Man kan af og til ikke styre sig selv.

Det vil sige, det kan man i virkeligheden godt. Jeg går aldrig og drikker mig helt fuld, så jeg vakler. Jeg vakler altid, slutter Kronprinsen.

Kronprinsens sidste bemærkning gav unægtelig stof til eftertanke. Det var tydeligt, at han i virkeligheden var en lille smule ked af den måde, livet havde formet sig på for ham.

Kronprinsens skæbne mindede i alle enkeltheder til forveksling om den traditionelle historie om klovnen, der græder indvendig, mens han er ustyrlig komisk over for publikum på tilhørerpladserne.

Kronprinsen tjener nemlig til dagen og vejen ved at være en morsom mand. I sin høje hat har han en afskyelig gummiedderkop, som når den bliver behandlet tilstrækkelig »klovnet« får både børn og voksne til at juble. På den måde kommer der et par skillinge ned i foret. Den nye paraply skulle også bruges til at gøgle med.

Kronprinsen er en nar i ordets oprindelige betydning, men hvorvidt han er tilfreds med denne rolle i det danske samfund, må stå hen i det uvisse.

I Mor Karlas varetægt

Mor Karla er så kendt af postvæsenet, at breve og pakker med aflagt herretøj kun behøver adressen: Mor Karla, Odense. Og det er ikke alene postvæsenet, der har et så intimt bekendtskab med den mærkelige kone. Prøv at sige hendes kendingsnavn til hvemsomhelst i hele Odense. Alle får velvillige ansigtstræk og siger sådan noget som: »Nåh, skal De ud og besøge spritter-dronningen. Hun er et godt menneske«.

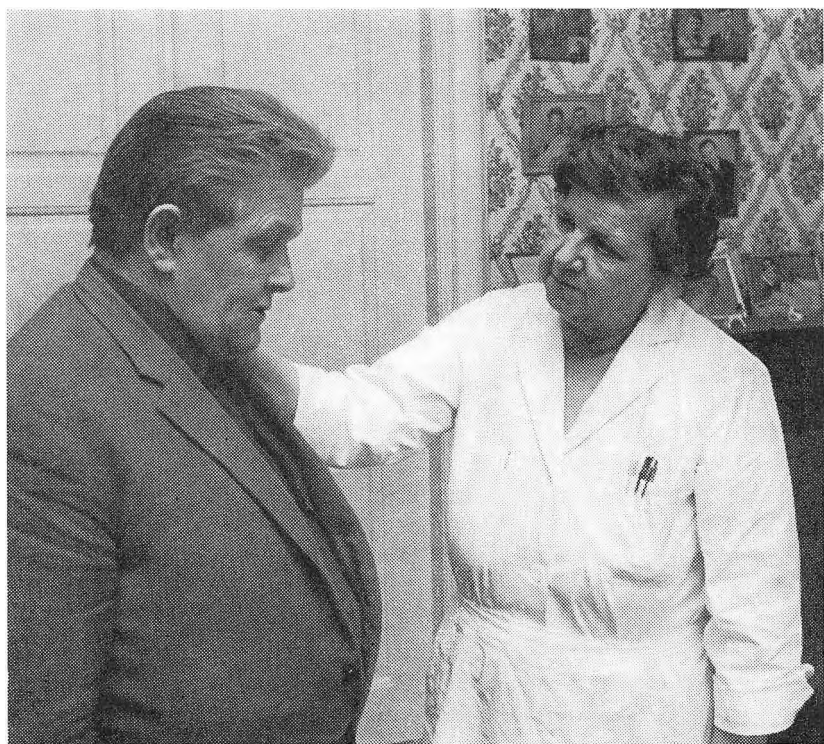
Og det må hun sandelig være, denne fru Karla Jensen som har indrettet sit forhen agtværdige villapensionat til redningsstation for landevejenes lykkeriddere, når de er segnefærdige og må have en hvilepause, inden de igen jager sig selv ud, drevet af deres indre utæmmelige frihedstrang parret med ulysten til nogensinde at indordne sig under det samfund, vi andre trækker i.

Mor Karlas »forsorgshjem« er privat, og hun betaler af sin egen slunkne portemonnæ alle løbende udgifter, men modtager fra kommunen 600 kr. om måneden pr. »pensionær«, hvilket naturligvis langt fra dækker hende ind.

Temmelig tilfældigt kom hun ind på denne samaritervirksomhed. Store personlige sorger gav hende forståelse for, at landevejsstrygere og sprittere ikke var noget ondt folkefærd, men stakkels mennesker, der var slået ud af deres livsbane ved begivenheder, som de ikke havde mentale kræfter til at bære.

Denne hendes positive indstilling til et negativt problem-kompleks bevirkede, at hun sagde velkommen til den første spritter, der bankede på hendes dør og bad om madrester fra pensionatsbordet. Siden da har døren aldrig været lukket, og gennem de fjorten år, der er gået siden, er tusinder af vagabonder passeret ind og ud gennem samme dør. Det har naturligvis ikke altid gjort lykke i det store, borgerlige villakvarter på Langelinje i Odenses udkant, og de »almindelige« pensionærer var heller ikke lige henrykte over denne fremadskridende miljøforandring. Men da mor Karla kun har een spisestue, var det de fine, der måtte fortrække, hvis de ikke ville spise sammen med »drenge«, som mor kalder sine utraditionelle gæster.

Der er ellers ingen grund til at holde hverken næse eller mund lukket på grund af strejfernes tilstedeværelse, for den første »behand-

Mor Karla på Langelinie i Odense modtager en ny mand, der hele sit liv har været på landevejen og i institutioner.

ling«, de kommer ud for hos mor Karla, er at blive puttet i bad og skruppet godt af en kollega fra landevejene. Derefter får de rent tøj på fra inderst til yderst, og derfor er mor Karla glad for at modtage aflagt mandetøj fra hele landet. Hun sørger selv for vask og rensning af gaverne.

Mor Karla gør sig ingen illusioner om at kunne afvænne sprittere fra sprit. »Det kan ikke nytte, De kommer de første dage,« sagde hun til mig, da jeg ringede for at anmelde mit besøg. »Drengene har lige haft en sprittur, og det tager lidt tid, inden de kommer over den.«

Men da jeg kommer derud, træffer jeg en sympatisk, glatbarberet og pinlig ædru »alumne«, *Henrik Andersen*, på landevejene kendt under navnene *Rikke* eller *Fiskeren*. Det sidste kendingsnavn har han nok fra sin færden på søens våde veje, nogle udflugter, som han bærer bevis for på sine underarme, hvor der ikke er een ledig plads til flere tatoveringer med slanger, ankre, amorpile og prægtige damer – en enkelt i hel figur.

Fiskeren har i perioder haft rigelig tid til at fryde sig over disse prydelser, for af sine ca. halvtreds år har han nået at tilbringe en seksten-syatten år i fængsler p.g.a. rapserier, tyverier, indbrud og andre småting – aldrig et ordentlig kup, altid fra hånden og i munden. Under disse tvungne pauser fra sø- og landeveje har Henrik Andersen erhvervet sig megen boglig viden, spædt op med strejferlivets selvskabte filosofi.

– Går De stadig på valsen? spørger jeg.

– Ja, men nu kun i de gode måneder. Om vinteren går jeg til hænde her hos Karla. Jeg er blandt meget andet babysitter for hendes barnebarn Kim.

– Men alligevel har De lige taget en sprittur?

– Det kan jeg ikke komme uden om. Selvom jeg har det nok så godt her, må jeg engang imellem »på flasken«. Det kræver hele organismen. Det kribler i både fingre og tåspidser, alle de gamle skavanker melder sig, og de lader sig kun dysse til ro, når de får noget fugtig føde.

– Hvordan kan De så være så frisk i dag?

– Jeg har ikke været den store tur. Jeg havde nemlig lidt penge og derfor drak jeg kun øl. Så nåede jeg at bremse op i tide. En spritrus hænger tungt og må holdes vedlige til man ikke kan klare den mere. Man opnår jo en teknik i at *holde* en rus og administrere »blanding«.

– »Blandingen«?

- Ja, det kalder alle sprittere deres livgivende væske.
- Hvordan er opskriften?
- Den er rent individuel. Så og så meget kogesprit rystet sammen i en plastik-dunk – mellem brødre kaldet en »blåmand«. Tilsætningen er lige fra mælk og kaffe til Coca-Cola. *Fløjte-Karl*, som også bor her, er gået til købmanden for at købe rød sodavand. Det bruger han gerne til sin blanding.
- Har De en bestemt rute, når De drager ud?
- Jeg går som regel fra Odense via Langeland til Sjælland, videre til Lolland-Falster og igen videre til Jylland – hele landet rundt.
- Er landevejsridderne ikke et døende folkefærd?
- Jo, såmænd, men der går nu flere på vejene end man almindeligvis tror. Der er blandt andet kommet en mængde svenskere, nordmænd og finnere rendende i de senere år. Dem er vi gamle nu ikke så meget for. De har tilbøjelighed til at tage lidt med sig fra »tørresnoren«, når de har mødt venlighed på en gård, og det skader naturligvis os andre i omdømmet. Vi gamle landevejsfolk stjæler *aldrig* fra vore velyndere. Det ville være det samme som at save sin egen gren over.
- Hvad er Deres »visitkort«, når De kommer ind på en gård?
- Jeg handler!
- Er De opkøber? Produkthandler? Eller hvad?
- Næh, jeg kommer med et passende udvalg af småting – kamme, snøreband og barberblade og sådan noget. Udvalget afhænger noget af ens økonomi. Man skal jo først købe varerne, før man kan sælge dem.
- Føler De Dem godt modtaget?
- De fleste steder, hvor jeg går ind, kender de mig fra mine besøg i mange år, så der er jeg sikker på at være velkommen. Jeg går aldrig på hovedvejene eller i de store byer. Det lønner sig ikke. Næh, sidevejsbyerne og landsbyerne er de bedste.
- Får De andet end mad på gårdene?
- Mad og kaffe og en skilling ind imellem, hvis man opfører sig ordentligt. Ikke som ham, jeg hørte om, som smed en 25 øre på gulvet og sagde, at han modtog ikke under en krone. Sådan en fyr skader os andre meget. Folk må jo da gi' som de kan undvære til.
- Får De ikke også tøj?
- Tøj-runden er ubehagelig, synes jeg, men jeg er nu også så heldig at passe tøj med præsten i Billum. Ham besøger jeg hvert år, en gevaldig flink mand, som dækker kaffebord til os ude i haven. Så

sidder vi der og får en god passiar. Det er praktisk taget i Billum, man møder den største venlighed i hele Danmark, ikke alene hos præsten, men også i *Karolines Pensionat* og ellers rundtom hos folke-

– Er der ikke nogen, der vælger friheden på landevejene *uden* at være sprittere?

– Jo, man kan da også være skør på andre måder end lige med flasken. Men disse her mælke-filosoffer går nu mest for sig selv og regner sig nok osse for noget finere end os, der skal sørge for at være jævnt fulde i dagevis uden at støde politiet. Alle sprittere er rædselsslagne for politiet for de allerfleste af os har været straffet ikke een, men adskillige gange.

– Nærer De bitterhed mod samfundet, sådan som det er gået Dem?

– Nej, men jeg synes alligevel, at der bliver gjort altfor lidt for alkoholikere i forhold til, at narkomaner bliver sprøjteforkælet i alle ender og kanter. Sprittere er sandelig ikke lystdrankere, men syge mennesker, og det burde myndighederne tænke noget mere på, f.eks. ved at give en ordentlig støtte til sådanne folk som mor Karla. Det kunne ikke koste samfundet alverden, for der er ikke ret mange i hele landet af hendes slags.

– Hvem bor der ellers hos mor Karla for tiden?

– Vi er en femten stykker. Foruden *Fløjte-Karl*, som nok kommer hjem om lidt, er der *Fidus Karl*, som påstår, at han har en datter med baronessen på xxxx-slot. Han har tjent på en gård, hvor daglejerne fik sprit som dagløn, så kunne proprietæren nemmest udnytte dem. Deres kost var vandgrød tre gange om dagen flere gange om ugen. Det blev *Fidus-Karl* træt af og så gik han på landevejen – osse fordi han måtte gemme sig for børnepenge. Men så traf han en ung pige, som godt ville gifte sig med ham og som havde 3-værelses lejlighed. Det blev også til bryllup, men på selve bryllupsdagen kom kriminalpolitiet for at hente ham. Han fik dog lov til at nyde bryllupsnatten til kl. fire om morgenen, så tog de ham i favn og sendte ham til Livø, hvor han skulle sidde børnepengene af. Når de ikke ku' lide middagsmaden og klagede over, at øllebrøden var sur og pandekagerne tørre, fik de en portion bank og besked om, at nu ku' de måske bedre li' aftensmaden, *Fidus-Karl* har været et heftigt gemyt og påstår, at han »glemte et par øretæver« til slavefogeden på Livø, da han blev sejlet bort efter et gevaldigt slagsmål. Nu er han verdens fredeligste menneske med små særegne ideer som den med baronessen . . . Det tog ham ialt seks år at blive de børnepenge kvit.

Henrik Andersen, kaldet Fiskeren, er nu i gode hænder hos Mor Karla. Han hjælper gerne med til lidt husgerning også som baby-sitter for madmors barnebarn.

– Hvem bor her så mere?

– Der er f.eks. *Polle*. Han er osse lidt for sig selv, men af en helt anden slags. Han læser altid i en togplan, der er fra 1932, og han kan den udenad. Engang imellem rejser han med toget kl. 3.20 om natten til København, hvor han lægger en buket på H.C. Andersens statue og returnerer så hertil med første tog. Så har vi *Rødtud*, næsen er forresten *blå* nu. Han har kørt ølvogn og ligvogn i 38 år. Han drikker støt og har den idé, at mor Karla sætter ny lås i døren hver dag. Det klager han over, skønt låsen aldrig er skiftet ud og døren altid er åben. Så er der sømanden *Røde Richard*, som taler alle sprog og får folk til at spørge, om han er englænder? Næh, tysker? Næh, franskmand? Næh, »Jamen, hvor er De da fra?« »Sjælland, selvfølgelig«. – *Orla* har osse sejlet og sendt sin hyre hjem til kæresten i tre år. Da han så selv kom hjem og skulle ha' lidt glæde af kæresten og hyren, havde hun brugt alle pengene, giftet sig med en anden og havde fået to børn. Så blev *Orla* tosset, og det er aldrig blevet bedre siden. Nu kommer han mindst tre gange om dagen og beder mor Karla om en æske tændstikker, dem brækker han meget omhyggeligt i små stykker, og når han er helt færdig, går han op og beder om den næste æske.

– Er der flere, De kan fortælle om?

– Jah, hm . . ., vi må da ikke glemme *Pylre-Marius*. Han er da lidt udover det sædvanlige, for han var *morder*.

– Morder?

– Ja, det er ham fra Ladby-mordet, hvor han og far'en skar hovedet af mor'en og begravede hende i haven. Politiet havde svært ved at finde hende, for hver nat flyttede far og søn hende og gravede hende ned der, hvor politiet lige havde gravet efter hende dagen før. Han fik 12–14 år i spjeldet og er efter det skikkeligheden selv, men lidt sær. Han tager altid sin hovedpude med, når han går på toilettet, for nede i pudens ene hjørne gemmer han sin pung, som han er meget bange for at miste. Det er da godt, at han ikke gemmer den i sengens fodende, så han skulle ha' hele sengen med derud.

Så kommer mor Karla ind med Fløjte-Karl, en gammel, tandløs gut, som har sagt landevejene farvel og lovet mor Karla at blive hos hende til sine dages ende.

– De var da ellers en af landevejenes *berømte* slidere. Er De blevet træt?

– Jeg har heller ingen fløjte mere . . .

Fløjte-Karl er fåmældt, men lader sine svar efterfølge af en lille gnækkende latter.

Fløjte Carl, der har været gårdmusikant, har lovet Mor Karla at blive hos hende til sine dages ende, og han er god til at underholde husets yngste datter med sine oplevelser.

- Hvor er fløjten da henne?
- Den tog de jo fra mig . . .
- Hvor?
- Dér, De ved nok . . .
- Er De ked af at have mistet fløjten?
- Naah . . . Jeg griber jo ikke forkert på den, når jeg ikke har den.
- Hvad holdt De mest af at spille?
- Jeg spillede alt . . . også på violin og cyklepumpe . . . folk ku' li' det. Jeg var jo gårdmusikant og kom med *sus* i.
- Du spillede vel også mundharmonika, indskyder Fiskeren.
- Næ, gu' om jeg gjorde . . . jeg prøvede engang sådan en mundharpe, men så fik jeg ondt i halsen . . . hæh!
- Skulle man have polititilladelse for at gå rundt og spille?

– Det ve' jeg sgutte . . . men man sku' ha' et par go'e solide bukser . . . *hundene*, forstår De.

– Hvor var Deres arbejdsmark?

– Hele nordfyn . . . der travede jeg hvert år . . . og jeg gav ikke noget for det . . . jeg fik penge til . . . allevegne.

– Du har da osse været i Jylland, siger Fiskeren.

– Det ku' jeg ikke li. Jeg følte det som om Rusland var i hælene på mig og sådan noget ka' jo smitte.

Fløjte-Karl savler lidt fra den tandløse mund.

– Er De nu holdt op med at drikke?

– Ja! kommer det fast og bestemt.

– Du har da lige været henne og købe rød sodavand, indfører Fiskeren.

– Engang imellem må man jo bide ho'det af hunden, indrømmer Karl.

– Er De tilfreds med tilværelsen? spørger jeg.

– Næh, om ti år regeres landet vel af små hunde og børn på fem år . . .

– De har jo selv haft hund?

– Jamen den ville ikke være her med alle de pudler og pekingesere, som ligger rundt om i stolene . . . mor Karla har ni . . . foruden os andre.

– Og nu har De kat?

– De ka' ikke fotografere den, for den er kun hjemme om natten. Den går på villabesøg hos nogle damer og kommer træt hjem . . . det er en hankat . . . hæh, jeg har forresten . . . hæh . . . (pause)

– Hvad?

– Hæh . . . jeg har lige haft en ærgelse . . .

– Nåda . . . hvad var det?

– Mor Karla ga' mig en ti'er . . .

– Det var da glædeligt!

– Såh, . . . næ gu' var det ej, for jeg måtte love hende at blive *klippet* for den . . . hæh . . . hun er jo så forfængelig med mig.

Festen ved mejerifyret

Min fælle var ikke ny i håndværket, han spadserede frem med den sikkerhed, der kun opnås gennem rutine. Han var omkring et halvt-hundrede år og lød navnet: »Stille Holger«.

Jeg kan ikke uden hans tilladelse blotte mere af hans privatliv end, at han havde været gift, havde børn, men forlængst var blevet skilt. Derefter havde han fristet tilværelsen mange steder og på mange måder. Han havde givetvis haft mange penge mellem hænderne, men havde aldrig gemt dem ret længe ad gangen. Hans hu havde mere og mere stået til flasken, og hans kendskab til branderter var vel nok derfor så grundigt, som man overhovedet kunne tænke sig. Han var et roligt og godmodigt gemyt, let at omgås og gøre tilpas, når blot de nødvendige dele blev holdt vedlige, hvilket ikke var noget urimeligt forlangende, da vore fordringer ikke afkrævede os større anstrengelser, end at det virkede afvekslende. Han var høj og firskåren med en let luden forover, som gav hans gang et vist energisk præg. Hans øjne var lyseblå og lyste med en egen hyggelig varme, som også gav sig tilkende gennem hans næsten for dæmpede tale. En ubetydelig nerve-refleks gik til tider over hans ansigt, og man undgik ikke at regne med dens komme, når man kendte ham. Næsen bar enkelte mærker fra mere stormfulde episoder af hans liv, men de misklædte ham egentlig ikke. De aftvang derimod en særlig respekt for et muligvis skjult temperament. Munden brillerede ved kun at fremvise een tand,

der ligesom medvirkede til at give hans smil et forsorent og altvindinge udtryk, der ofte gav en tilhører bedre forståelse end mange ord. Den ubeskedne hårpragt voldte ham ikke store bryderier og jeg tror såmænd aldrig dens eksistens beskæftigede hans tanker. Stort set tror jeg at kunne sige, at hans tankegang var primitiv og på det nærmeste bestod af en snæver kreds, hvori de fleste kom og gik under varierende former. Således opfattede jeg det ud fra de mange gentagelser.

Han var som sagt ikke blind for mine anlæg, og han indrømmede da også flere gange til min stolthed, at der uden tvivl lå en ganske udmærket fremtid for mig på landevejen, at der trods de i øjeblikket lovende udsigter kunne komme anfægtelser af forskellig karakter, og en af dem var ikke langt borte, men blev mig tydelig bevist nogen tid efter vor start.

Vi havde fra om morgenen bevæget os op gennem Nordsjælland ad mindre biveje, hvor vi fredsommeligt kunne fordrive tiden ved at sludre med gårdmændene og deres lune koner, samt give vejmandene lejlighed til et lille hvil med skovlen. Vejmand indtager i det hele taget sammen med landpostbudet en ganske særlig plads hos »de farenende svende«.

Dette kan vel sikkert føres ind under, at de trods kulde og sne, regn og slud samvittighedsfuldt røgter deres hverv, og derfor altid er at finde hvor mennesker trodser elementerne. Det er ikke uden grund, at det blandt landevejens sønner på Fyn hedder: Hos posti og vejmand, går den farenende svend aldrig forgæves. Mange små opmuntrende smil, og mange hilsende vink har bragt varme til et stivfrosent sind.

Vejret var behageligt, og efter vor mening lå livet for os med al det »Frihedens Guld«, vi orkede at tage os af. Jeg overdrev det endnu ikke med »drammen«, som Holger var tilbøjelig til, og som til tider resulterede i en lille en på øjet i det grønne.

Vi var så småt begyndt at lede vor samtale hen på problemet middagsmad, hvilket var det måltid han var mest øm om. Andre spisetider ofrede han ikke større interesse, da det, som han sagde, kun var barnemad på en landevej at gå ind til en »Lillemor« efter et par fedteklemmer og en tår at drikke. Den varme mad derimod var en livsbetingelse for en spritter. Lod man den ryge for tit, ville det gå ad helvede til. Jeg var ganske enig med ham, da jeg udmærket var klar over det hårde pres, kogesprit i det lange løb udsætter indvoldene for.

Vi tog bestik af tiden, og efter Holgers beregning skulle der være

nogenlunde reel mulighed for et par kartofler med lidt sovs til for to af »landevejens brune sønner«. Således kan det siges, når man benytter en af de utallige vendinger, man »lægger for« med.

Holger tog gerne téten, da han som alderspræsident havde størst beføjelse og rutine til at udøve det oratoriske. Det varede heller ikke længe, før døren gæstfrit blev åbnet for os til en hyggelig lille forstue, hvor fatter allerede havde givet sig hen til avisen. Lillemor mente nok der kunne blive så meget tilovers, at to vandringsmænd kunne få den værste sult stillet, og det blev der.

Min anfægtelse begyndte, da den unge datter, som forestod serveringen lod sine øjne hvile på mig lidt længere end nødvendigt var. Fatter lukkede op for radioen og bød os velbekomme, men jeg havde svært ved at dirigere mine bevægelser så naturligt som jeg plejede – jeg var flov. En følelse af væmmelse for mig selv krøb ind over mig, sveden perlede frem på panden, og kroppen følte uappetitlig klam. Jeg næsten bad for mig selv, at dette snart måtte være overstået. Jeg læste i hendes blik en mening om mig selv. Jeg tror, jeg forstod de tanker, der løb gennem hendes hoved, og medlidenheden, som hun ikke søgte at skjule, krænkede min stolthed. Jeg vidste med det samme at dette måtte forebygges en anden gang, da jeg ellers ikke ville være i stand til at sige ja tak, hvis vi andre steder skulle blive inviteret på lignende måde. Det virkede måske for hjemligt, når man som her hos venlige mennesker sad tilbords iblandt dem. Selvfølgelig satte jeg Holger ind i sagen, da vi kom ud, men han fandt ikke, at der forelå noget problem af betydning, og slog det hen som begyndervanskeligheder. Det resulterede om ikke andet i, at jeg for eftertiden, når middagen nærmede sig gik hyppigere til flasken og dermed opnåede at feje de værste hængninger bort, så jeg med større sikkerhed kunne komme over spisningen. Det skal dog indrømmes, at det havde efterladt noget et sted i mig, der siden gav stof til små filosofiske betragtninger, når Holger tog sig en lille lur.

Jeg var nok klar over, at mit udseende endnu ikke var så grelt, at folk almindeligvis ville anse mig for at være redningsløst fortabt, men jeg formåede ikke at give mig hen i pinlige diskussioner, i hvert fald gjorde jeg det ikke de første år på landevejen. Min usikkerhed overfor min egentlige stilling i samfundet, nægtede mig den fornødne styrke. Jeg ønskede heller ikke at give alle og enhver detaljerede oplysninger om min fortid, da mit tilfælde jo kun var et ud af mange, og deres kritik hjalp mig jo ikke ud af dilemmaet. Jeg har kun truffet ganske få mennesker på min vej, der enten ved selvprøvelse eller

grundige studier har kunnet dele mine synspunkter om en drankers redning. Derimod har jeg lyttet til utallige moralprædikener, og har også under disse følt, at mange, om blot de havde vidst *hvordan*, så inderligt gerne ville have hjulpet. Det indebærer dog langt større opgaver og vanskeligheder at helbrede en alkoholist, end ord og medlidenhed kan bringe i vej.

Jeg har een gang for alle sagt – for mit eget vedkommende – at ingen medicin har kunnet hjælpe mig ud af »Kong Alkohol«s klør, men kun en indre voksende styrke i forbindelse med det psykologisk set rette tidspunkt i mit liv, kunne udfri resterne af mit oprindelige jeg!

Det var efterhånden nærliggende og praktisk nødvendigt at finde på en historie, der i korte vendinger formåede at stille den nysgerrighed, som overalt lægges for dagen, når en yngre mand optræder på slap line i landevejsliv af denne kategori.

Hen på aftenen nåede vi frem til et landsbymejeri, hvor nogle blomstersmykkede døre forrådte, at et eller andet af festlig art enten var afsluttet, eller også endnu befandt sig i mere rolige efterdønninger. Her var, sagde Holger, noget at rekognoscere om. Vi satte os et stykke derfra for at lægge en slagplan, og vi undlod selvfølgelig ikke at lade flasken gå flittigt imellem os. Da Holger begyndte at tænke og jeg udmærket kendte hans sindighed, hengav jeg mig til egne grublerier.

Jeg holdt af disse små landsbyer med deres bindingsværkshuse, hvorfra en hyggelig tryghed strålede imod mig. Hvilken himmelvid forskel fra byens tætpakkede masser. Her sad jeg nu på afstand af mit afsluttede livskaos derinde, og med en sikker overbevisning om, at jeg ikke på nuværende tidspunkt ønskede at bytte med en af de stakler, der nu travede fra kaffebar til værtshus for at finde afveksling og selskab. Atmosfæren på disse steder har aldrig kunnet få greb i mig, og derfor følte jeg kun taknemmelighed og en egen frigjort renhed i mit indre, ved at lade stemningen og livet her omslutte mig. Jeg mindedes, hvorledes jeg på det sidste derhjemme så vidt muligt havde isoleret mig for at bygge min rus op systematisk. Mange har betydet mig, at den ensomme dranker vel nok er den værste mod sig selv i det lange løb, men jeg deler ikke fuldt ud deres synspunkt. Den ensomme er ikke i så høj grad udsat for dårlig påvirkning som hans lastebrødre, og i særdeleshed ikke, hvis han har interesser, der kan dyrkes i forbindelse med hans trang til spiritus. Spiritus'ens underminerende virkninger er vel sideløbende, når det gælder vort helbred og

organer. Derimod skifter det moralske billede karakter med omgivelserne.

Jeg havde efter min egen mening af to onder valgt det mindste, da jeg nu havde måttet vælge, og måske var der også en lille blinkende trøst i, at jeg, når alt skulle tages i betragtning, endnu havde tiden for mig hvad min alder angik, hvis så ellers helbredet kunne holdes på et tåleligt niveau.

Holger afbrød mine tanker ved kort at gøre gældende, at da vi nu, med henblik på kapitalens forøgelse, alligevel skulle til »at slå husene af«, som det hedder, lige så godt samtidig på en passende diskret måde kunne søge oplysninger om blomsterdekorationernes betydning, så vi med behørig viden kunne aflægge besøg, når vi alligevel var på ruten.

Som sagt så gjort. Vi blev enige om at tage hver sin side med bistrøg, og efter endt indsats mødes for enden. Vi regnede med, at der med snak og eventuelle forsinkelser kunne gå henved et par timer, og det ville da være et passende tidspunkt til at vende tilbage til »mejeriaffæren«. Der blev nu rystet to blandinger, så vi begge kunne holde steamen vedlige under de forestående kraftudfoldelser. Det er, må jeg bemærke, lidt af en betroet opgave at brygge en pæn dram. Om det nu var fordi Holger havde glemt lidt af sin viljestyrke og selvdisciplin, eller det virkelig forholdt sig således, at jeg kom nogenlunde om ved det, skal være usagt. Sagen var i virkeligheden den, at jeg havde set ham lave ansigt, når han lod snapsen »blæse af«. Duften kan unægtelig også være ram, men det er da, mener jeg selv, værst at komme igennem om morgenen. Når dagen som nu var så langt fremskreden, turde alle betænkeligheder af den slags forlængst være lagt agterude. Jeg fik i hvert tilfælde overladt at sammensætte ingredienserne, og efter endt ceremoni kunne invasionen tage sin begyndelse.

Det er absolut ikke så ligetil, som de fleste mennesker forestiller sig at blive fuldbefaren landevejsridder. Det tager for de fleste et antal år, men en meget stor del lærer det simpelthen aldrig, da de ikke besidder den rette evne til at leve sig ind i tingenes gang, og derfor heller ikke vokser med opgaverne. Først og fremmest er en god portion psykologisk sans et aktiv, som ikke kan undværes. Uden det går man ligesom folk skævt på klingen. Da det for udfaldets skyld først og fremmest gælder om at få overtaget i første instans, er dette altså Alfa og Omega. Folk mærker næsten straks, om det er en, det er let at sige nej til, eller om det er ulejligheden værd at ofre et par ord, og uden denne lille pause går selv en fuldbefaren forgæves. Må-

ske ligger det også meget i den forudbevidste sikkerhed på resultatet, hvormed man går tilværks.

Det er interessant, når man vil til sagens kerne, at lægge mærke til den dybe forskel, der trods mange delte meninger, er mellem landevejens farende svende og byens faste stok. Personerne indenfor begge kategorier bliver, set med samfundets øjne henført under samme benævnelse, nemlig »de subsistensløse«, hvilket også er uangribeligt, da man herved forstår mennesker uden stadig arbejde og fast bopæl. De vil derfor også i tilfælde af, at deres levevis har bragt dem i konflikt med loven bliver behandlet ens, efter at der er foretaget en mere individuel undersøgelse af deres forhold. Risikoen for at overtræde loven er derimod ikke den samme og heller ikke lige stor indenfor de to grupper.

Manden indenfor »bygruppen« gør sig lettere upopulær. Det er med en i mange tilfælde forståelig mistænksomhed, folk åbner deres døre, og det er udelukkende af medlidenhed, hvis de rækker en mønt eller et stykke mad ud. Det kan være yderst ubehageligt for en enlig, eller et par at blive standset på fortovet af en portvin- eller spritstinkende betler. Det kan ofte på grund af bagateller føre til ordtrætte, og dermed er bolden givet op til en politiudrykning med påfølgende ubehageligheder.

Indenfor »landgruppen« er perspektivet anderledes, selvom forholdene indebærer samme strafansvar, hvis uheldet er ude efter en mand. Betleri er forbudt såvel i by som på land, men for at indlede en lille sludder på landevejen behøver man ikke at berøre penge-spørgsmålet. Det er tilladt at tale med folk, der ikke er afvisende, og da de rundt om på gårdene næsten alle kender en farende svend, er det almindeligt, at de slutter samtalen med ordene »du må hellere ta' denneher til hjælp på viderefarten«. Her er det ikke så meget medlidenheden, der giver sig tilkende, men derimod fornemmelsen af det friske, humørfyldte gåpåmod, som får deres hånd til at søge lommen. Hvad maden angår, så ligger det i sagens natur, at hos en gårdmandskone finder man større forståelse herfor. Det kan ikke stå uklart for et sundt ræsonnement, at betingelserne er vidt forskellige og eksistensmulighederne sammenlignet også.

Tilbage er spørgsmålet: hvordan finder man sengeleje for natten? Hertil er kun dette svar: jeg har aldrig været udsat for, at en gårdmand har bedt om betaling for en tot halm til at hvile hovedet på for natten, og den farende svend har da også det herlige udtryk: »man behøver ikke at være en engel for at ligge i himmelseng!« Jeg har så

Efter en dram blev de to landstrygere enige om at tage hver sin side af landsby-
gaden og »slå husene af«. Den mere rutinerede fælle anviser gestikulerende »ruten«.

langt fra misundt mine bykolleger, når jeg har puttet mig i en dejlig lun stald hos vore højtelskede køer, mens de har fristet tilværelsen i en kælder eller en loftgang for slet ikke at tale om en kold og gennemblæst jernbanevogn. Det er jo ikke altid, pengene bliver gemt til et herberge. Jeg har prøvet det ene som det andet, derfor er min stillingtagen uomtvistelig.

Jeg var omtrent nået igennem mine emner og nærmede mig mødestedet med midler til morgendagen og visse oplysninger i mejerispørgsmål. Det viste sig, at Holger var ankommet og havde indhentet viden, der lå på linie med min. Mejeribestyreren fejrede sit femogtyveårs jubilæum og måtte formodes at huse en del gæster at dømme efter de mange vogne og mennesker, der gennem dagens løb havde været observeret derhenne. Han var almindelig afholdt såvel af de omkringboende som af hans leverandører i periferien. Ifølge Holgers mere detaljerede referat, havde han to sønner, hvoraf den ene var gift, og en datter hvis mand forpagtede en større gård i Jylland. De var alle hjemme for at fejre jubilaren. Jeg bemærkede nu noget indpakket, som han havde lagt fra sig på et stengærde og spurgte, hvad det indeholdt. Det var, sagde Holger, blomster til hans herlighed, som han, hos en meget forstående kone, havde indhentet tilladelse til at vælge ud i hendes have. Jeg indså her ved dette lille træk, hvor meget jeg manglede i at være med på de helt rigtige noder.

Vi var begge på dette tidspunkt i en pæn løftet stemning, hvilket selvfølgelig ikke bidrog til at dæmpe vor iver efter at bringe den gode mand vore oprigtigste lykønskninger for ham og hans familie, samt givetvis hans udmærkede mejeri's fremtid. Vi skålede endnu engang før vi nærmede os begivenhedernes centrum. Da vi kom de strålende vinduer nær nok, viste det sig, at et skjold med tallet femogtyve ganske rigtig var anbragt over porten, men var delvis dækket af blomster og grønne grene. Vi gik lige til sagen. En ung pige lukkede på vor banken døren op og de mange stemmer blev tydeligere. Holger bukkede dybt og bad med en påtaget høj stemme på høfligste måde om at få mejeribestyreren og dermed jubilaren i tale. Pigen, hvis kinder var røde som sommeræbler, fniste og løb ind for at melde vor tilstedeværelse. Et øjeblik efter tronede genstanden for hele hyldesten frem for os. Han så omgående, hvad det drejede sig om, da han naturligvis fra sin daglige dont på mejeriet kendte landevejens folk. Det blev Holger, der med velbelagte ord lod et sandt overflødighedshorn tømme ned over det tavse midtpunkt. Under sin virak kom han naturligvis ikke udenom de alsidige formål, som et mejerifyr

tjente, hvorunder han specielt henviste til den undergørende og livgivende varmeegenskab, som i særlig grad blev værdsat om vinteren af en gennemfrosset og gennemblæst landevejsturist af vor kaliber. En mejeriskorsten i det fjerne bragte altid farten og humøret adskillige streger op.

Men udtrykte Holger, ikke mindre berørte vort besøg hans hustru, som uden tvivl i mere end eet tilfælde havde ladet sit hjerte banke varmt, når hun med en smørrebrødspakke havde understreget det gamle tema »uden mad og drikke, duer helten ikke.« Den gæstfrihed, der blev udfoldet overfor os var intet mindre end et hædersbevis værd, og derfor mente Holger, at det var en almindelig pligt, at vi to nu, på hele landevejstandens vegne, overbragte ham og hans hustru denne beskedne, men oprigtige opmærksomhed. Med et dybt buk afleverede han buketten, som blev modtaget under nogle sekunders stilhed, hvorefter begejstringen brød ud fra såvel bestyreren som hans hustru, der i mellemtiden var kommet til.

Medens dette stod på var det naturligvis rygtedes blandt gæsterne, at to repræsentanter for landevejens adelsmænd havde lagt beslag på husets hovedpersoner for en tid, ved henholdsvis at holde tale og overrække blomster. De strømmede ud for at få et glimt af sådanne to fra mange avistegninger kendte Storm P. figurer. Hustruen var fuldtud enig med sin mand i, at dette, på grund af sin usædvanlighed, måtte honoreres på tilbørlig vis. Vi blev straks inviteret indenfor på en genstand, hvilket Holger imidlertid høfligt afslog. Dette viste sig senere at være et af hans mange fif i en nøjere lagt plan. Derimod sagde han, ville det være os en udsøgt fornøjelse, hvis det kunne tilstedes at indtage denne genstand ovre ved fyret, så vi undlod at bringe mere ulejlighed med os end højest nødvendigt. Ved fyret kunne vi så på vor egen måde drikke på alles velangående og festens lykkelige videreførelse. Dette ikke urimelige forslag blev da også med et blink i øjet accepteret af jubilaren. Vi fik udleveret to bajere samt to cigarer og nogle cigaretter af sønnerne, hvormed vi efter endt og veloverstået gerning trak os tilbage til vort eksil.

Jeg havde under alt dette ikke spillet nogen bemærkelsesværdig rolle, hvilket, sagde Holger, ikke gjorde handlingernes udfald mindre heldigt. Alt, hvad der nu kunne ske, afhang udelukkende af, hvorlænge vi gad blive der. Det var ikke midnat endnu, og derfor var dagen dejlig ung, sluttede han.

Vi fandt to tomme kasser, som vi anbragte vore efterhånden noget trætte kroppe på. Holger var kommet i talehjørnet under den anime-

rede stemning, han begyndte at udvikle nogle for mig ganske nye ideer, som han agtede at føre ud i livet de nærmeste dage, jeg nåede aldrig at få hans nye strålende idé forelagt, idet døren til fyrrummet pluselig gik op og selve mejeribestyreren trådte ind, efterfulgt af pigen og et par af gæsterne. Vor mor besluttede, at d'herrer skulle nyde et lille stykke natmad med en rigtig menneskesnaps til, sagde han. Holger var belevent sprunget op og hentede nu en tredie kasse, hvorpå pigen anbragte et bugnende fad fristende smørrebrød, samtidig med at gæsterne stillede øl, som de havde haft skjult på ryggen, ned ved siden af. Jubilaren satte kronen på værket i form af en halv flaske »rød Ålborg«, der nok kunne se ud til endnu at rumme et par kraftige slurke til hver. Vi var ganske overrumplede, Holger sikkert knapt så meget som jeg, den gavtyv, og vi var enige om, at dette var et træk, som ganske oversteg vor takkeevne. Vi bad indtrængende om at overbringe fru en hjerteligste tak. Da der også kom tallerkener, knive, gafler og glas, kunne der nu her ved fyret begynde et gilde, som skulle komme til at udvikle sig til den lyse morgen. Inden de overlod os til denne kulinariske overdådighed, forsynede de os atter med rygevarer. Stemningen kulminerede ved at Holger på de nu usikre ben stod på hovedet over dørtrinet, uden dog at sætte hverken liv eller lemmer til. Vi hørte deres latter uden for, det var tydeligt at de heller ikke sparede på dråberne dervore.

Jeg havde aldrig før været ude for dette, men Holger betroede mig, at han så småt havde stukket næsen op efter noget af den slags, det havde, følte han, ligesom ligget i luften. Der kunne fremføres mange lignende tilfælde på landevejen, og de farende svende havde en lille særlig plads i folks hjerter.

Det var, må jeg formode, med en veltilrettelagt appetit, at Holger satte sig tilrette ved dette for os så festlige og velmente måltid. Vi havde ikke nogen af os smagt fast føde siden middag, og der blev forståeligt nok ikke talt meget under operationens første fase, vi hængte os totalt til denne sjældne nydelse.

Der lå en højtidelig stilhed i luften om os, da vi hævdede de små glas med dråberne, hvis rene, magiske spil i lyset sandsynligvis aldrig ville indgyde mennesker anden fornuft end den, at sætte glasset for munden og for et kort nu blive borte i Bacchus's hede. Det var som om vore tanker blev eet med det blik, hvormed vi søgte hen på gulvet, hvor vore egne stakkels, forpjuske »trøstermænd« var gemt bort til fordel for denne virkelige drøms sødme. Vi smilede til hinanden, og med få, men velvalgte ord plantede Holger sin røst i stilheden. Det var

sgu' ikke for meget, om dette blev den sidste olie, vi nogensinde smagte!

Fadet var omtrent tomt, men ved fælles hjælp og under hyggelig sludren kom vi da igennem resterne også, og nu var ordet mad tabu. Det skal ingen hemmelighed være, at de kære værtsfolk fandt os i en atmosfære af røg og højroset tale, som sikkert har savnet sit side-stykke i fyrets historie. Jeg mente mig nu både berettiget og tilpas styrket til at gøre min person stærkere gældende, og i denne overbevisning lod jeg selskabet forstå, at jeg agtede at synge een eller flere sange, hvis det kunne bevilges mig udenfor i det frie, da fyrrummet med sin fortættede luft ikke indbød til sang. Det vandt straks tilhængere omkring mig og vi begav os ud bag mejeriet, hvor vi mente at akustikken var nok så god til dette forehavende. Der blev sendt besked til de øvrige deltagere, som befandt sig rundt om i husets gemakker. Holger vidste, at jeg ikke var værst, når jeg hengav mig i rollen som skjald, og forberedte de forskellige på ikke at være gået helt forkert i byen, hvis deres tålmodighed levnede dem den begrænsede tid, det ville tage.

I dette herlige selskab udfoldede jeg min røst på bedste måde. Jeg kunne ikke slippe med hverken en eller to sange, men måtte igennem et passende antal, før deres behov var dækket og forestillingen fandt sin afslutning. Der var ikke nogle af vore protester, der blev taget til følge, da en kaffeopdækning tog sin begyndelse i dette så enestående mejerifyr. Vi skulle, der var ikke tale om den ting, smage en likør, så ville de pakke kagerne ind til os så vi kunne nyde dem i minderne efter behag. Efter uendelige taksigelser og håndtryk til alle sider, men dog først og sidst til vore egentlige velgørere, samlede Holger og jeg vort sparsomme rejsegods, og under samlet jubel svævede vi på rosenrøde skyer ad landevejens eventyrslør, medens en ny dag i horisonten varslede sit indtog.

Poul Danmark

Poul Danmark var den eneste af landevejens farende svende, jeg mødte undervejs, som førte en nøjagtig dagbog over sin færden.

– Jeg har ført dagbog i mange år, sagde Poul Danmark. Det er sådan et slags alibi, jeg har. Det sker jo sommetider, når strisserne er ude, at vi bliver stoppet, hvis der er sket noget på en egn en dags tid eller to i forvejen. Så vil de jo gerne have at vide, hvad vi har foretaget os. Så er det jo så nemt lige at stikke dem dagbogen i snuden. Det er nu også sådan lidt for min egen skyld, at jeg skriver alting op. Det er jo meget rart at vide, hvor man har været henne.

Jeg har lige været i Hvidebjerg i to dage. Der festede vi ellers godt ude, og jeg er ikke engang kommet over det endnu.

Det er jo sådan, at jeg lige har været i arbejde en uges tid. Jeg malede en bondegård og tjente 250 kr. Så skulle der jo være fest.

– Du er mere velklædt end de andre rejsende, jeg har mødt.

– Åh, det er såmænd nemt at få tøj nu til dags. Folk de kasserer sør'me godt. Det værste er at få noget, der passer. Nu er jeg jo ikke så stor. Jeg ved jo nok, at der er mange af kammeraterne, der ikke er helt så omhyggelig med sig selv, men man skal jo ikke helt gi' op fordi man er faldet ud af rollen.

– Hvor lang tid har du gået på vejene?

– Jeg har gået lige ved 25 år nu. Det var for at sige det rent ud spiritus'en, der fik mig til det. Der er jo så mange der siger, at det var

konens skyld og alt det der, men det var det nu ikke i mit tilfælde. Jeg har ellers været gift, men jeg fik for mange kringler. Sådan går det jo.

– Hvor er du født?

– I Aarhus. Jeg fik ingen skoleuddannelse, så jeg blev chauffør i et brødfirma.

– Har du nogen særlige oplevelser, du vil fortælle lidt om?

– Uh, det er en kedelig dag, du møder mig. Jeg er ikke lige i slavet idag. Der er sådan lidt rysteri i mekanismen endnu. Den er ikke sådan at rette op.

Jeg drikker forresten ikke ret meget mere. Nu har de jo lavet spritten om for os. Nu får jeg faktisk kun noget, når jeg kan skaffe en dags arbejde, men det er nu ikke nemt at skaffe til øl hver dag.

– Hvordan klarer du ellers dagen og vejen?

– En lille smule arbejde, elles må jeg jo ind og svinge kasketten. Jeg skal jo ikke bruge så meget mere, når jeg ikke drikker så meget. Jeg kan faktisk godt gå og klare mig med et par lyse pilsnere.

Sagen er, at hvis jeg skal have noget resultat ud af det, skal jeg alligevel ha' de her 25–30 bajere, og det er jo ligegodt 40 kr.

– Går du også på vejen om vinteren?

– Ja, men det er nu ikke altid lige nemt. Sidste vinter var den særlig streng, men det var den vel iøvrigt for os alle sammen.

Jeg holder mest af at gå ude på landet, for det er galt med logierne i byerne. Det vil sige, der er jo herberger nogen steder, men det er ved at tynde alvorligt ud i dem. Svendehjemmene er jo så godt som nedlagt.

Det er lidt op og ned, hvor langt jeg når, når jeg er på landevejene. Sommetider kun 7–8 kilometer og til andre tider lige ved 30. Nu her idag tager jeg godt 30, da jeg vil helt fra Thisted over til Vinderup.

Jeg har naturligvis faste steder, jeg besøger. Det får man jo gennem årene. Efterhånden som man lærer folk at kende, tager man jo de steder hen, hvor de er flinke.

– Hvordan har du fået øge-navnet Poul Danmark?

– Jah, det stammer helt fra tiden før jeg begyndte at gå på landevejen. Det var sådan en beskidt vane jeg havde, når jeg var på værts- hus og var kommet lidt i slavet. Så plejede jeg altid at ringe en af mine kunder op, og når de så spurgte hvem de talte med, sagde jeg altid, at det var Poul Danmark.

De andre kammerater tog det jo hurtigt til sig, og så blev det jo hængende.

Nu sådan ovre på Fyn på ølgårdene, som der jo desværre ikke er så mange af mere, de bryggede jo næsten øl på alle gårdene, da jeg startede på landevejen, der kunne vi gå ind og få sådan en kande fuld med ud i grøften. Der var ligegodt en seks-syv glas i, og det var lige så godt som bajer. Så kunne vi jo gå og drikke os fulde i det hver dag.

De her ølgårde havde som regel en gæstebog, der lå i bryggerset, som vi skulle skrive et eller andet sjovt i og så fandt jeg jo hurtigt på, at underskrive mig som Poul Danmark.

Du spurgte før, om jeg altid går alene. Jo, det vil jeg helst, for så er der jo ingen man kan komme op og skændes med. Ellers kunne man jo lige så godt tage og gifte sig igen. Jeg har da prøvet at gå sammen med andre, men det var mest i mine unge år.

– Har du nogensinde slebet?

– Det gjorde jeg i en lang årrække. Jeg var sør'me flot kørende dengang. Det var godtnok en almindelig herrecykel, men så havde jeg selv bygget en sidevogn på. På den måde havde den jo også mere balance, når jeg sad og sleb.

– Har du før været der, hvor du hjalp med at male gården?

– Jah, jeg har været der en enkelt gang før, men det er nu meget rart med sådan et par hundredekronesedler. De varer bare så pokkers kort. Man tror, at man er så pokkers rig.

– Hvad hedder du til efternavn?

– Jeg hedder ellers *Andersen* og jeg er 48 år. Mine papirer står i København, selv om jeg aldrig har boet derovre. Det er jo sådan, at når vi ikke melder flytning, bliver de automatisk overført til Danmarks Statistik, og lad os nu sige, at jeg tog mig sammen og fik fast arbejde og bopæl, så kan jeg bare skrive over efter dem. Det er jo klart at papirerne skal stå et sted, når de ikke kan finde os. Vi kan jo ikke gå og melde flytning hver dag.

– Har du været uden for landets grænser?

– Nej, det har jeg ikke. Det bryder jeg mig ikke særligt om, sådan lige direkte da. Vi har jo lige så mange skønne steder herhjemme som i udlandet, men jeg kunne måske godt tænke mig at komme lidt ud for at se fremmede skikke.

Jeg blev så galt inviteret til Spanien nu her i sommer af en skolelærer på Als, men det synes jeg ligegodt ikke, at jeg kunne være bekendt, for det er jo ingen billig spøg. Jeg ved ikke hvormeget rejsen koster, men der er jo også andet end lige rejsen. Man skal have føde og en masse andre ting.

- Det er ellers billigt at få en lille en i Spanien!
 - Ja, det er det jo. Ja ham skolelæreren vil nu også gerne have en lille en. Han er fraskilt, men er blevet gift igen med en tysk dame, og det hænder at de tager ned og besøger hendes forældre og samtidig tager et par flasker med hjem.
 - Hvorfor drikker du?
 - Jah, den ene tager jo den anden, men hvis jeg skal være helt ærlig, var det kun storhedsvanvid fra starten. Det er jo det samme, som med at ryge, og efterhånden kan man jo li' det.
 - Hvor holder du jul?
 - Det er vidt forskelligt. Det afhænger af hvor i landet jeg er. Nu her sidste år holdt jeg den nede i Nystrup i Sønderjylland, men det var nu godtnok en kold fidus, for der var ingen køer i stalden.
- Det var nu ellers et sted jeg har været mange gange før, og jeg vidste

Poul Danmark tager et hvil undervejs, mens han funderer over, hvad dagbogen vil komme til at indeholde, når dagen er slut.

godt, at han havde solgt køerne, men han havde dog både grise og kalve tilbage, men det var alligevel ikke nok til at holde varmen.

Nå, men nu var jeg jo kommet der, og det blev oven i købet snestorm om eftermiddagen, så jeg ville ikke gå længere. Jeg lagde mig ned i stalden næsten med det samme, for der var grusomt koldt, fordi der ikke var nogle dyr.

– Sover du aldrig ude i det fri?

– Det er ikke fordi, at det er så nemt mere. Der er ingen høstakke nu til dags. Al høet bliver jo presset, men ellers er det skønt sådan en rigtig varm sommernat at ligge i en høstak. Det er jo også mægtigt om morgenen med al duggen, så er man fri for at vaske sig.

– Kan du enes med den stærke trafik på landevejene?

– Det gælder jo bare om ikke at køre med for stor en brandert på. Det er kun et lille sving, så ligger man der. Næh, når jeg har brandert på trækker jeg cyklen.

– Hvordan er dit forhold til politiet?

– Det er godt nok, dem skylder jeg ikke noget . . . heldigvis.

Jeg kommer iøvrigt ikke ret meget mere i detentionen. Det var mere da jeg færdedes i storbyerne, der var man mere udsat for det. Man behøvede ikke engang at være fuld. Det var nok, bare man stod på et gadehjørne og drak.

– Hvad koster det at komme i detentionen?

– Det er vidt forskelligt. Det kommer an på hvilken by man er i. Nu f.eks. hjemme i Århus, der kørte vi med 20 kr., så lagde de ganske vist 20 kr. på for hver gang, indtil vi nåede 60 kr. så begyndte vi forfra igen. Hvis vi ikke har nogen penge, kommer vi til at sidde dem af, og dengang sad vi kun 6 kr. af om dagen, så det var 10 dage.

Jeg synes nu, at det er det rene pip, for det koster jo en 70–80 kr. om dagen at ha' os inde, men det er jo nok det, de kalder sparesystem.

Den var forresten god nok engang i Struer. Jeg var gået ind til en villa for at be' om en eller anden ting. Så sagde manden: »Nej, De kan få noget arbejde!« »Jah, det er godt«, sagde jeg og sagde farvel og tak.

Da jeg så var kommet lidt længere hen ad vejen, kom jeg i tanke om, at det måske kunne være morsomt at drille fyren lidt, så jeg gik tilbage og sagde: »Hvordan er det med det her arbejde?« Manden jagede mig ud og tror du ikke, at han ringede efter politiet. Det kostede mig også 60 kr. Det mest morsomme var, at de blev nødt til

at køre mig til Holstebro, da der ikke er nogen arrest i Struer. Det foregik klokken et om natten.

Det var nu ellers ærgerligt nok, for jeg var ikke mere end 100 meter fra den gård, hvor jeg skulle have boet. Bare jeg dog var kommet lige indenfor.

– Har du nogen fast rute, du følger rundt i landet?

– Uh-ha-ja, selv om det er mange år siden, at jeg startede på den. Lad os nu sige, at jeg kommer fra Fyn af. Så tager jeg østkysten op ad ca. indtil midten af landet, og så vestkysten nedad. Derefter kommer jeg på Fyn igen samt på Tåsinge og Langeland. Det tager godt en fire måneder med sådan en rundtur, og de ved næsten på dato rundt omkring, hvornår jeg kommer.

Nu ham jeg skal ud til her i aften. Det er en værre gut ham. Jeg kan ikke mere end lige komme inden for døren. »Har du en bajer?«, siger han. »Du kan få en lys øl«, siger jeg til ham. »Det må jeg nøjes med.«

Men jeg har nu altid en bajer med til ham, for han er faktisk næsten lige så fortrukket, som jeg er, men han vil altid om bag en høj, når vi sidder og drikker. »Det er ham Polle der, der har givet mig bajer«, siger han til konen, hvis hun dukker op. Hun er jo bange for, at han skal bruge for mange penge. Hun kan nu ellers godt li' mig, for det gør ikke noget, at han drikker, når det er mig der gi'r. Jeg er jo nødt til at hjælpe ham.

– Får du varm mad, hver dag?

– Ja, men det er nu ikke så nemt mere her ude på landet. Folk har børn, der går i skole, så de fleste steder spiser man nu varm mad om aftenen.

Men, ellers har jeg selv stegepande og kasserolle med, og et lille spritapparat. Det går jo noget nemmere nu med at bruge det, efter de har lavet spritten om.

Jeg har godtnok en halv dunk af det gamle sprit endnu, men jeg vil ikke engang drikke det, for hvor skal jeg få den næste dunk fra. Så det kan jo ikke betale sig at begynde på det.

Jeg havde iøvrigt nær røget på den i aftes. Jeg havde sendt bud til købmanden oppe fra den gård, hvor jeg var hele dagen i går. Jeg skulle have nogle bajere til mig selv og nogle sodavand til børnene, men han kom sør'me ikke før klokken halv otte, og da havde jeg gået og ventet en tre-fire timer. Da var det lige før jeg havde taget spritten.

Det med spritten er egentlig noget værre møj. Jeg sad engang nede på havne i Aarhus og havde lige fået flasken for munden, da pludselig min fhv. kone, med de børn hun har fået med sin nye mand, dukker op. Hun vidste dengang ikke, at jeg var røget på spritten, og jeg må indrømme, at jeg blev temmelig flov. På en vis måde har jeg nu også tænkt på at lægge op. Vi savner jo i virkeligheden dette her sprit. Det var nu ellers godt nok. Det var en helt anden måde at gå på. Tiden er blevet længere for mig nu. Jeg er ganske vist begyndt at få nogle gamle ugeblade rundt omkring. Dem sidder jeg så og læser i, men alligevel. Tiden skal jo gå med noget.

Den nye sprit kan vi jo ikke ta'. Det er nærmest noget terpentinskidt der er puttet i, og det tager jo fedtet fra tarmene, slutter Poul Danmark.

Under samfundets forsorg

Hvordan bærer man sig ad med at afvænne spritterne fra flasken?

Jeg sidder hos læge *Axel J. Høher* i Verringe, en halv snes kilometer uden for Odense, og retter spørgsmålet til ham, fordi han er tilsynsførende læge ved landets først anlagte forsorgsanstalt *Store Dannesbo*, som ligger et par kilometer herfra.

– På en måde kan spørgsmålet ikke besvares, for i 99 % tilfælde lader det sig slet ikke gøre, siger dr. Høher.

– Er det virkelig *så* svært?

– Jeg tror at kunne fastslå ud fra mine erfaringer, at det er lige så svært som det ville være at omvende en muhamedaner til en anden religion, hvilket jo almindeligvis betragtes som umuligt.

– Men *forsøg* på det gør man vel alligevel på en offentlig forsorgsanstalt som *Store Dannesbo*.

– Naturligvis kommer disse syge mennesker under lægelig behandling, når de melder sig til forsorgen, men vi går først og fremmest ud på at bringe dem ud af den akutte krise, de ofte befinder sig i, når de bekvemmer sig til at søge offentlig hjælp.

– Vil det sige, at de har delirium?

– Om ikke delirium med den fulde fauna, mus, rotter o.s.v., så dog ofte på et stadium lige i nærheden af en vaskeægte delirium. Mange af de gamle sprittere henvender sig først her, når de simpelthen ikke kan klare sig længere, selv under deres primitive livsform. De har jo deres

drikketeknik, som går ud på at holde en rus vedlige så længe som muligt. De »administrerer« deres flaske ud fra to principper, den skal slå til, indtil der kan blive penge til næste portion af »blandingen«, og desuden gælder det for den inkarnerede spritter om så længe som muligt at holde sig fri af forsorgen.

– Hvordan foregår »indlæggelsen« her på forsorgsgården?

– Enten ved frivilligt fremmøde i modtagelsen eller hidbragt af politiet, som har fundet spritteren i hjælpeløs tilstand eller til gene for offentlig orden.

– Kan man sige noget om, hvor mange procent af hver kategori?

– Det må vist nærmest blive halvt af hver slags.

– Og hvad gør man ved dem? Vækker man dem langsomt fra ved stadig dalende doser af alkohol?

– Nej, den metode har man forlængst forladt, nu bringer man dem til ro ved store doser af beroligende piller, som de skyller ned med så meget øl, som vi overhovedet kan hælde i dem.

– ØL?

– Ja, det er altså ikke *pilsnere*, men det, vi kalder »stakitøl«. Navnet stammer fra, at vi får det i store glasbeholdere ombundet med træspanter, som skal tage af mod stød.

– Hvor stærke er sådanne piller?

– Een af dem, som De ser her på min hånd, er stærk nok til, at *tre* voksne personer vil kunne få en god, rolig nattesøvn, og sådan en får den rigtig spritsyge mand tre af i døgnet.

– I hvor mange døgn?

– Det afhænger af, hvor syg manden er. Som almindelig regel regner vi med at efter tre døgn's behandling er patienten kommen over sit akutte sprittilfælde, og så kan man begynde at tale med ham om, hvad han *ellers* fejler.

– Og det er vel ikke småting?

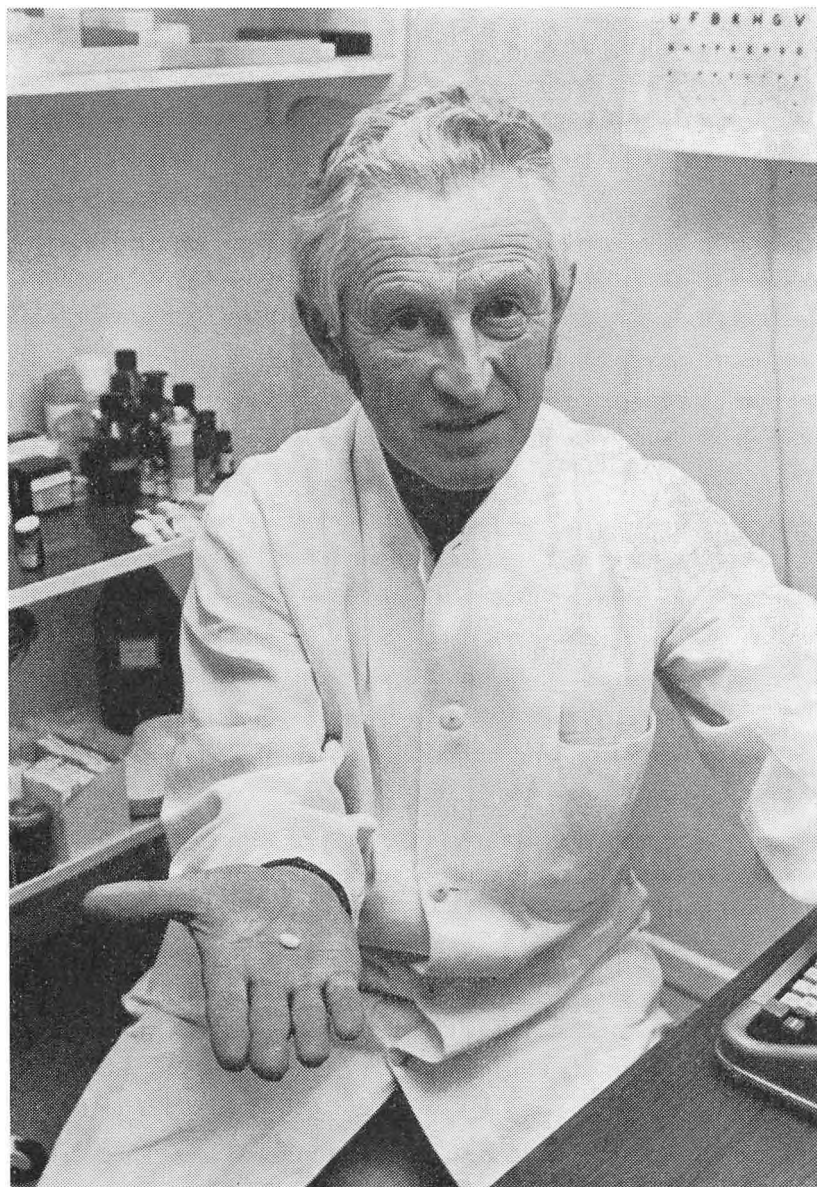
– Vi har et helt lille apotek på Store Dannesbo. Sprittere har sædvanligvis vrøvl med deres *mave*. Det tror da pokker, når den skal finde sig i at få 2–3 »blandinger« i sig i døgnet.

– Hvad er der i en blanding?

– Den brygges på kogesprit, ca. 25 pct., som rystes sammen med f.eks. coca-cola, gul- eller rød sodavand, kaffe eller mælk.

– Det må da æde hele indmaden i et menneske, i det mindste ved brug i længere tid?

– Sundt er det naturligvis ikke, men det forbavsende er, at mange

Læge Axel J. Høher i Verninge på Fyn med den lille pille, der kan få 3 personer til at sove i 12 timer, men som gives til sprittere med en dosis af 3 om dagen.

sprittere bliver meget gamle, og flere endnu ville nok blive det, hvis de blev hjemme på gården om torsdagen.

- Hvorfor netop om torsdagen?

- Det er deres udgangsdag, og så »går de på flasken«, hvilket medfører at mangen en spritter, som ellers kunne have levet længe med sin blanding, simpelthen bliver dræbt i trafikken.

- Hvad er blandingen hårdest ved i konstitutionen?

- Lever, nyre, mave og hjerte – det må siges at være rækkefølgen i almindelighed, men som sagt, organerne er til tider utrolig tålmodige.

- Hvad er den psykologiske baggrund for at en mand blive spritter?

- Fællestræk for et stort flertal er en kombination af mentale brist og familiemæssige forlis. Kvinden, der jo siges at stå bag ved alt, er også hovedpersonen i mange af disse skæbner. Et ulykkeligt kærlighedsforhold i forbindelse med en svag karakter kan være nok til at skabe en spritter. Ikke sådan at forstå, at han går lige ud på landevejene og laver sin blanding. Som regel har han været til afvænnings på flere hospitaler eller alkoholambulatorier og kan erklæres for helbredt, men en tilsyneladende bagatel kan bringe balancen i fare, den økonomiske situation forværres, fra de dyrere spirituosa går det over til øl og videre til spritten. Stort set er det hele et økonomisk spørgsmål. Selv hærdede sprittere ville aldrig drikke andet end øl, hvis de havde råd til at drikke *nok* af det.

- Er landevejens lykkeriddere »eller« farende svende trods alt ikke et folkefærd, der er ved at uddø?

- De gamle typer med originalpræg bliver selvsagt sjældnere, men til gengæld søger yngre og yngre folk ind på forsorgsgården, og dertil kommer en mængde fra de andre skandinaviske lande.

- Nogle danske sprittere, som jeg har talt med, mener, at de »tilrejsende« sprittere fra det øvrige skandinavien skader »næringen«, fordi de ikke overholder de uskrevne love, såsom aldrig at rapse fra de mennesker, som viser spritterne venlighed.

- Det er jo altid forkert at generalisere efter princippet »finnerne har let til kniven« og lignende, men det kan nok fastslås, at de gamle egentlige landevejs-ridere stjæler ikke. De har deres eget moral-kodex bygget på den praktiske erfaring, at man må vise god opførsel for at få venlig behandling hos de solidere medborgere. Mange af de anerkendte samfundsstøtter kunne stå sig ved at få et kursus i velopdragenhed hos spritterfolket, som altid starter deres

Fløjte-Ole forærede i 1966 dette billede af sig selv til læge Høher, som tak for god behandling.

henvendelser til een med: »Undskyld, jeg gør Dem ulejlighed o.s.v.« Jo-jo, det karakteristiske for sprittere er skam, at de har et godt sind, og som læge kan jeg roligt stå inde for, at jeg har ikke taknemmeligere patienter.

Fru Høher indfører:

– Ja, ofte kommer her i vort privathjem visit af gamle kendinge, som måske ved, at her falder der en skilling af. De har vist deres tegnsprog på havelåger og garageporte, så de kan se, hvor den står på madpakke, tøj eller kontanter. Til gengæld for venlighed, dukker de af og til op med en lille opmærksomhed. Forleden kom Fløjte-Ole med hele sit vogntog og overrakte mig fem tulipaner med et rødt silkebånd om »Jeg hører, det er fruens fødselsdag«, sagde han som motivering. Da jeg spurgte efter hans hund, bad han mig gå med ud til vognene. I én af dem lå *Perle* nok så nydeligt med en transistor for fuld musik. »Perle skal ikke kede sig, når jeg går på visit«, sagde Fløjte-Ole. En anden dag kom en af gutterne med en potteplante, som han skulle overrække doktoren fra barberen i Ålborg. Jeg takkede hjerteligt, men efter dette formfuldende møde ved hoveddøren, hørte jeg lidt efter en banken på køkkendøren. Der stod han, gesandten fra Ålborg og modtog med samme korrekte værdighed sin skilling. En tur rundt om huset skulle der altså til for at holde de to henvendelser elegant adskilt.

– Hvor mange patienter er der plads til på Store Dannesbo? spørger jeg dr. Høher.

– Der er regulær plads til 42, men forstander *Ove Andersen*, med hvem jeg har et fortræffeligt samarbejde, har det gode princip, at *ingen* må afvises. Er der fuldt belagt på to-sengs værelserne, bliver der redt op i køjer, så vi er til tider oppe på 60-70 pensionærer.

– *Drikkes* der overhovedet ikke på forsorgshjemmet?

– Bestemt nej! Forstander *Ove Andersen* siger, at der kunne sagtens smugles sprit ind, for der er naturligvis masser af muligheder for at skjule noget, når man har et halvt hundrede tønder land som landbrug og gartneri, desuden en fabrikation af trækasser og et lille mekanikerværksted. Når spritterne kommer fulde hjem fra deres torsdagstur, bliver der set efter, om de har noget i lommerne, men ellers går det hele pr. selvjustits. De nogenlunde fastboende finder sig ikke i, at nye tilkomne overtræder spritforbudet. Det er altså ikke nogen *heltegerning* at smugle sprit ind på området, og derved falder det bort af sig selv.

– Er alle alumnerne arbejdsvillige, dr. Høher?

– Så godt som, og de bliver placeret efter deres egen lyst ved arbejde som passer dem bedst. Der er jo alle slags folk, alle samfundets »klasser« er repræsenteret, og de får alle ens behandling. Faghåndværkere får arbejde indenfor deres fag o.s.v. Forstander Andersen har berettet om *Kasper*, en glimrende tømrersvend, som gik og lavede tømrerarbejde på Store Dannesbo. En dag kom stiftsamtmænd *Høyrup* på besøg, og da han så, hvor godt arbejde Kasper udførte, spurgte stiftsamtmændene: »Kan jeg ikke låne Kasper til noget, jeg skal have lavet på mit sommerhus?«

Det gik Kasper med til, og det gik også vældig godt, indtil en dag, da der skulle komme et læs tømmer. Høyrup gav Kasper besked om, at tømmeret skulle ligge på et bestemt sted, men Kasper sagde: »Nej, det skal ligge dér!« Høyrup blev ved sit, men pludselig blev det Kasper for meget. Han smed, hvad han havde i hænderne og sagde rasende: »Det ka' sgu' godt være, at De er amtmænd over hele Fyn, men jeg er fanden fløjte mig tømrer over hele verden!« Og så gik Kasper sin vej og var ikke at formå til at fortsætte hos amtmændene. Historien er symptomatisk for spritternes frihedstrang og en stolthed, skjult bag deres livsforlis ydre kendemærker. Det er den ubetingelige frihedstrang, som driver en spritter fra Store Dannesbo's lune stuer og skærmende tilværelse ud på landevejene midt i en forrygende snestorm. Ud *må* han, og det er derfor falsk romantik, når det hedder sig, at det er foråret, der kalder ham af gården.

– Og når han så drager af?

– Han starter i almindelighed med så meget på lommen, at han kan klare sig, indtil han kan have tjent sin første ugeløn, for princippet er også her – hellere hjælpe en for meget end en for lidt! Det afgørende problem er så: Kan han nå *forbi* den første købmandsforretning?

– Hvordan bliver samfundet nu af med den folke- eller eventuelt invalidepension, som spritterne vel også har ret til? Den kan jo ikke sendes til en grøftkant eller halmstak.

– 99,5 pct. af spritterne sørger for at have en *adresse*. Det er egentlig det eneste faste bindeled mellem landevejens farende folk og det af andre så agtede samfund.

Landevejen er mit liv

Bent Jørgensen er udlært snedker, og det var da også i kraft af sin håndværksmæssige uddannelse, at han for godt og vel 25 år siden for første gang begyndte at vandre ud af de danske landeveje.

Det var i 1945, umiddelbart efter krigen, hvor der indenfor snedkerfaget både var småt med arbejde, og hvor mestrene landet over led under en betydelig mangel. Bent begyndte derfor, som så mange andre håndværkere, at vandre land og rige rundt i en stadig søgen efter arbejde

Han var medlem af Snedkernes Fagforening og derfor understøttelsesberettiget, således at han kunne opretholde 3 dages understøttelse i de afdelinger, han kom frem til på sin vej...

I modsætning til de fleste rejsende har Bent ingen øgenavne. I begyndelsen af sin karriere som farende svend blev han dog, hvad meget naturligt var kaldt »Snedker-Bent«. Bent er idag skærsliber. Han blev det som en naturlig udløber af sin snedkeruddannelse, hvor en stor del af arbejdet som læredreng bestod i at holde snedkerværktøjet i velpoleret og slebet stand til svendene.

Da jeg mødte ham, havde han netop tilbragt godt tre uger i Skagen, hvor man hver dag kunne finde ham ved rutebilstationen fuldt beskæftiget med at slibe skaw'boernes køkkenredskaber.

– I Skagen fandt jeg forresten mit sliberi, siger han. Det blev stjålet

Den forhenværende snedkersvend, Bent Jørgensen, er nu skærslipper, idet han som læredreng havde lært at holde snedkerværktøjet i slebet og poleret stand.

for næsten 2 måneder siden i Hjørring, hvor der var een der dampede af med det. Han havde fået lov at følge med den dag, jeg traf ham i Hjørring. Han ville godt tjene en lille skilling, så han var sliberhusér for mig. Hen på eftermiddagen, jeg var forøvrigt nok blevet lidt fuld, skulle jeg lige hvile mig en halv times tid, men da jeg vågnede op, var han forsvundet med maskineriet.

Jeg blev alligevel en tre ugers tid i Hjørring. Jeg havde fået lov at benytte slibemaskinen hos stenhuggerne i Jernbanegade og på et autoværksted. Den ene af stenhuggerne kom i tanke om, at han havde en gammel slibesten med håndsving. Den fik jeg af ham, og ved en cykelhandler fik jeg en gammel damecykel, og så var jeg jo kørende igen, men det var nu noget skidt. Den cykel jeg har nu er meget bedre. Den købte jeg af en pensionist i Ålborg sidste vinter.

– Hvor er du at finde om vinteren?

– Nu i de sidste år har jeg holdt til i de større byer blandt andet i Ålborg, Aarhus og Esbjerg. I disse byer er der nemlig herberger, hvor man kan bo til en nogenlunde pris.

I Ålborg f.eks. kostede det her sidste vinter 3,40 kr. for en køje, og vi boede så ti mand på hver stue. I Aarhus koster det 5,00 kr., men der har man også enkeltværelser. Begge steder er der fælles køkken, hvor vi selv kan lave mad, hvis vi vel at mærke har noget at lave den af.

– Sleb du også i Ålborg?

– Jah, det vil sige, ikke når det var for dårligt vejr. Det kunne det nemlig også blive. I stedet kunne vi købe disse her arbejdsløshedsblade »Tidens Hjælp.« De er holdt op med at lave dem nu, men dem kunne vi altså sælge og tjene en skilling på den måde.

– Drikker du sprit?

... – Nej, men jeg har smagt på det, når jeg har mødt kammerater, som jeg har stået i sjak med. Så har jeg taget en enkelt dram, men der har været en enkelt søndag, hvor jeg er gået til den, men der er i hvert fald gået år imellem.

– Hvor i landet holder du mest af at komme?

– Der er mange byer, hvor jeg bliver godt behandlet, og blandt andet er hele Vendsyssel et godt sted for mig at være, og nede om Vestkysten selv om der der godt kan være langt mellem husene.

Jeg holder navnlig af at komme ned til Thorsminde og Hvidesande en vinterdag i pibende storm og 17 graders kulde. Det har jeg gjort mange gange.

– Hvor har du det tøj fra, du har på?

– Det har jeg tippet i Ålborg hos en læge, men det er kaput nu – både udvendigt og indvendigt. Jeg har haft det i godt tre måneder, men det er jo ikke nyt, når man får det. I går fik jeg en anden pæn jakke, men den har jeg ikke taget i brug endnu.

– Har du altid gået alene?

– Nej, vi plejer altid at følges et par mænd ad gangen. Somme tider tre, ja, vi har også været fire mand sammen. Det er nu for meget, for så kan vi jo ikke holde øl i skabet.

– Hvormeget kan du tjene om dagen ved sliberiet?

– Det er der meget forskel på, men det kan svinge fra 1 kr. til 200 kr. Det kommer jo også an på, hvad det er jeg sliber. Før i tiden, da jeg havde mit værktøj, sleb jeg en del plæneklippere og andre have-redskaber.

Sådan en plæneklipper kunne godt snige sig op til en 30 kr., men der er også meget arbejde med sådan en karl. Men når jeg ikke længere har mit værktøj, kan jeg ikke påtage mig den slags. .

– Hvor langt kommer du på en enkelt dag?

– Jeg sidder jo sommetider ved købmanden en hel dag, men der skal også tjenes penge til det, og det er ligesom man er heldig til det. Jeg har lige tjent 40 kr. på en enkelt sidevej, og det var jo meget godt.

– Hvor møder du de andre rejsende?

– På drikstederne i de forskellige byer. Det er som regel nede ved havnen. I Hjørring og i Skagen var der bare de faste, og jeg har ikke mødt nogen rejsende i lang tid.

– Du kommer aldrig på Sjælland?

– Det er sjældent, men jeg har været der nogle gange. Jeg er sommetider taget til Kalundborg over Odder og Hou og med færgen til Samsø, men jeg vil ikke til København. Det er 17–18 år siden, at jeg har været der sidst, og jeg har ikke lyst til at komme over i den stenørken en gang til. Men det kan jo være, at man smutter derover en vinterdag, hvem ved?

– Kan du huske noget fra din barndom?

– Jah, jeg gik jo i den stråttækte skole i Herlev, men det var kun det første år, idet vi flyttede til Husum, hvor vi så boede i syv år. Min far var både rigtig tømrer og flasketømmer, derfor blev mine forældre også skilt. Jeg var 5 år dengang.

Jeg blev så boende hos min mor sammen med mine to søskende. Mor arbejdede på en skotøjsfabrik, og hun holdt alle os tre børn i

lære. Min bror blev blikkenslager og min søster kom i lære som nåd-
lerske på den fabrik, hvor min mor arbejdede.

Jeg besøger aldrig noget af min familie mere, og jeg aner ikke, hvor
i verden de befinder sig. Jeg har også en onkel og tante og en hel del
fætre, der bor i Herlev og København.

Min mor blev gift igen pr. annonce. Han kom fra syd for Kolding
ved Vonsild og var forresten snedker, men jeg aner ikke om min mor
lever endnu. Det er også svært at finde ud af det, når jeg ikke har
nogen kontakt med familien. Man må jo hellere holde sig væk, når
man kommer i en stilling som min. Hvis min mor lever, tror jeg, hun
vil blive skuffet over mig, og det vil jeg ikke have.

Hun er jo naturligvis også skuffet over, at jeg ikke besøger hende.
Jeg ved da godt, hvor hun bor, hvis hun er i live endnu. Det fortalte
min søster mig for 17–18 år siden, da jeg var i København.

Der kom pludselig en dag en dame hen, klappede mig på skulderen
og sagde: »Goddav Bent!« Jeg kikkede lidt på hende, men jeg kunne
ikke kende hende. »Kender du ikke Åse igen?« sagde hun. Det var så
min søster, og hun fortalte mig så, hvor vores mor boede.

– Er det bedre at gå på landevejene idag end for 20 år siden?

– For 20 år siden kunne man komme i en seng i enhver by. På det
tidspunkt fandtes der endnu svendehjem, hvor man kunne bo for 50
øre. De er nu nedlagt alle sammen. Det sidste der blev nedlagt var i
Middelfart, og det er nu en tre fire år siden.

Det var godt nok vinterdage med de svendehjem, og der var nu
altid rent og pænt.

– Hvem har du gået længst sammen med af kammeraterne?

– Joh, jeg har blandt andet gået sammen med Viggo Elektriker,
Ålborg Joe og Røde Jon i over et halvt år. Vi har skam holdt meget
sammen. Andre af mine gode venner er Lille Jørgen Gris og Jørgen
Jensen. Der har været mange gennem årene.

– Har du nogensinde været gift?

– Nej, men jeg har været på vej til det nogle gange, uden at det
dog er blevet til noget. Nej, det egner jeg mig ikke til. Jeg kan ikke
stilles nogen steder. Sagen er, at jeg tog landevejen, og nu har den
taget mig.

– Har du nogen planer om at lægge op?

– Jeg bliver lagt ned, før jeg bliver lagt op, og jeg tror såmænd, at
jeg bliver ved med at gå på landevejen, indtil den dag jeg styrter om,
men man bliver jo ældre, og jeg skal da gerne indrømme, at jeg tager

den mere med ro nu, end jeg har gjort tidligere, slutter Snedker Bent.

Som det forhåbentlig er fremgået af mit forholdsvis korte interview med den fhv. rejsende snedkersvend, var han ikke helt stolt ved den situation han er havnet i. Så meget mere bemærkelsesværdigt er det derfor, at han på intet tidspunkt har drømt om at lægge op.

Bent var, og er stadig uhelbredelig dranker, men han gjorde alligevel et uudsletteligt og sympatisk indtryk, hvilket nok i høj grad skyldtes den selvopholdelsesdrift, som han daglig må fremvise for at få skrabet tilstrækkeligt med midler sammen til de par flasker brændevin, som dagligt skal til for at gøre tilværelsen nogenlunde tålelig.

Ud af dynastiet Pedersen

På kroen i morgen kl. 17. På min ære – –

Stemmen var svigtende, øjnene flakkende, men håndtrykket fast.

Særlig overbevist om, at skærslipperen, som vi tilfældigt traf en aften på en af de fynske landeveje, ville holde sit løfte, var vi ikke og for en sikkerheds skyld sagde jeg noget om, at vi gerne ville give et par stykker aftensmad, en bemærkning, som »Viggo Mejerist«, var taktfuld nok over for sig selv til at overhøre.

– En aftale er en aftale – På min ære – –

To minutter i fem den følgende eftermiddag rullede skærslipperen op foran kroen med sin bør. Æren var der åbenbart ikke noget i vejen med. Vognen var smykket med blomster og flag, og i dens indre fandtes bl.a. et par malerier, et blomkålshoved, en hel ost samt et kræmmerhus med kaffebønner.

– Det bedste middel mod en brandert, betroede Viggo Mejerist os.

Snart var vi bænked i krostuen. Jeg foreslog tre stykker smørrebrød. Viggo Mejerist accepterede, dog med den ændring i programmet, at smørrebrødet for hans vedkommende blev udskiftet med tre øl og tre snapse.

– Jeg er inde i en fasteperiode, og den skal gerne vare, til høstarbejdet begynder, forklarede han. Så begyndte han at fortælle. Løse revne sætninger, der tilsammen dannede en mosaik.

– Jeg er ud af dynastiet Pedersen – det største i hele Danmark. I

- Vor Herre har ikke syet lommer i ligskjorten, siger Viggo Mejerist. - Jeg har det, som jeg vil have det.

mine papirer står, at jeg er født år 900, men det er nu nok løgn. Hvis man var 1070 år ville man nok være meget mere træt, lige så træt, som jeg var i aftes efter at have delt en flaske whisky med en kap-tajn. – Frøken! en øl og en snaps mere.

– Næh, det er nok i 1900, jeg er født, og nu skal De ikke tro, jeg har gået på landevejen hele mit liv. Jeg er uddannet mejerist og har grevelig anbefaling. Jeg var hos grevinde Moltke på Marienborg Slot, indtil mejeriet blev nedlagt. Den sidste dag kaldte grevinden mig ind, og så sad vi to og spiste middag ganske alene. Senere kom jeg til Holland, hvor jeg arbejdede i seks år. Næde lige hjem med den sidste færge, før krigen brød ud. Købte mejeri i Sønderjylland, men solgte det igen i 1943. Der stod jeg med 300.000 kr. på lommen.

– Det var mange penge.

– Ikke, når man spiller »skat« og godt kan lide en lille en. Jeg fik mit Waterloo ligesom Napoleum, men kan det ikke være så ligegyldigt. Jeg har det, som jeg vil have det. Vor Herre har ikke syet lommer i ligskjorten, og en skønne dag kommer manden med leen og henter os. Det blev landevejen.

– Landevejen, ja. Jeg rejste sammen med Papegøjen, Storm P.s bedste ven, og Kæmpe-Knud. Det var dem, der lærte mig faget. Herlige gutter. – Frøken en bajer og en snaps.

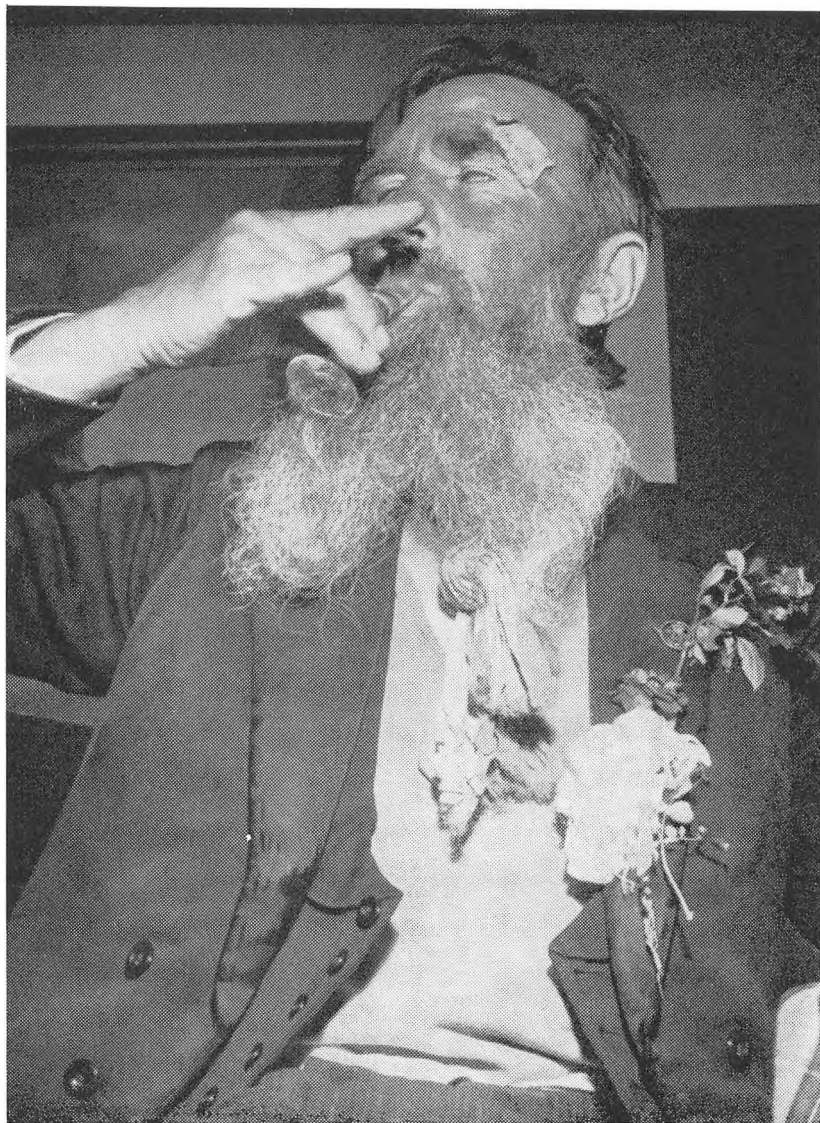
– Nu kommer jeg overalt på Fyn – og er velset. Man kan li' Viggo Mejerist. Jeg diskuterer aldrig med folk. Er vi uenige om noget, siger jeg undskyld – og går. Er der ingen sakse eller knive, der skal slibes, synger jeg en lille sang, og lader hatten gå. Kan man ikke tigge ved siden af sit fag, går man til grunde. Så dør man af sult – eller tørst. Landevejen har lært mig at sætte tæring efter næring. Gør man ikke det, er man en ildeset person på de fynske landeveje.

Overalt kender børnene mig. De flokkes om mig, og så fortæller jeg eventyr af H.C. Andersen. Viggo Mejerist ved nok, at den, der er ven med ungdommen, også er ven med alderdommen. Det er børnene jeg skal leve af om tyve år. Undertiden gør jeg holdt og maler et billede. Det sidste jeg lavede, var af Lillebæltsbroen. Jeg havde lige 12 bajere og en flaske portvin i kassen, så det var ikke svært at få inspiration.

– Savner De ikke somme tider et hjem?

– Jeg har det, som jeg vil have det, har jeg sagt.

Der er ingen grund til at ynke Viggo Mejerist. Tid til at blive gift har jeg aldrig haft, men jeg har 26 piger, der elsker mig, og når jeg engang er død, skal der stå en buste af Amanda fra Kerteminde på

Viggo Mejerist skænker op, som han har gjort det de tusinder af gange. – Frøken, en øl og en snaps mere.

min grav. Tillader de herrer, at jeg tager en bajer mere på Deres regning.

– Det er i orden.

– Frøken, en bajer og en snaps!

Viggo Mejerist skænker op, som han har gjort det tusinder af gange. Så skæver han over til mig, gætter at jeg sidder og funderer over, om hans beretning er løgn og forrygende opdigt.

– Dynastiet Pedersen lyver aldrig, siger han. På min ære.

Forvalteren fortæller

Langt ude på landet ligger en dejlig gård, aldrig så man så dejlig en gård. Her er bølgende marker i kuperet terræn. Her er skov og skovsøer, kort sagt herligheder!

Alle disse herligheder danner i ny og næ rammen om »landevejs spritternes« skjulte, men altid tragiske skæbne. Her kommer de og banker på for at søge nattely og eventuelt en madknode. Og de får det.

Søren Mouritsen er bestyrer af bemeldte herligheder. Før det har han været landvæsenselev på Sjællands og Fyns store herregårde og senere overforvalter på selveste Hesselagergård.

Med så mange forskellige ancienniteter indenfor dansk landbrug har han alle forudsætninger for at fortælle om, hvordan man ser på de »farende svende« fra »gårdenes« høje stade.

– Naturligvis, siger *Søren Mouritsen*, kan jeg kun svare for de gårde og godser, hvor jeg har arbejdet, og for disse steders vedkommende kan jeg roligt sige, at man altid har haft en venlig, medmenneskelig indstilling overfor de gutter, som er kommet travende ind til os. Jeg skal dertil føje, at det er mit indtryk fra samtaler med »strejferne«, at de kun få steder møder virkelig uvilje og lukkede døre.

- Hvordan er Deres indtryk af kategorien landevejsvagabonder?
- Man kan egentlig ikke tale om en »kategori« i den forbindelse,

for er der nogen, der er individualister, er det sandelig disse folk. Men naturligvis er der visse fællestræk, hvoraf flasken er nummer eet, og derefter følger, at de så at sige alle er venlige, overmåde høflige mennesker, som skjuler deres tragiske baggrund for drikkeriet bag en munter maske.

Som eksempel på deres velopdragenhed kan jeg da fortælle, at ovre på Hesselagergård var der en høj stentrappe op til forvalterkontoret, hvor de måtte op og ringe på, men når der blev lukket op, stod de altid igen *nedenfor* trappen på gårdspladsen med huen eller kasketten i hånden – aldrig lige udenfor døren.

– Hvad bad de først om?

– Natlogi, og det fik de alle, når vi kendte dem for det gode. Vi havde jo plads nok i tomme båse i hestestalden eller i hakkelseskammeret, så der var ingen, som gik forgæves. Men, inden de gik videre måtte de deponere deres tændstikker og andet ildtøj.

– Hvordan kunne man nu kontrollere, om de virkelig havde afleveret det hele?

– Vi lod staldkarlene foretage stikprøver, og det er aldrig hændt i min tid, at man har pågrebet nogen i at smugle tændstikker ind. Jo jo, de holder skam deres egne uskrevne love.

– Hvad med mad?

– Baroneren havde givet mig besked om, at enhver landstryger skulle have en ordentlig madpakke og en skibssøl på slottets regning. Det fik de selvfølgelig også, vel at mærke, hvis de bad om det. Hvis de ikke spurgte om mad, var det *os*, der spurgte *dem*, om de var sultne, for det hændte jo, at karlene fandt uåbnede madpakker omme bag staldbygningerne. Så gik jeg selv over og fik fat på synderne, som blev purret ud og var synligt flove, når de måtte ud af halmen og pille madpakkerne op.

– Blev de så sendt afsted ud på landevejen igen?

– Sådårlige blev de ej, men jeg sagde, at jeg nok skulle huske dem, når de kom næste gang, for vi smurte ikke mad til grin for os selv, og rotterne behøvede ikke maden smurt.

– Men »blanding« fik de lov til at tage med i stald og hakkelseskammer?

– Bevares ja, men samtidig fik de også klar besked om, at de ikke under nogen omstændigheder måtte gå på slottet. Nok var baronen flink, men han ville naturligvis helst selv indbyde sine gæster.

– Og den »formaning« reddede gutterne sig efter? De kalder jo sig selv for »landevejens adelsmænd« ...

Søren Mouritsen, som bestyrer den dejligste gård langt ude på landet, hvor spritterne er velkomne gæster.

– Det hændte nok, at en eller anden gik til køkkenregionerne oppe på slottet, men det blev de hurtigt ked af, for køkkenpersonalet kunne være nok så håndfast i argumenteringen. Kun en enkelt gang i de år, jeg var overforvalter på Hesselagergård, var der en af ridderne, som gik i lag med baronen personlig, men det var nu også en kedelig type, ildeset også blandt kammerat-spritterne. Han hed Københavner-Aksel og havde såmænd været overbetjent i København. Fræk var han både i mund og opførsel, og den dag, jeg tænker på, tullede han rundt hele formiddagen, mens de andre nattegæster

forlængst var draget af gårde. Og så var han som sagt ramlet direkte op til baronen.

– Hvordan spændte det møde af?

– Baronen forærede ham skam et par bukser, velsagtens for at blive af med ham, og fordi han var flink mod folk. Men bagefter havde vi jo vores hyr med Københavner-Aksel. Han tumlede ned i køkkenet og gav sig til at krybe i baronens bukser. Så gik der naturligvis bud efter mig, og De kan tro han fik lov til at samle sine gamle bukser op, og så var det afsted med ham. Han var så dårlig lidt blandt kammerater, at de ligefrem spurgte, når de kom, om Københavner-Aksel var her, for så ville de hellere gå videre.

– Men han var altså undtagelsen?

– Ih ja, vi havde da alle de gode gamle kendinge.

Der var »Lille Johannes« og hans bror, som var næsten blind. De havde deres »virkefelt« på strækningen Nyborg-Svendborg og kom altid trækkende med deres cykler, skønt ingen af dem kunne cykle. Een gang om året kom også en herlig vandringsmand fra Thy. Han adskildte sig fra de fynske svende, der alle havde en spånkurv som »kuffert«, derved, at han havde »bindsel«, et tørklæde bundet sammen om sit habengut. Bylden bar han over skulderen på sin egekærp. Han havde et fænomenalt snakketøj, og kom han i høstens tid, tilbød han straks sin hjælp. Vi tog ham på ordet, og han arbejdede såmænd meget godt om morgenen, var på pletten klokken 8, men ved 11 tiden var det sket, så kunne »blandingen« ikke længere levere energi til hans »legemsmotor«. Han drak *the* med kogesprit. Tja, hvem skal jeg mere nævne, jo, den forhenværende krybskytte, som nu gik under navnet »Råbukken« og »Den tavse Dansker« – det elskelige menneske. Han var utrolig hjælpsom og elskede børn. Derfor mødte han altid op med en stor pose lakrids. Men når jeg nu har fortalt så meget om de *hyggelige* sprittere og deres indbyrdes justits, må jeg vel også hellere berette, at der mellem dem kunne opstå bittert fjendskab, ligesom mellem »almindelige« mennesker. Så var det ikke blide metoder, de anvendte i krigen mod hinanden. Noget af det skrappeste jeg har hørt om, var, at de fik proppet *karbid* i fjendens *blanding*. Det har nok givet en hed slurk og den fik derfor øgenavnet »primus-likør«.

– Vi har nu talt mest om Deres tid som overforvalter på Hesselagergård, får De også mange besøg her på den gård, De nu bestyrer?

– Der er ikke nær så mange »farende svende« her på Sjælland som på Fyn og de andre øer, men nogle er der da, og vi behandler dem

naturligvis på samme måde. Jeg husker dog fra min elevtid på Bregentved og Gisegård under krigen, at der gjorde sig et ganske særligt forhold gældende.

Dengang var man noget tilbageholdende med at give staldly for vagabonder, fordi man havde en begrundet mistanke om, at der var *stikkere* imellem. Når der kom et par *unge* mennesker i 20–30 års alderen, som havde ladet skægget stå og iøvrigt var iklædt det obligate »spritte-kluns«, var det forbi med trygheden, så de blev sendt videre. Ægte »spritte« i den alder var, i det mindste den gang, en absolut sjældenhed. Deraf mistanken!

– Hvor meget var der, som de eventuelle stikkere kunne viderebringe?

– *Meget*, kan jeg da roligt fortælle nu! Som bekendt var der stærk nazistisk virksomhed på visse godser, men på de fleste store gårde og slotte var der en meget aktiv illegal virksomhed. Som eksempel kan jeg blot nævne klapjagterne.

– Klapjagter var da ikke *illegale*?

– Næh, men de kunne kun afholdes med *tyskernes* tilladelse. De blev naturligvis også afholdt som det sig hør og bør. Men hvad tyskerne ikke vidste var, at med grevens tilladelse holdt hans folk, som tilhørte en hemmelig militær gruppe, *skydeøvelser* bag klapjagtens skalkekappe. Tyskerne var jo ikke altid lige durkdrevne, men stikkere kunne nok have ledt dem på sporet og så kunne skydeøvelserne nemt have fået forkerte mål.

En seddel ændrede mit liv

– Min historie er uhyre banal, men derfor selvfølgelig ikke mindre tragisk for mig . . .

Jeg sidder i krostuen på Hagebro Kro sammen med Jens og drikker en øl eller to. Jens er en af landevejens farende svende, men ikke i »uniform« i den forstand, at han er dækket med mærkelige medaljer, emblemer m.m. Men hans tøj er gammelt og bærer præg af at stamme fra mange forskellige kasserede garderober og skoene er godt udtrådte, men han er renvasket, barberet og klippet.

– Og Du må gerne få min historie, fortsætter Jens efter at have drukket en god slurk øl.

– Jeg var lagerforvalter i Horsens. Det er nu over 20 år siden. Det var en god stilling, og jeg var tilfreds. Gift med en sød kone og havde 2 børn. Men en dag jeg kom hjem fra arbejde, var der ingen hjemme. På bordet lå blot en seddel der kort og brutalt meddelte mig, at min kone – og hun havde taget begge børnene med – var flyttet sammen med en af mine arbejdskammerater. En af kammeraterne, der arbejdede under mig.

Det slog benene væk under mig. Det var mig umuligt at gå på arbejde og møde den kammerat igen og lade som om intet var sket. Jeg meldte mig syg. Den ene dag blev til en uge – så til 14 dage. Og så fik jeg min opsigelse. Horsens var den gang en lille by, og et rygte løb hurtigt. Snart vidste alle, hvad der var sket.

Endnu nogen tid holdt jeg mig hjemme og vovede mig kun ud ved mørkets frembrud for at købe, hvad jeg nødvendigvis skulle bruge. Men en dag slog nerverne klik. Jeg tog min frakke på og gik – bare gik, gik ud af landevejen – – ingenlunde med den beslutning ikke at vende tilbage, gik bare som i en døs og uden mål.

Siden er jeg aldrig kommet tilbage. Hvad der er sket med mit hjem og min lejlighed aner jeg ikke. Interesserer mig heller ikke. Fra den dag jeg gik, har jeg ikke været i Horsens og kommer der aldrig mere.

I begyndelsen havde jeg endnu lidt penge i lommen, så jeg om natten kunne leje et billigt værelse på en kro og også købe en gang biksemad. Men en dag var pungen naturligvis tom. Så begyndte jeg at tage tilfældigt arbejde, hvor jeg kom frem. Det blev dog aldrig til mere end nogle få dage hvert sted. For hver gang var det som regel en familie jeg dumpede ind i – en hyggelig og lykkelig familie på en gård, i en købmandsgård, i en smedie eller hvad det nu kunne være.

Og dette familieliv kunne mine nerver ikke tage. Det mindede mig for meget om min egen tid som familiefader. Så drog jeg videre. I

– Da mit liv brød sammen, søgte jeg en sådan landevej, og den er nu blevet mit liv.

årenes løb har jeg på den måde efterhånden været hele Danmark rundt – altså med undtagelse af Horsens og omegn.

Kun eet sted var jeg et par ugers tid. Det var i en jysk præstegård.

Da jeg kom derind gik der en gammel mand og arbejdede i haven. Her må være noget for mig, tænkte jeg. For det var en meget stor have.

Så gik jeg hen til den gamle mand og sagde: Tror du ikke, at præsten har brug for en havemand mere?

Den gamle rejste sig med lidt besvær og svarede: Jo, det kan du tro. For jeg er nemlig præsten, og jeg er helt alene om det. Du er mere end velkommen til at gå i gang.

Der var ikke spor fornærmelse over, at jeg havde taget fejl af præsten og en havemand eller over, at jeg sagde du.

Det blev til en række dejlige dage. Men en dag kunne jeg heller ikke tage det mere. Den rolige, regelmæssige tilværelse, ind og spise eller drikke kaffe med få timers mellemrum og så hyggelig snak over aftenkaffen. Minderne fra gamle dage vældede frem. Jeg måtte afsted igen. Og sådan er det gået siden og går det endnu, jeg er altid på vandring.

– Men hvad med vinteren?

– Da søger jeg til byerne og handler. For nogle år siden havde jeg fundet på en vældig fin fidus. Det var den gang, det endnu kunne betale sig at skifte patronen ud i en kuglepen. Jeg købte en håndfuld patroner en gros og gik ind på kontorer og i forretninger og tilbød at skifte patronen ud i udskrevne kuglepenne. Det var en god forretning. Jeg fik handlet praktisk talt hvert eneste sted, jeg kom ind. Det skyldtes selvfølgelig også, at jeg aldrig lugtede af spiritus eller var påvirket. Jeg drikker nemlig kun øl og en gang imellem, hvis der er højvande i kassen, lidt brændevin. Sprit har jeg aldrig smagt.

Men desværre blev kuglepenne jo efterhånden så billige, at det ikke mere kunne betale sig at udskifte patroner. Så var den fidus ødelagt. Jeg forsøgte en kort tid med nye, men billige kuglepenne, men det gik ikke. I hvert fald ikke godt nok.

Nogle vintre måtte jeg så ty til gammelkendte salgsvare – kamme, snøreband og barberblade. Det gik lidt trægt. Der er for mange af den slags handlende. Men så faldt der pludselig en appelsin i min turban. På en af mine rundture kom jeg ind på en mindre virksomhed, der fremstillede slips og silkehalstørklæder. Indehaveren spurgte, om jeg ikke kunne tænke mig at sælge hans varer og tilbød at stille en kollektion til rådighed. Lige fra starten gik det fint. Og det gør det

endnu. Det er stadig de samme steder jeg besøger – kontorer og forretninger – og da varerne er gode og billige, går salget upåklageligt. Det har jeg nu levet godt af gennem mange vintre og agter naturligvis også at fortsætte. Men hvert år, når solen rigtig kommer frem, himlen bliver blå og fuglene begynder at synge, går jeg igen ud på landevejen og arbejder mig frem fra sted til sted. Mange gange ligefrem venter man på, at jeg skal dukke op. Og der er altid nok at lave og tage fat på.

– Ja, det er den rytme i tilværelsen, jeg har fundet frem til, og i dag synes jeg egentlig, at jeg har det godt. Jeg er mig selv – tjener til livets ophold uden at ligge nogen til byrde, og det bliver sjældnere og sjældnere, jeg tænker tilbage »på den gang«. Men det er landevejen – dens fred og frihed, der har givet mig min ro og balance tilbage. Når jeg efter en vinter inde i byerne med al deres larm og travlhed atter står ude på landevejen, trækker jeg vejret dybt og siger til mig selv: Du er alligevel igen blevet et lykkeligt menneske!

Gæstfrihed uden sidestykke

Overalt i landet findes der mennesker, der altid har døren stående åben for landevejens farende svende.

Motiverne hertil er meget forskellige. Der kan være tale om et almindeligt led i en eller anden form for religiøst arbejde, eller det kan være af ren og skær ensomhed. Den sidstnævnte forklaring er iøvrigt nok ikke så almindelig mere, idet antallet af isolerede ejendomme er blevet væsentligt indskrænket i de seneste år.

Endelig kan forklaringen også være en almindelig med-menneskelig indstilling, trangen til at gøre og være noget for andre, og i den forbindelse er det naturligvis underordnet, om der er tale om mere velsituerede borgere eller om en af landevejens farende svende. Bliver man behandlet ordentligt et sted, kommer man jo gerne igen, og det kan jo evt. godt være, at man tager en kammerat eller to med. På den måde rygtes det hurtigt blandt de rejsende, hvor der er værd at komme.

Det drejer sig, heldigvis må man vel sige, om hundreder af familier landet over, der således ikke er bange for at være de rejsende behjælpelige med husly et par nætter eller tre.

På min vej rundt i landet mødte jeg ikke så få rare og velmenende mennesker. Det vil dog ikke tjene noget formål at remse dem alle op, og jeg har derfor valgt at berette lidt om, hvorledes det går for sig

Laura-Margrethe og Andreas Holm har gennem mange år holdt åbent hus for landevejens farende folk. De får en seng og middag, når de søger ind til familien.

hos familien Laura-Margrethe og Andreas Holm, der bor i Hjels en halv snes kilometer syd for Kolding.

Familien består foruden ægteparret Holm af ikke mindre end otte børn, der for de flestes vedkommende for længe siden er fløjet fra reden. Andreas Holm er landmand, men ved siden af har han i mange år handlet med alle egnens øvrige beboere. Vel ikke så meget fordi

det har været nødvendigt, men nok i lige så høj grad fordi han kan li' denne måde at komme i kontakt med mennesker på. Han er kort sagt lidt af en kræmmersjæl.

Laura-Margrethe Holm er husmoder med stort H. Der har igen-
nem årene også været meget at se til. De otte børn skulle både opdra-
ges, have pænt og rent tøj på kroppen, og så har der ikke at for-
glemme i godt en snes år været mindst ti munde at mætte.

Hendes kogekunst er kendt over det ganske land, og møder man en
rejsende, der har besøgt familien Holm, får han øjeblikkelig et saligt
glimt i øjnene, hvis talen kommer på Laura-Margrethe's gastronomi-
ske færdigheder.

Ved siden af sine hjemlige aktiviteter, har Laura-Margrethe i en
menneskealder haft tid til at deltage aktivt i Frelsens Hærs humani-
tære arbejde. Det var da også her igennem, at hun i første omgang
kom i forbindelse med landevejens farende svende.

For Andreas Holm's vedkommende er der som nævnt lidt af en
kræmmer i ham, og det har derfor været naturligt, at han har færde-
des meget rundt på de små landeveje på egnen. Det har derfor været
en tradition gennem mange år, at når han mødte nogle af de rejsende
på sin vej, inviterede ham dem omgående med hjem ud fra den sikre
overbevisning, at Laura-Margrethe ville tage godt imod dem.

Da jeg besøgte familien Holm, var det kun husets frue, der var
hjemme, og det blev derfor kun hende, der kunne fortælle lidt om
familens legendariske forhold til de rejsende.

– Der findes sprittere, der ikke er rejsende, og rejsende der ikke er
sprittere, sagde Laura-Margrethe Holm, og begge kategorier har jeg
ikke kunnet undgå at støde på i mit arbejde i Frelsens Hær. Jeg vil
dog gerne understrege, at det med at jeg har haft de rejsende herhjem-
me i og for sig intet har haft med mit arbejde i Frelsens Hær at gøre.
Det har aldrig været en forudsætning, at de skulle have Guds ord med
på vejen, inden de havde fået noget at spise og en seng at sove i.

– Kan du ikke fortælle lidt om de rejsende, der har besøgt jer
gennem årene?

– Jeg har sør'ne ikke rede på dem alle sammen, men der er selvføl-
gelig nogen, der kommer igen år efter år, og som vi kender vældig
godt.

Der er f.eks. Martin Humør. Da han kom her første gang og
solgte nogle små hjemmelavede smykker, var det et øsende regnvejr,
så han kom indenfor og fik en kop kaffe. Det var nu ikke vejr til at
gå videre i, så han blev her et par dage. Siden har han boet her længe,

og han fik blandt andet lov til at bygge et lille træhus nede i den ene ende af haven. Han boede i sit lille hus en hel sommer. Jo, ham har vi haft besøg af mange gange. Nu går han imidlertid ikke så meget mere. Han har fået fast bopæl i Kolding og får invalidepension.

Engang fik vi besøg af ikke mindre end fire af gutterne på en gang. Det var en week-end, og vi havde gæster i forvejen. Jeg kan huske, at vi skulle have andesteg, men vi var så mange herinde i stuen, så de fire sidst ankomne måtte have deres mad over i et af børnenes små huse. Det er vist nok den eneste gang, at vi har haft besøg af nogen, der ikke har kunnet finde en plads ved middagsbordet.

– Er det normalt, at der kommer så mange ad gangen?

– Nej, de plejer for det meste at gå enkeltvis eller højst et par stykker sammen. En enkelt gang kom dog både Bambino, Kronprinsen (ikke den samme kronprins som omtalt andetsteds i bogen) og Peter-Fidus på samme tid. De havde besluttet at gå sammen den sommer, og de var derfor vældig fint klædt på med medaljer og det hele.

Peter-Fidus er iøvrigt nok den, der har besøgt os mest. Han bliver gerne og hjælper Andreas i flere uger. Han er iøvrigt en glimrende maler, og han har både malet børnene og ejendommen flere gange.

Kronprinsen kender vi også noget til. Han var ganske ung, da han var her første gang. Oprindeligt var han børnehjemsbarn, men kom så i gartnerlære et års tid. Jeg tror ikke, at han var mere end 21 år, da han var her første gang. Han er en lang ung mand, og han drikker forfærdelig meget.

– Tror du, at det er rygtedes blandt de rejsende, at de bliver vel modtaget hos jer?

– Det tror jeg da rigtignok. Det har vi hørt flere gange. Jeg har dog på fornemmelsen, at det med rygter florerer mere i byerne. Har du aldrig hørt, at de krydser de døre af i en opgang, hvor de er blevet godt modtaget? Herude på landet, tror jeg, at det er mere almindeligt, at folk tager imod dem.

– Er det almindeligt med gæstfrihed på denne egn?

– Jeg ved ikke om det er almindeligt. Det er det måske nok. Jeg ved dog positivt, at en af vore naboer altid har plads til landevejens farende svende i sin lade.

Ikke for at forklejne andre mennesker med hensyn til deres gæstfrihed, slutter Laura-Margrethe Holm, men jeg har nu altid bestræbt mig på, at alle mine gæster, uanset, hvem det har været, kunne komme til at sove i en god, ren og varm seng.

Ulykker bragte os sammen

Jeg mødte dem ved en korsvej på Fyns land. Han og hans kone – troede jeg – stod ved vejskiltet og drak en håndbajer, og jeg spurgte dem, hvilken vej jeg skulle køre. Til højre, venstre eller lige ud.

– Det ved vi i hvert fald alt om, svarede de omtrent samtidig, – for vi har gået på landevejene herovre i snart 20 år.

Det var altså et par af landevejens farende folk. Jeg inviterede dem på en håndbajer, og manden tilbød beredvilligt at hente dem hos købmanden lidt henne ad vejen.

– Vi kan da køre derhen, foreslog jeg, men der lød omgående en protest.

– Nej tak. Loven siger, at man ikke må drikke en bajer nærmere end 100 meter fra den forretning, den er købt i, og vi skal ikke i konflikt med loven. Det har vi aldrig været og skal heller ikke her på vore ældre dage.

Lidt efter sidder vi alle tre i grøftekanten hver med en bajer i hånden.

– Hvordan finder et ægtepar på at tage ud på landevejene? spørger jeg for at få samtalen i gang.

– Vi er skam ikke et ægtepar, svarer kvinden omgående. – Der er heller ikke noget kæresteri mellem os. Vi er bare sammen og har det rart.

– Ja, det var da ulykkerne ramte os, at vi efterhånden fandt sam-

men, fortsætter manden. – Det var under krigen. Vi var begge gift og kendte slet ikke hinanden. Min kone hørte til den forvovne type, kunne aldrig holde sig i ro. Vi var unge dengang. En dag blev hun – uforsigtig som hun var – et af ofrene, da tyskerne i hysteri begyndte et skyderi i Istedgade. Det tog hårdt på mig. Heldigvis havde vi ingen børn, men alligevel . . . Som så mange andre har gjort i vanskelige stunder, tyede jeg til flasken. I begyndelsen passede jeg mit arbejde om dagen og drak om aftenen. Men arbejde og druk har jo aldrig kunnet forenes, så en skønne dag blev jeg fyret. Jeg var ligeglad. Jeg havde lidt reserve og drak videre.

På det lille værtshus, hvor jeg efterhånden opholdt mig det meste af døgnet, traf jeg så Karen. Hun drak også og var ensom. Og da vi en dag kom i snak, hvad man jo gør på de små beværtninger, opdagede vi, at vi var i samme båd, som man siger. Karens mand var et af ofrene ved det ulykkelige bombardement af Sukkerhuset på Christianshavn.

Vi var begge lede og kede af det hele, og en dag besluttede vi, at vi ville væk – ud at se og opleve noget andet. Vi ville ikke havne helt på bunden af flasken.

Men vi havde dog vores fornuft i behold og har det heldigvis endnu. Vi beholdt Karens lille lejlighed på Vesterbro, men sagde min op og med de penge i lommen som jeg fik ved salget af mit indbo og tilbagebetaling af forudbetalt husleje, startede vi så på vores nye tilværelse på landevejene.

– Hvad lever I så af, når I går herude?

– Vi er heldigvis ikke så dumme, som vi måske ser ud til, svarer Karen og ler. – I de rigtig mørke og kolde vintermåneder bor vi i vores lille lejlighed i Istedgade. Og i de måneder strikker og hækler jeg alle mulige ting til husmødrene herude – grydelapper, små hætter til blødkogte æg, plader til at sætte varme fade på o.s.v. Det går jeg rundt og sælger, nå vi er på landevejen. Og det går godt. For hverken de unge eller ældre husmødre – det være sig på landet eller i købstæderne – har i dag tid eller lyst til selv at lave sådan noget.

– Og jeg, fortsætter manden, der hedder Frederik – sælger uldent herreundertøj med lange underbukser og tykke uldne sokker. Ja, der er slet ikke noget at grine af, for herude på landet, hvor folk ofte må arbejde i fri luft i alt slags vej, vil man gerne have noget varmt og godt undertøj. Og ligeså med sokkerne. Jeg kan tilmed fortælle, at om vinteren, når vi bor inde i København, har jeg mange faste kunder til mit tykke undertøj. Ikke mindst blandt chauffører og det være

sig både taxa- og lastvognschauffører. De skal hele tiden ud og ind og samtidig er der træk fra bunden af vognen.

– Og det kan I leve af?

– Ja, vi mangler ikke noget. Vi har det godt, svarer Karen med overbevisning i stemmen. – Vi betaler selvfølgelig også skat som andre lovlydige borgere. Vi betaler i det hele taget enhver sit og ligger ikke nogen til byrde.

– Men vi forlanger selvfølgelig heller ikke så meget, fortsætter Frederik. – Lejligheden koster kun 70 kr. om måneden, og i al den tid vi går herude på landevejene – og det er jo den meste – er det uhyre små penge, vi bruger. Hvor vi kommer frem, går vi hver for sig – Karen besøger sine kunder og jeg mine, og mange af dem er efterhånden faste aftagere, så næsten hver dag bliver vi inviteret indenfor enten på middagsmad eller til nogle stykker mad og kaffe. Og på de dage hvor det ikke sker, klarer vi os med tørkost, som vi nyder i en grøftekant, og i alle de perioder, hvor vejret er godt og lunt, sover vi også i en grøftekant, i en høstak eller måske i en lille skovtykning. Vi har det dejligt. Lever et frit og selvstændigt liv, har aldrig travlt – nyder naturen . . . skønheden, der omgiver os hver dag . . .

– Møder og kender I så nogle af de andre farende folk?

– Selvfølgelig møder vi mange af dem, selvom antallet er ved at svinde ind, og vi er også venner med flere af dem, de er som oftest alle gæve gutter og gode kammerater. Men vi skiller os lidt ud fra flertallet af dem – for vi spritter den aldrig, vi nøjes med de rene varer som øl og brændevin . . .

Alverdens Sliberhans

De færreste kender sliberen *Hans Christian Larsen*, mens næsten enhver landsby på Sjælland er på hat med »Alverdens Sliberhans«.

Hans begyndte allerede at gøre landevejene usikre i 1927, ikke alene herhjemme men både i Sverige, Norge, Finland, Østrig, Ungarn, Tyskland og Holland.

Når Alverdens Sliberhans ser tilbage på de 43 år, der er gået siden han første gang blev grebet af den forunderlige trang til at vandre fra sted til sted, er det med lutter taknemmelighed, over den goodwill han er stødt på overalt, hvor han er kommet frem.

Det ville være en umulig opgave at skulle skildre Sliberhans brogede liv, hvis man, vel at mærke, skulle bestræbe sig på at få selv den mindste detalje med, og jeg har derfor valgt, at lade Hans selv berette det passerede, afbrudt af de få spørgsmål, der måtte til for at holde samtalen i de baner, som jeg mener kunne interessere læserne. Jeg mødte Sliberhans bag brugsforeningen i den lille by Havrebjerg, der ligger godt 6 km. fra Slagelse ad hovedvejen mod Kalundborg.

– Jeg har oplevet meget på mine rejser på landevejen, siger Sliberhans, og jeg har opsøgt fantastisk mange dejlige mennesker, og jeg er så glad og lykkelig for den modtagelse, jeg har fået overalt, hvor jeg er kommet frem.

Det gælder både børn og voksne. Det er navnligt sjovt med de dejlige søde børn. »Goddag Hans, velkommen her til byen«, siger de,

»åh, hvor er vi glade over, at du kommer«. Der står så mange gange nogen ved min cykel der, og hvis ellers Sliberhans har råd til det, siger han til dem: »Her børn, der har I en daler, kan I så løbe hen og købe jer lidt slik hos bager eller købmand. Så har jeg fred et øjeblik, så jeg kan arbejde«. Og de søde børn er så fantastiske, ja der er ingen folk der begriber, hvor søde de er sådanne dejlige børn, når man behandler dem ordentligt.

– Hvor holder du mest til i landet, Hans?

– Jeg lander alletider i Grenå og derfra til Hundested, hvor jeg sliber en del, derefter kører jeg videre til Frederiksværk. Derfra til Ramløse og Nordsjælland, hvorefter det går videre til Roskilde, Holbæk og Kalundborg, ja – så har jeg naturligvis mange småbyer, som jeg tager ind imellem, men jeg kan ikke nå det hele nu, for jeg bliver for gammel, og efter at jeg har gennemgået en større operation på Kalundborg Sygehus, kan jeg ikke kæmpe så meget på landevejen mere.

Jeg har nu en fast rute, som jeg følger, og jeg er mere end tilfreds, hvis jeg bare har til dagen og vejen.

– Hvor mange måneder om året er du på landevejene?

– Jeg kører hele året, om så det er snestorm. Jeg har kæmpet og slået meget kulde ihjel, men folk har i alle tilfælde klædt mig på, for Hans må ikke gå og fryse den gamle dreng. Jeg er så taknemmelig for hele Danmarks befolkning.

– Hvor gammel er du Hans?

– Jeg bliver 63, og, ja jeg kunne jo godt fortælle meget, jeg har også oplevet meget. Jeg har de mest fantastiske underskrifter i verden, som ingen sliber nogensinde får, og jeg har politimestrene fra Skagen til Gedser. Den tur har jeg kørt mange, mange gange fra mine unge år, til jeg fyldte de halvtreds.

– Hans, hvad hedder du til efternavn?

– Jeg hedder Hans Christian Larsen, født i Grønnebjerg, døbt i Soderup kirke ved Tølløse og jeg er opvokset i Kalundborg. Selvfølgelig har jeg arbejdet ind imellem, det har jeg gjort. Blandt andet under krigen, hvor jeg faktisk var ved at blive skudt tre gange, men Hans han slap med livet. Jah, det kan jeg godt sige, jeg havde ikke noget imod de tyske soldater, men det var de overordnede, de havde, der var nogle labaner.

Første gang jeg var ved at blive skudt var i Odense. Der var jeg kommet ind ved Statsbanerne. Jeg arbejdede der lige før jul. Da

havde de brug for folk, så jeg kom ind på godsudleveringen, men så syntes de, at jeg var for dygtig, så jeg kom istedet ud på rangeringen.

Der kunne jeg selvfølgelig have haft hele mit liv idag, men landevejen kaldte. Der var ikke noget at gøre, og pludselig sagde Hans stop, og det har jeg gjort på mange af de gode arbejdspladser, jeg har haft.

Alverdens Sliberhans bliver her overmandet af mindet om de mange rare mennesker, han kommer til at tænke på i forbindelse med sine tidligere arbejdssteder, og jeg måtte derfor for at få overstået det sentimentale øjeblik skynde mig, at fremføre det sædvanlige spørgsmål, om hvilke årsager, der havde bragt ham ud på vejene.

– Det er meget sjovt, at du spørger om det, fortsatte Sliberhans. Det kunne jeg nemlig godt forklare dig. Det er faktisk min familie, eller nærmere betegnet mine søskende. Det er ikke min far eller mor, de var nemlig jordens dejligste forældre.

Vi skal dog ikke komme så langt ind på de områder der, for jeg synes, at vi skal lade dem passe sig selv, og jeg har da heller aldrig nogensinde opsøgt dem. Men, der er sådan en lille ting, jeg gerne vil fortælle nu, vi er igang.

Det var oppe i Hillerød på Hjortholmsvej, ja jeg kender alle byer i Danmark. Der er ikke den by, jeg ikke kender. Men, der sad jeg ved Hjortholmsvej nr. 7 og sleb, og jeg har meget at slibe i Hillerød, der er jeg altid en tre fire uger.

Så viste det sig, at jeg havde en søster, der boede deroppe, men det vidste jeg ikke noget om på daværende tidspunkt. Hendes mand der hedder Anker Pedersen, er fra Ringsted, men det var meget sjovt. Det var sådan en stor rød villa, hvor der var et stort hjørnevindue. Der sad en dame og gloede på mig i to timer, og jeg tænkte, hvad fa'n sidder hun der og glor på mig efter.

Jeg lurede sådan lidt, for jeg kunne jo ikke li' at stå og glo ind på hende. Pludselig kom hun med en brødmaskine, to knive og et par sakse.

»Goddag sliber, vil De ikke være sød og rar og venlig og slibe dette her for mig?« Joh, det kunne jeg vel nok. »Sig mig engang«, sagde hun, »er det ikke Hans Christian Larsen?« »Joh, det er mig«, sagde jeg så, »hvordan og hvorledes?« »Hvad hedder din far?«, fortsatte hun. »Peter Larsen«, svarede jeg. »Hvor har han boet?« »Jah, han har boet i Kalundborg i mange år«. »Jamen, så er vi jo søskende«, sagde hun, »det er Mary«.

»Hvad siger du«, sagde jeg. Det var 37 år siden, jeg havde set min søster.

De havde ikke set mig, siden jeg var 14 år gammel. Da blev jeg smidt ud hjemmefra, hvorefter jeg valsede på konvolutterne til København, hvor den første plads jeg fik var på en maskinfabrik som bydreng. Nå, men jeg kom ind til København, og jeg vil faktisk sige, at da jeg valsede på konvolutterne fra Kalundborg og nåede Roskilde, dengang var jeg ikke vant til at gå hen til en dør og sige: »Goddag lille frue, De er vel ikke sød og rar og venlig og vil hjælpe mig med en lille pakke mad.« Det kan jeg gøre i dag. Jeg har oplevet meget, og man lærer folk at kende. Jeg får også mad af folk idag.

Nå, men ved Roskilde satte jeg mig på en sten, fordi jeg på det tidspunkt var ved at dø af sult.

Jeg havde sat mig lige ud for en rød villa, og da jeg havde siddet der to timer, kom manden ned, jeg var så ødelagt, jeg kunne knagme sparke mig ikke gå længere, mine ben var så ømme, jeg var jo ikke vant til at gå på landevejen.

Nå, men manden kom ned og sagde: »Jeg har set, at du har siddet der så længe. Hvor gammel er du?« »Jah, jeg er fjorten år«. »Er du sulten?« »Ja, noget så forskrækkeligt, det er derfor jeg sidder her«. »Kom dog op og få et stykke mad, du skal rigtignok ikke gå der og være sulten din søde dreng«, sagde han. Åh, jeg var så taknemmelig, jeg fik en sådan fin betjening der. Jeg blev der hele dagen, og da det blev aften, sagde manden: »Hvor skal du ligge i nat?« »Jah, jeg ligger ude i landevejsgrøften eller på et gærde, eller hvad jeg nu kan finde«. »Næ, det skal du knagme ikke«, og så blev der redt fint op til mig nede i deres kælder.

Næste dag fik jeg en dejlig stor pakke mad, samt kaffe med. »Nu kan du i hvert fald ikke dø af sult de første to dage«, var den flinke mands slutbemærkning, og jeg var så taknemmelig.

Da jeg kom til København, havde jeg ingen steder at være, så den første nat inden jeg skulle begynde på min nye plads, sov jeg på en bænk. Da jeg mødte på arbejdet om morgenen, var det første formanden sagde: »Hvordan er det du ser ud knægt?« »Åh, det ved jeg fan' me ikke«, siger jeg så, »jeg har sovet ude på en bænk i nat«. — På en bænk! Har du ingen steder at være da?«

»Næh – det har jeg knagme ikke«, siger jeg så. »Jeg er kommet på konvolutterne fra Kalundborg af, og så så jeg på et stort skilt derhenne, at I søgte femten drenge«.

Så blev jeg sgu sendt ud til Hellerup – Strandvejen 188, jeg husker lige nøjagtigt nummeret. Jeg forklarede formanden, at jeg overhovedet ikke var kendt i København. »Du skal bare gå lige ud«, sagde

– Jeg kører hele året, om det så er snestorm, siger Sliberhans. – Jeg har kæmpet og slået megen kulde ihjel.

han, »og ved tredie lyskurve skal du dreje til venstre«. Det havde jeg sgu glemt, da jeg kom derud, så jeg drejede til højre.

Til al held mødte jeg to betjente på et gadehjørne. Så siger jeg: »Sig mig engang betjente – jeg skulle til Strandvejen 188«. »Du er sgu' ude på Amager, mand«, sagde de. »Er jeg på Amager«, sagde jeg, »men jeg skal jo til Hellerup«.

Nå, men betjentene sagde: »Nu skal vi sgu hjælpe dig Hans«, hvorefter den ene kørte med mig derud af. Lige pludselig stoppede han, og sagde: »Du skal bare lige ud af den vej der, så finder du det, men kan du nu huske at finde tilbage?« Han vidste sgu' det hele ham der, – nå, men jeg fandt det da endelig.

Så kom jeg hjem til fabrikken, klokken var fem, jeg var blevet sendt ud klokken halv otte – tak skal du ha'. Nå men så siger formanden: »Hvor fa'n har du været henne knægt«. »Mig? Jeg har været en tur ude på Amager, og du må sgu' ikke sende mig ud mere, jeg er overhovedet ikke kendt i byen her«, svarede jeg. »Det er i orden, sagde han. I morgen skal du komme med isbilerne, så skal du fan' me nok lære at kende København«. Det var saten'edme morsomt. Det var i 1924.

– Fik du så et værelse?

– Næh – nu skal du knag' me høre. Så siger formanden: »Du Hans, nu skal du se her. Du har ingen steder at være«. »Nej, det har jeg ikke«, siger jeg så. »Du, min kone og jeg er blevet enige om, at du kan ligge nede i vores kælder, hvor vi så reder op, indtil du får et værelse«.

Dengang fik vi kun 27 kr. om ugen, men det var mange penge dengang. Vi kunne få meget. Jeg kan huske, at jeg mange gange er gået til bal med 2 kr. i lommen, og har haft halvanden med hjem. Da drak jeg ikke dengang. Der var ikke så meget, der hed spiritus dengang. Ja, der var selvfølgelig nogen, der drak brændevin, men det var jeg ikke vant til endnu.

– Hvad var dit næste job i hovedstaden?

– Nu skal du høre. Så kom jeg derfra, forstår du, og kom ud på Philips Fabrikker på Amager. Der var jeg et års tid, og havde fået et værelse i Halgreensgade. Derefter søgte jeg ind ved Sadolin og Holmblad. Der var jeg fan' me også et år.

Så traf jeg sgu' en kammerat en aften, og kom ind ved Københavns kommune og var med til at lave vandledninger fra København til Amager. Derfra kom jeg på papirfabrikken. Jeg blev ved og ved.

En dag mødte jeg en gammel gut, Severin hed han. Hans efternavn

har jeg sgu aldrig fået. »Jeg arbejder på Carlsberg«, sagde han. »Gør du det«, sagde jeg. Nå, men så søgte jeg ud på Tuborg. Der blev jeg smidt ud med fuld musik. Der var alt for meget at drikke derude. Der kom den ene kasse øl efter den anden ind til os. Så snart en vogn var tom, kom der en ny ind. Jeg lagde flasker op først. Gud – hvor har jeg været dum, der kunne jeg have været den dag i dag.

Ih – jeg har haft mange dejlige chancer. Fantastisk mange gode chancer. Nu skal vi ikke rode så meget op i alt det der. Skulle jeg fortælle hele min livshistorie – Gudfader bevar' mig vel.

– Hvordan kom du egentlig på at spadsere ud på vejene?

– Det kom sig af, ser du. Familien fulgte mig hele tiden, og det var ligemeget, hvad fan' jeg foretog mig. De skulle nok ødelægge det for mig – - - Nu har jeg det sådan, at jeg lader dem være i fred, og lader dem passe sig selv. Jeg kommer aldrig hos nogen af dem.

Jeg glemmer dog aldrig engang, jeg kom ned til Præstø, det er sgu mange år siden nu. Så holdt jeg sgu' nede ved gadekæret. Pludselig kom der en mand hen der – og en dame. De ville sgu' sidde og snakke med mig. Det var to ældre folk. Det viste sig, at det var min mors søster, moster Sofie.

Så siger hun: »Sig mig engang, hvor er du fra?« »Jah – hvor er jeg fra«, siger jeg. »Mine forældre har boet i Kalundborg. Det har de gjort i mange år, og jeg ved ikke om de er levende nu eller hvad pokker de er«. »Hvad hedder din far«, siger hun. »Peder Larsen«. »Hvad hedder din mor?« »Jakobine Nielsine Larsen«. »Jamen, så er jeg moster Sofie.« »Tak skal du ha', siger jeg. Hendes mand var fisker. Så siger hun: »Nu skal du rigtignok med hjem. Jeg ved alt om dig. Jeg ved godt, du altid har været det sorte får«. – Vi var seksten søskende. »– Nå, men kom nu med hjem og få et måltid mad, og tag slibestenen med«.

Jeg var knagme hos dem i otte dage, og så siger Wilhelm, hendes mand, til mig: »Du kan bare sejle ud, når det passer dig. Båden ligger dernede. Du kan blive her, lige så længe du gider.« »Hvorfor fan' kører du med den der«, sagde han og pegede på slibetiet. »Jah – nu har jeg jo prøvet det liv, og jeg synes det er herligt«, svarede jeg.

– Du fortalte ikke, hvordan du havde fundet på at gå på landevejen.

– Joh, nu skal du høre her. Så var det, at jeg traf Severin og blev smidt ud fra Tuborg. Så kom jeg ud i De små Haver på Frederiksberg. Det var sgu' en søndag morgen, kan jeg huske. Jeg var godt tørstig. Så ser jeg sgu' Severin. Han var blevet smidt ud fra Carls-

berg. Han var faldet ned i det her store ølkar, så fuld var han. Ja, det var sgu' rigtigt. Han havde ellers været der i 15 år.

»Hvad laver du«, sagde Severin. »Jah, jeg er begyndt at starte en slibecykel«, svarede jeg. »Må jeg komme med?« spurgte Severin. »Ja, det ved gud du må,« sagde jeg. »Det skal jeg love dig for.« Og han var en gammel dejlig flink fyr. Så frygtelig pålidelig. Han kom med det år der. Hvor gammel var han? Han var ligegodt 67. Han kunne godt få sin folkepension, men nu ville han med på den tur der.

Så nåede vi sgu' Nakskov derovre, men der kunne vi ikke være. Det var ligemeget, hvilken by vi kom til fra København, så sad vi sgu' otte dage i spjældet. Dengang fik man otte dage. Vi drak ad hvelde til. Vi var jo vant til dette her Tuborg og Carlsberg.

Nu har jeg sgu' ikke været inde de sidste fire år, jeg gider ikke mere, for nu får man jo kun tre dage. Man er jo fan'me mere syg den dag, man kommer ud derinde fra, end den dag man kommer ind.

Jah – det politi. Også i Slagelse heroppe. Hver gang jeg kommer til byen, holder jeg oppe på torvet lige over for arresten. Der har jeg også siddet i spjældet.

Hver gang jeg holder deroppe, kommer retsbetjentene rendende, »Hans nu må du knag'me komme ind og fortælle os nogle røverhistorier. Du kender nemlig til meget, og tag bøgerne med for fan'. Kom ned i aften. Du er velkommen.« »Det er helt i orden,« siger jeg, »men jeg ved ikke om jeg kan blive så skidefuld, at de slæber mig herhen.« »Det er helt i orden,« siger de, »så må du hellere få en daler her.«

De kommer sgu' stadigvæk rendende med en daler til mig, men du kan tro, det er løgn. Hans kommer ikke ind mere. Det garanterer jeg for. Næh, det pjatteri gider jeg ikke mere.

Men de er så søde de dejlige retsbetjente, og selve politiet, hvor er de nogle dejlige mennesker. Jeg har mange polibetjente, jeg kommer hjemme hos privat, og hvor jeg altid får et måltid mad med. De kan li' mig, fordi jeg opfører mig pænt og ordentligt, og det skal Hans blive ved med på sine gamle dage. Det har jeg lovet, og det er *de* taknemmelige for. Joh, sådan gik det nemlig. Det var Severin jeg traf, og så var det vi startede. Det var i 1927 vi røg ud på landevejen. Ork, jeg glemmer det aldrig.

Jeg kunne have haft en stor købmandsforretning for fan' ovre på Lolland. Ja, jeg traf en købmandsfrue, og hun var frøken. Hun så sgu' godt ud ellers. Det var så meningen, at jeg skulle blive der, men se, hun ville ikke have Severin, men jeg kunne jo ikke undvære ham, og jeg tænkte, at det fan'me ville være synd, hvis han skulle gå alene

tilbage til København. Så ville jeg hellere undvære hende, for jeg skulle sgu' ikke have mere spektakel. Hun var sat'me varm på mig.

Jeg har haft mange chancer, og jeg har også været forlovet mange gange. Jeg har iøvrigt også en dejlig sød pige ovre ved Skovstrup på Fyn. Hun har et dejligt hus helt alene. Jeg bor gerne hos hende i otte dage, og det er så herligt, men der er aldrig noget der hedder kød der. Hun spiser nemlig aldrig andet end syltetøj, men det ligger og mugner. Der ligger gamle rådne brød inde i huset der, og jeg må rydde op, hvergang jeg kommer. Næh – gudfader bevar' mig vel.

Der var engang oppe i Ålborg, hvor jeg sad hos en gammel frue, Kristine Jensen, og det var et frygteligt stormvejr. Det var et meget gammelt hus hun havde der. Fantastisk gammelt. Pludselig hørte vi et rabalder. Så siger hun: »Guud, hvad var dog det Hans?« »Ja, det ved jeg sgu' ikke Kristine«, siger jeg så. »Det må jeg ud og kikke lidt på«. Så var det sgu' gavlen, der var faldet ind i hendes soveværelse. Tak skal du ha'. Jeg måtte fan'me til at rydde op.

Hun begyndte jo at græde og alt det der, men der var ikke sket noget. Det var bare mursten og hele lortet, der lå inde i soveværelset.

Så sagde jeg til hende: »Nu skal du ikke græde Kristine. Nu går jeg over til sognerådsformanden, og så får vi ham til at hjælpe til med at rydde det her ud, og så bliver gavlen sgu' nok bygget op igen«.

Jeg for så over og hentede sognerådsformanden og han kom lidt efter med en vogn og et par heste, og vi fik læsset alt der mur-skidt op og kørt det væk. Hun var vel nok ulykkelig det stakkels gamle menneske.

Jeg har mange flere oplevelser, jeg kunne fortælle om, men jeg må hellere holde en lille smule, for nogle af dem er temmelig skrappe.

– Har du altid gået alene, efter du skiltes fra Severin?

– Nej, jeg har haft mange med, men jeg vil ikke have nogen med mere, for nu kan jeg sige dig en ting. Sådan nogle gutter forstår du, de kan være meget rare og søde, men man lærer aldrig at kende landevejens drenge.

Det er dog sket, at jeg har haft en sliberhusér med, du ved, en der går op og henter sagerne, hvorefter jeg sliber dem, men det har flere gange vist sig, at de rapser både her og der, og sådan noget kan jeg ikke li'. Det har jeg aldrig gjort. Jeg er så ærlig, så ærlig, og det er også derfor, at jeg er så landskendt og vellidt. Overalt er man så glad, når Hans kommer, for de ved, at Hans intet rører.

Jeg har da haft mange kammerater på landevejen blandt vandrende svende, men jeg vil bare sige, at jeg i dag hører meget skidt om

de unge, der begynder på landevejen. De går og ødelægger det for os andre, og det synes jeg ikke de skulle gøre. Det er folk ikke tjent med. Jeg ved desuden, at børnene er så bange for de unge satan'er, og nogle gange, når en frue er alene hjemme, sætter de et ben i døren. De vil have penge, og sådan en stakkels frue bliver så frygtelig bange. Nogle gange, når de får noget, siger de, at det er for lidt. Tak skal du ha'. Den er rigtignok ikke sjov den der.

– Hans, hvor lang tid har du haft den cykel, du kører rundt på nu?

– Den har jeg ikke haft så forfærdelig længe. Det er den tolvte cykel, som jeg kører rundt med på landevejen. Den jeg har nu, fik jeg af sognefogeden nede i Vemmelev. Det er sognefoged Søren Nielsens cykel, som jeg fik sidste år. Den har jeg været så glad for. Fantastisk glad.

Søren Nielsen er jordens dejligste menneske. Der har jeg været tit, og jeg er på vej ned til ham igen. Kommunen har købt hans gård, men sidst jeg var der, sagde han, at jeg var velkommen i de næste syv år. »Du er jo kommet her i al vores tid«, sagde han, og det var jo dejligt.

Så fik jeg to dejlige hjul i Lund ved Vejleby ovre ved Grenå af en lille en, der hedder Åge.

Der var jeg ude hos et stakkels menneske ved Vejleby Mark. Han var så syg. Han havde nogle dejlige Knapstrup'er heste og nogle forskrækkelige magre grisesøer. Han kunne ikke passe dem. De blev fodret med hø. Jeg siger til ham: »Bent, du kan da ikke fodre dem med hø«. Så viser det sig knag'me sparke mig, at der var en gårdmand, der havde lånt elleve tønder sæd af ham og ikke ville levere dem tilbage. Nå, men vi fik dog et par tønder hjem, og så fik vi hældt det i de stakkels grise. Jeg blev godt tre uger og hjalp ham. Han var så syg, så syg det stakkels menneske. Han får iøvrigt invaliderente. Stedet har han arvet efter sin gamle sognefogedfar, som jeg har besøgt igennem mange år.

– Hvorfor brød du egentlig med din familie?

– Da jeg blev otte år, blev jeg sendt ud for at slæbe og slide med de bare næver, og jeg kan godt sige, at jeg måtte knokle. Jeg kunne være blevet en stor dyrlæge. Jeg var nemlig i flere år hos dyrlæge H.P. Møller i Kalundborg som bydreng og passede hans heste. Da kørte man nemlig med heste på det tidspunkt. Jeg boede ligeledes hos ham en overgang.

Så ville dyrlægen holde min konfirmation, men det måtte han ikke

for mine forældre. Han ville ligeledes have mig frem som dyrlæge. Han ville betale det hele, men det kunne der heller ikke blive tale om. Jeg blev trodset flere gange, både af mine søskende og af far og mor. Men lad nu dem ligge i fred og ro, jeg vil ikke sige noget ondt om dem.

– Hvor plejer du at holde jul?

– Mange forskellige steder. Sidste år holdt jeg jul hos forpagter Erik Christensen i Tuelstrup. Han bor på Tjørnegården lige over for købmanden. Jeg var kommet nede fra Tirstrup, og julen blev holdt i Erik Christensens kostald. Jeg fik dejlig flæskesteg med rødkål og kartofler, men jeg havde hverken kniv eller gaffel, så jeg måtte sidde og grave det op med fingrene. Familien var så frygtelig ked af, at jeg ikke ville indenfor. Men det kunne jeg alligevel ikke rigtig lide. Det er ikke fordi, at jeg mangler tøj. Jeg har tøj liggende hos Erik Christensen, så jeg kan klæde mig på som jordens fineste menneske.

– Hvad er det, du bringer med i den plastikpose der?

– Det skal du knagme kikke på. Det er en af mine gæstebøger, og jeg har otte magen til liggende henne på cyklen.

Alverdens Sliberhans viser mig nu sin kæreste ejendom, der består af hilsner fra mennesker, han har mødt på sin vej. Alle har et par hjertelige bemærkninger tilovers for Hans. Bøgerne er fyldt med tegninger og venlige hilsner fra både gejstlige og »almindelige mennesker«, ligesom man kan finde avisudklip fra en stor del af provinspressen. Det har åbenbart altid været godt stof, hvis man kunne slå Hans for et par gode historier.

Hans fortæller, at hans interesse for gæstebøgerne begyndte i 1927, og hvorfor han begyndte at samle på underskrifter, fortæller han selv om.

– Jeg havde så småt tænkt på, at jeg burde have en hobby, så jeg fandt på, at det måske ville være en god ide, hvis jeg kunne få folk til at skrive i mine bøger, og det har jeg siden haft megen fornøjelse af. Alle de bøger jeg får, dem tigger jeg hos boghandlere rundt omkring. Mundharperne kigger jeg også på.

– Spiller du også mundharpe?

– Det har jeg gjort i masser år. Jeg får iøvrigt altid de bedste mundharper. Når jeg kommer ind i en musikforretning, vil man altid prøve at spidse mig af med noget af det billige skidt, men så siger jeg bare: »Næh, den går ikke. I må op på en mundharpe til nogle og tredive kroner«. »Du er hård Hans«, siger de så, »nå, det ved jeg nu ikke«, svarer jeg så, »har I en mundharpe, som jeg må prøve at spille

på?» Det ender altid med, at de giver mig en af de bedste for at slippe af med mig.

– Du har fortalt, at du færdes på landevejene sommer og vinter, hvordan klarer du den med vinterklæderne?

– Jeg har skistøvler, og nu har jeg fået et par dejlige gummistøvler af en rar gårdmand, og det er jeg meget taknemmelig for. Træsko har jeg også, og jeg har lige fået et par dejlige nye sko. Joh, jeg har alt. Det tøj jeg har på, fik jeg af en skolelærer i Tirstrup og nu har jeg lige fået et dejligt moderne sæt tøj af nogle flinke mennesker i Gørlev. Jeg vil forøvrigt gerne sige en ting. Mange gange når jeg kører på landevejen, er der mange biler, der stopper. Ja, selv politiet stopper og siger »Goddag Hans«.

Jeg har så mange venner, men jeg er efterhånden ved at blive noget forkalket, så der er mange, jeg ikke rigtig kan genkende, når de sådan stopper mig på landevejen.

– Har du nogle planer om at lægge op på et eller andet tidspunkt?

– Næh, det har jeg faktisk ikke, men den dag jeg kan få min folkepension, da er det mit største ønske, at jeg kan slå mig ned ved Silkeborg. Der sætter jeg mig ned. Aldrig herovre på Sjælland, for min familie skal ikke vide, hvor jeg er henne i verden.

Det er min store drøm at kunne leje et gammelt hus med en lille have, hvor jeg kunne gå og rode lidt. Jeg ville naturligvis køre lidt ud ind imellem for at slibe lidt. Der er jo et stort opland ved Silkeborg. Det skulle naturligvis kun være om sommeren. På vinterdage, hvor det er rigtigt koldt med sne og frost, ville jeg blive hjemme, slutter Alverdens Sliberhans.

Selv om Hans Christian Larsen lever i bedste velgående, vil det alligevel være på sin plads, at han i denne bog får sit helt private »gravmæle«, et digt som findes i en af hans mange gæstebøger, og som han selv betegner som et af sine allerstørste guldgruber.

»Når Hans engang er død og begravet, vil han håbe,
at hans negle vil gro,
så vil han grave sig ned engang til den nærmeste kro.
Der vil han købe en hel kasse øl og så vil han grave
tilbage igen og drikke sin øl i fred og ro.«

Fra grøftekant og høstak

To af landevejens adelsmænd – den helbefarne og novicen – holder rast, drøfter døgnets begivenheder og planlægger et par timers fremtid. Novicen beretter.

Jeg må indrømme, at sommeren er intet mindre end et slaraffenliv for »de farende svende«, vel at mærke, når de kan sige sig fri for bekymringer såsom sygdom eller samvittighedskvaler. Hvad det sidste angår træder ægteskabet i forgrunden. At føle sig bunden til en kvinde og eventuelt også have børn med hende danner skæbner, som på landevejen er stadig tilbagevendende samtaleemner. Selvom det er endt med skilsmisse, svæver problemerne om en som truende skyer; det præger en i såvel ædru som beruset tilstand. Det er ikke så let at trække en klar linie mellem alkoholisme og kærlighedssorger, og da det ene vel afføder det andet dannes med tiden en konstant vekselvirkning, hvoraf man kan slutte sig til den anskuelse, at havde man ikke kærlighedssorger ville man ikke drikke, men så længe man ikke lader flasken stå, vil kvinden ikke vide af en.

En spritter er ikke farlig i konkurrencen om position og anseelse, her regnes han ikke med. Folk har derfor råd og højsind nok til at lade en mønt skifte ejer. Vi er eksempler, der gyder en angst ind i dem for en sådan side af tilværelsen, godt det samme. Men jeg har

aldrig rigtigt kunnet blive den voksende stemme i mit indre kvit, der sagde: Hvor er din ære? Er dette et liv for dig at købe frihed mod nedværdigelse og klovneri? Men vi har mange svinkeærinder på vor hasarderede jagt gennem livets tombola, og vi har ikke tid. Selv om jeg igen kom til at se andre i øjnene som ligemænd, var knuden ikke løst, og den kunne heller ikke løses ved at smide pjalterne ad helvede til. Kong Alkohol er ubønhørlig og for mig var tiden ikke moden. Lyset skulle brændes endnu længere ned, bremseklodserne lod vente på sig; det var skæbnens lov. »Nok en Styver-Jacob Skomager«!

Det er rigtigt, sagde min rejsefælle, vi må til at spørge efter Pandetikon, for nu skal vi leve af at lime porcelæn, jeg tror forresten ikke at købmanden har det her, men vi kommer nok til en større biks længere fremme, og så køber vi for, hvad vi har af kontanter. Pengene kommer hurtigt hjem igen, når limeforretningen begynder at blomstre.

Derefter begyndte han at udvikle sin nye idé, der skulle skaffe os det nødvendige til livets opretholdelse.

Det hele, sagde han, var såmænd lige ud af landevejen, der krævedes som sagt en tube pandetikon-lim og dernæst tændstikker, som vi jo alligevel altid havde ved hånden.

Når dette var tilstede kunne forretningen faktisk åbnes, når og hvor det skulle være. Det vi skulle lime havde nemlig lige store chancer for at gå i stykker, såvel på Sjælland som på Fyn, samt i Jylland med omliggende småøer. Men nu måtte jeg med det samme skrive mig bag øret, at indenfor fagsproget brugte man ikke vendingen »at lime materialet sammen«, da dette ikke indebar den forønskede overbevisende erkendelse af, at delene simpelthen aldrig mere ville skilles fra hinanden, når vi havde sat dem sammen. Med delene, mente han altså porcelæns- og lervarer af enhver forekomst, som forudsat at de ikke oversteg en nærmere aftalt størrelse, kunne repareres, hvis fruene ellers fandt det kunne betale sig at ofre et overkommeligt beløb på deres bevarelse. Næh, man gjorde med letfattelige ord kunderne indforstået med, at der arbejdedes med et revolutionerende stof, som desværre var tildels ukendt på det danske marked, og derfor endnu ikke kunne skaffes i tilstrækkelig mængde, men som vi på grund af gode forbindelser havde erhvervet os et beskedent parti af og nu forsøgte at oparbejde en lille beskæftigelse ved. Genstandene blev simpelthen brændt sammen og kunne ved skånsom behandling holde evindeligt. Enhver måtte kunne indse, at de her stod overfor en billig udvej til at få eventuelle nipsting med særlig affektionsværdi gjort i

stand til atter at kunne udfylde deres plads på hylderne, til fryd for øjet. Priserne måtte vi akkordere efter skøn, da tilfældene havde vist at visse effekter frembød et mere eller mindre kompliceret arbejde, der ofte kom til at strække sig over flere timer. Men da tid ærlig talt for os kun var et ret indifferent spørgsmål, ville det sikkert ikke komme til at udgøre vore største forhindringer i at klare fra hånden til munden.

Min kammerats optimisme var altid drivkraften i hans dispositioner, og der er forbavsende få fiaskoer i hans fodspor. Han forstod så godt som nogen at jonglere med de egenskaber, der engang kunne havde ført til andet end landevejen, men han lod til at være i sit es sådan som det var, og jeg tror, at han i virkeligheden havde stabiliseret sig som landevejsmand og ikke kunne se det fjerneste unaturlige i, at tingene formede sig som de gjorde. Dette var hans plads, her måtte han virke, her skulle han engang afslutte sin karriere som menneske. Intet under derfor, at guderne stod en så afklaret livsindstilling bi. Når man i tankerne eksperimenterende stiller sig selv overfor det ubarmhjertige og til dels komplicerede programsystem, som tilbyder sig en samfundsborger at bygge sin fremtid på, ja, så hygger man sig minsandten dejligt på de små beroligende sideveje, men her er der jo ganske vist heller ikke plads til alle og enhver.

Vi svingede roligt ind hos en gammel »morlil« og gik med vor sædvanlige taktik igang med at gøre rede for vor lille samfundsnyttige indsats i livet som »keramikere«. Hun smilede, den kære gammel mor, og satte sig med en lille hovedrysten på køkkenstolen. Det var tydeligt, at hun havde noget særligt på hjertet, og jeg så straks, at der gik et træk over kammeratens ansigt, som sagde, giv tid, her haster det ikke. Gammelmor havde også god tid, og hun fortalte os om en gammel vase, hun for mange år siden havde fået foræret af sin eneste og nu afdøde datter. Vasen havde altid haft sin bestemte plads på et bord i stuen, men ved et forfærdelig kedeligt uheld var hun kommet afsted med at tabe den på gulvet, og nu kunne hun ikke mere nyde synet af den og blomsterne fra haven, der havde stået så smukt deri. Hun havde ikke nænnet at smide stykkerne ud, da de jo havde betydet så meget for hende, og hun var godt nok blevet anbefalet et sted inde i byen, hvor de kunne sætte sådanne ting sammen på en snild måde, men hun havde såmænd endnu ikke fået gjort noget ved det, tiden og dagene gik jo, og hun vidste nu ikke rigtig, om hun turde overlade dette arbejde i vore hænder. Den slags krævede jo nok særlige maskiner, ja hvad vidste hun.

Rejsekammeraten havde nu en ganske anden mening om dette spørgsmål. Han fortalte hende, at med hensyn til det værktøjsmæssige, så var mennesket fra naturens hånd så viseligt udstyret, at det ved hjælp af snilde og tålmodighed kunne gøre næsten mirakler med hænderne. Maskiner var kun til for at sætte mere fart i foretagendet, men tid og lyst havde vi så rigeligt af, og da det stort set er lysten, der driver værket, så kunne hun uden frygt overlade til os at udfri hende for denne kalamitet. Vasen ville blive som ny under vor kyn-dige behandling og kunne efter endt gennemgang atter indtage sin gamle plads i hendes stue. Ved synet af den under sin daglige færden ville hun genvinde sin glæde. Disse lykkelige fremtidsudsigter kunne gammel-mor ikke stå for. Enden på legen blev da også, at vi fandt en velegnet plads i haven, hvor vi kunne hellige os det ansvarsfulde job at lime vasen og samtidig være foreløbig garderet. Vi klistrede vasen smukt sammen og formanede morlillen om at være *meget* forsigtig, når hun vaskede den af. Hun var lykkelig, vi fik en skilling, og dagen var reddet for os alle tre.

Kammeraten havde i sinde at vise mig, hvor i Danmark man havde de bedste betingelser for ikke at dø af tørst. Han indviklede sig i en videnskabelig udredning om *hjemmebrygget* øl, hvilket jeg måtte tilstå, at jeg aldrig havde haft fornøjelsen at stifte så nært bekendtskab med, at min gane kunne tilskrive sig også denne svaghed. Det skulle efter hans formidable ros kunne fås gratis i så rigelig mængde, at det hurtigt ville kunne føles i vor slunkne pung. »Bajere er dejlige«, sagde han, »men de overstiger en fattig mands ydeevne i det lange løb«. Endvidere bedyrede han, at Fyn var alle farende svendes hjerte-barn, men derom kunne jeg selv dømme, når tid kom.

Der var en del børn samlet omkring os på sportspladsen, hvor knægtene var i lag med en fodbold, vi satte os på nogle jernbanesvel-ler for at følge det lidt. Regnen var så småt begyndt at dryppe, og det duftede af solmættet muld og løv. Det var en herlig sommeraften, og vi var lige i stødet, flasken havde aldrig fred, og snakken gik om alt og intet. Hvem af os, der var den egentlige ophavsmand til ideen, er aldrig blevet opklaret, men ikke desto mindre befandt vi os pludselig i samtale om mad, og inden vi egentlig vidste hvordan, var beslutningen taget om at fremstille alle tiders sommeraftensuppe her på stedet ved disse sveller. Vi var fyr og flamme ved udsigterne til en hyggelig aften, og vi gik som sædvanlig systematisk frem. I alt, hvad vi foretog os, spillede enkelthederne altid en betydelig rolle. Derfor gjorde vi os først klart, hvad vi manglede af grejer og ingredienser.

Suppen skal pokker ta' mig være som det sig hør og bør, når to »adelsmænd« føler sult, sagde kammeraten. Vi slår plat og krone om, hvem der skal skaffe grejer og lave komfur, og hvem der skal have æren af at hente ingredienser, suppen skal laves af. For en dreven globetrotter er alt dette bare tidsfordriv, men jeg indså, at jeg for min del ville komme ud for en vanskelig opgave. Det blev altså min tjans

Kammeraten havde ikke spildt tiden, han havde fået lavet et fint ildsted, så vi var i stand til at få kogt det af mig hjembragte til vor »Indianermiddag«.

at skaffe sul og grøntsager samt krydderier, hvilket spillede en mærkbar rolle, såfremt suppen skulle være superb. Han mente, at dette var i sin orden, da han sikkert forstod sig bedre på at indrette ildstedet til en såkaldt »Indianermiddag«.

Han gav mig blandt andet det råd, først at skaffe grøntsagerne, for så med dem at aflægge slagteren et besøg bagom, så denne kunne danne sig et tilpas indtryk af spisesedlen for i aften. Jeg måtte ligeledes huske bageren med et franskrød, det var fint til suppe.

Alt var således klar til aktion. Vi skålede på et godt udfald og gik hver til sit. Regnen var nu nærmest silende, men jeg havde alt for travlt til at gå nærmere op i sligt, der stod vigtige ting på spil, blandt andet mit renommé.

Alle var uhyre venligt stemt overfor tanken, men kunne dog ikke rigtig fatte, at det kunne lade sig gøre at koge suppe i regnvejrs i fri luft. Jeg selv lod mig ikke mærke med nogen tvivl desangående, selv om jeg gjorde mig visse tanker om udfaldet af foretagendet.

Jeg talte det bedste, jeg havde lært, og kom efterhånden i besiddelse af porrer, gulerødder, selleri, løg og kartofler. Sted for sted modtog de mit besøg med smil og hovedrysten, og for at det ikke skulle være løgn, anskaffede jeg på eget initiativ fire æg til suppens legering, et lille beskedent clou! Inden jeg invaderede slagteren, hentede jeg krydderier, som jeg nær havde glemt, og franskrødet. Jeg spurgte efter et fra dagen før, men jeg tror nu nok, det havde set dagens lys samme morgen, men vi holdt masken, bageren og jeg.

Slagteren var den værste, han spurgte mig ligeud, om jeg troede, han havde i sinde at finansiere vores »Indianermiddag« . . . eller hvad vi kaldte det. Han havde sgu' kunder nok, som i det mindste kunne betale for varerne, desuden var der ikke ham bekendt noget fuldkommen normalt individ, der kunne komme i tanke om at fremstille suppe i øsende regnvejr, klokken syv om aftenen, på en sportsplads. Jeg gjorde ham forsigtig opmærksom på, at vi jo, når alt kom til alt, var et folkefærd, der i handel ogandel var kendt for den fra det normale afvigende indstilling overfor visse problemer. Han måtte således forstå, at vejret absolut ikke ansås for at få den ringeste indflydelse på suppens kvalitet, såfremt han kunne afse et lille kraftben.

Men at suppent derimod, når den engang i løbet af denne strålende aften var tilberedt, med alskens kløgt og finesse, ville få en sand guddommelig indvirkning på vor til den tid mere eller mindre fugtige legemsdele. Slagteren rystede aldeles opgivende på hovedet og sagde:

»Vent et øjeblik. I er skrupskøre, men nu skal jeg se derinde!« Jeg lavede en grimasse for mig selv og mumlede: »Den er go' nok, du gamle!«

Han vendte tilbage med en pakke, hvori han, som han sagde, havde lagt det mest nødtørtige til vort skøre foretagende, så kunne vi jo se, om der var andre, der var ligeså letsindige. Med et: »Velbekomme!« lukkede han døren. Jeg slæbte afsted med mine pakker og var egentlig rigtig godt tilfreds med ekspeditionen. Folk kiggede efter mig og fniste, det var selvfølgelig sivet ud, at »spritterne« skulle lave suppe nede på sportspladsen.

Det begyndte unægtelig også at se noget originalt ud på »Bopladsen«. Kammeraten bød mig hjertelig velkommen, og bad derefter om at måtte kaste et blik på frugterne af min turné.

»Det er en aldeles glimrende præstation«, sagde han, »du lader til at være hjemme i det »fag«. Du er sikkert født med evnerne«. Jeg forklarede ham beskedent, at folk sikkert havde følt medlidenhed med mig og derfor havde den største andel af hans ros tilgode. Der kom nok betydelig større opgaver i fremtiden, hvor jeg ville falde glat igennem.

Det viste sig, at slagteren havde været flink nok med såvel kraftben som pålægsrester, det afhang nu blot af os selv, hvor hurtigt gryden kom i kog. Kammeraten havde ærlig talt ikke spildt tiden. Der var lavet komfur af sten, og rundt om det stod: En gryde med låg, to spande med rent vand samt to tallerkner og skeer. En solid slev stak op af gryden, hvori der også var vand.

»Vi gør nu kødbenene rene i den ene af spandene og lader dem gå i gryden, de skal koge mindst en time«, sagde han, »derefter kan vi to få tiden til at gå med grøntsagerne. Som sammen med kartofler og krydderier skal i senere«. Han fandt det storartet med æggene. »Legeret suppe«, sagde han, »har altid haft en særlig plads i mit hjerte«.

Da dette første træk i selve madlavningen var gjort, anbragte han, under stor nysgerrighed fra publikum, en tom konservesdåse mellem stenene og hældte sprit i. Dette var, bemærkede han, rigtig kogesprit, derefter anbragte han gryden solidt og gjorde ild. Dette blev udført meget omstændeligt, da han, som han fortalte, engang havde været ude for, at gryden pludselig var væltet med det omtrent færdige indhold, fordi stenene havde forandret stilling under den stadig stigende varme. Det var meningen, at der skulle fyres med tørt trøske senere, når ildstedet var varmet tilstrækkeligt igennem. Låget blev lagt på og vi hengav os til det videre fornødne, hvorunder nogle

kraftige snapse hørte. Det tyndede ud iblandt tilskuerne, selvom regnen – efter vor mening – ikke var noget at regne med endnu. Vi sad hyggeligt ved ildstedet på vor lille primitive »Boplads« og gjorde grøntsager istand og skrællede kartofler.

Der begyndte så småt at dufte lifligt af mad om os, rejsekammeraten løftede jævnlgt låget og skummede suppen af. Det så skam indbydende ud allerede nu, hvor der havde dannet sig fedtperler på.

Det var et stort øjeblik, da vi øste de første to tallerkner op, nåda, da, da, den kunne afgjort ikke få's bedre et hvilket som helst sted i kongeriget Danmark. Den var tilpas krydret, og *legeringen*, hm, havde givet den en fornem fløjlsagtig finhed. Min fælle kastede et anerkende blik over sin tallerken samtidig med, at vi begge pustede kraftigt for hver mundfuld. Suppe skal være varm, sagde han, og denne her er simpelthen himmelsk! Vi delte franskrødet midt over og gnavede ind imellem de kostelige mundfulde.

Vi var ikke nået ret langt ind i retten, da en knægt kom løbende over vejen og overrakte os en paraply til nødtørftig beskyttelse for regnen. Vi måtte låne den så længe vi sad der, havde hans far sagt. Han pegede på et hus skråt overfor, hvor de boede. Vi takkede ham mange gange og lovede at bringe den tilbage efter brugen. Han grinede og forsvandt i løb. Vi fik arrangeret paraplyen, så den kunne stå alene, der var således plads nok til vore røde hoveder, medens vi guffede i os.

Medens en strøm af livskraft med suppen strømmede igennem os . . . og regnen ned over os, svingede pludselig en bil flot op foran »Festpladsen«, og to af lovens uniformerede håndhævere steg ud.

»Go' aften«, sagde den ene, og tog til kasketten, »velbekomme! Her går det jo godt!« »Tak«, sagde vi, »ja, det er jo nødvendigt at udligne fugtigheden udefra ved at tilføre det indvendige noget tilsvarende«. – »Ja«, sagde betjenten, »det er sgu' ikke urimeligt, men er det ikke lidt usædvanligt på denne facon?« – »Jo«, svarede vi, »for ganske almindelige dødelige er det vel nok noget uden for programmet, men vi er jo vant til at leve det meste af vor tid i bivua. Der lærer man efterhånden at indordne sig, som forholdene tillader det, uden at vække forargelse.«

»Javel«, sagde den anden betjent, »men suppe i regnvejr, under en paraply, – i fri luft, den har jeg sgu' heller aldrig set før. Ha, Ha!«

Jeg tillod mig nu høfligt belærende at gøre dem opmærksom på, at regnen var særdeles velkommen for landets vel, og hvad det øjeblikkelig ubehag angik, så nåede regnen på os kun igennem til skindet,

hvor det ganske roligt prellede af ligesom sved. Endelig satte jeg dem ind i, at tøjet længe havde trængt til at blive skyllet igennem, og at det havde en forbavsende evne til at tørre igen ved lidt tålmodighed. De kunne således se, at alt greb viseligt ind i vor tilværelse og kun overlod til os at nyde livet og dets goder i fulde drag, hvilket, som de kunne se, vi gjorde tilgavns.

Et mægtigt tordenskrald satte punktum for min lille »anskuelserundervisning«, og regnen tog hurtigt til i styrke. Betjentene løb hen for at søge ly i bilen og råbte ud: »Hvor skal I sove i nat?« »Vi har bestilt logi hos sognerådsformanden«, råbte vi tilbage. De rystede på hovederne og grinede. Vi så, de snakkede sammen, men vi spiste færdig i ro og mag. Inden de kørte, udbad de sig vore navne, som de fik. »God fornøjelse!« råbte de igen og startede. Vi vidste, at de ville slå navnene efter, for at se om vi var efterlyste.

Det blev det mest strålende tordenvejr, man kunne tænke sig. Mens lynene blafrede til ære for os, rullede tordenen som en festsalut over vor lille »Boplads«. Vi ligesom anede, at Thor var os venligt stemt, og det varede kun en lille halv time, før luften over »Bopladsen« var rensset, og regnen hørte op. Alt var gennemvædet undtagen vor lille bagage, der lå tørt og trykt under en finerplade.

Da vi mandag morgen nåede færgeløbet i Korsør, var der sandt at sige mange mennesker, såvel udlændinge som hjemlige feriegæster, som alle ventede på overfart med deres køretøjer af forskellig art. For rejsende på apostlenes heste var det mindre besværligt at slippe igennem med bagage, og vi gik stille og ubemærket om bord uden billetter. Vi søgte straks et diskret sted, hvorfra vi kunne følge slagets gang. Ikke desto mindre viste det sig, at kammeraten, der så ofte før havde regnet noget ud, bad mig – lidt efter at færgen havde lagt fra – at vente på ham et par drammes tid. Jeg nåede heller ikke at snuppe mere end et par drøje styltere, før han kom svingende og med en flot gestus bad mig følge med ned i maskinen, hvor han havde indhentet tilladelse til, at vi kunne anbringe os selv og bagagen. Det var O.K. dernede, sagde han, når vi bare selv forstod at reagere rigtigt, hvis inspektionen skulle komme. Der var en del støj dernede, men det forhindrede jo ikke, at vi fik tiden til at gå med at drikke hinanden lykke til, på vej mod de nye jagtmarker.

Endelig besteg vi på noget usikre ben den længe omtalte fynske jord, og selvom førstehånds indtrykket ikke nåede at sætte noget særligt minde i min bevidsthed, var min forud opflaskede spænding nok til at bringe min opstemthed til kulmination, da jeg spontant

stak kammeraten på næven og bød en gibbernakker midt i hele menneskevrímlens skubben og puffen. Han grínede og trak mig hen, hvor man kunne træde af på naturens vegne.

Ja, sagde han, så er det Fyn igen. Det er godt nok længe siden, jeg har haft fornøjelsen at indånde luften her, men det skal ikke vare længe, inden vi kommer til det første sted, hvor jeg med en kande hjemmebrygget øl vil introducere dig i »ølpotternes paradis«.

Jeg må tilstå, at jeg straks faldt for det syngende fynske og den egenartede charme, der omgiver alt, hvad der er ægte fynsk. Aldrig siden har jeg fundet mig hurtigere til rette på den danske landevej end her på Danmarks perle, Fyn. Det er også her største parten af mit landevejsliv har fundet sted.

I flimrende sol styrede vi med vore pakkenelliker sydpå langs kysten. Vi gjorde holdt ved en lille købmand, hvor min rejsekammerat på eget initiativ anskaffede to spånkurve og to bajere. Spånkurvene, forklarede han, skulle for fremtiden være vore uadskilte følgesvende, og ve den, der forgreb sig på dem. Kurvene repræsenterede i allerhøjeste grad vor private ejendom, og der var på landevejen hård straf for at gå i en anden mands ejendele. Spånkurven var på det nærmeste obligatorisk for en farende svend på Fyn. Heri skulle vi for fremtiden opbevare alle nødvendige ting under vor fremfærden. Den skulle, hvad han senere ville vise mig, *surres* rigtigt, så den kunne stå for lidt af hvert, men det krævede en særlig fremgangsmåde. Resultatet ville blandt andet være med til at øge respekten for ejermanden. En velsurret og altid velfyldt spånkurv var den helbefarne fynske ridders kendetegn. Han gik altså igang med at belære mig.

Den højtidelige handling bestod i at stuve vort sparsomme gods ned i de nye »følgesvende«, og da dette var tilendebragt, beseglede vi det med behørig øller og dramme, og inden vi fortsatte, gjorde han mig meget indtrængende opmærksom på, hvordan jeg altid skulle bære en spånkurv – nemlig over venstre arm og holdende tommel – og pegefinger om jakkens revers, så mærkedes vægten ikke så meget, og jeg ville simpelthen blive så vant til denne bæremetode, at jeg kun ville reagere, såfremt kurven *ikke* var der, men muligvis var agterudsejlet. Dette, understregede han, kunne imidlertid kun rent undtagelsesvis finde sted i min begynderperiode og var absolut utænkeligt senere hen for en rigtig fynsk spånkurvsmand.

Spånkurven skulle, som omtalt, altid være i orden og pinlig ren,

da der næsten altid om sommeren fandtes fødevarer til indianerfrokoster, f.eks. små lune retter, i den. Det var forbundet med et dårligt omdømme, hvis en spånkurvsmand forlod en logigård, før kurven var ryddet ordentligt op med rent papir i bunden og vandtæt stykke over. Således var traditionen og på ingen måde anderledes.

Spånkurven har iøvrigt sin egen lille historie. Den lyder således blandt de rejsende: At en fælle, mens han var gift og fast bosiddende, en dag blev sendt i byen af sin kone med en spånkurv, men ikke vendte tilbage fra sit ærinde. Han var kommet i selskab, hvilket ikke var ualmindeligt for ham, men denne bygang blev hans skæbne. Han blev først fundet lang tid efter som den første spånkurvsmand på Fyn. Siden blev kurven udbredt til alle landevejens farende svende, da de fandt den praktisk til at have deres pakkeneliker opbevaret i.

Jeg lærte på denne min første dag som fynsk spånkurvsmand, at det hjemmebryggede øl ikke alene besidder evnen til at slukke tørsten, men også kan blive årsag til særdeles livlig aktivitet bag de berømte fynske hassel – og syrenhegn. Det varede nemlig nogen tid, inden min mave havde indstillet sig på det forholdsvis store kvantum, der endnu mange steder blev udskænket af et godt hjerte, og hvor var det vidunderligt, når tørsten om morgenen flammede i halsen, at kunne vakle ind til en lillemor og hente en kælder-kold skummende ølpotte. Længe leve det fynske hjemmebryggede øl!

Engang var vi nu nær røget på en limpind et sted, hvor øllet ikke alene var upåklageligt i smag såvel som styrke, men tillige havde været os velundt. Vi så en patentflaske stå nok så nydeligt ude ved alléen, og vi kiggede selvfølgelig spørgende på hinanden. Hvornår mon de er begyndt på »stakitøl« her, spurgte vi hinanden, og vi blev da også med det samme enige om, at undersøge en så betydningsfuld sag nøjere. Gårdmandskonen smilede venligt til os, da vi trådte ind. Hun kendte os godt fra tidligere besøg og sagde roligt, at vi ikke skulle være nervøse. Vi skulle nok få den sædvanlige kande. Det med flasken ude ved vejen havde de fundet på fornylig. Der var kommet så mange nye og ukendte strejfer, og ikke alle opførte sig således, at deres besøg var ønsket. Gårdmanden havde regnet den genialt ud, da han fandt på den med patentflasken, mente vi og grinede godt. De fortalte også, at de havde set mange stabejsere gå forbi derude, men var samtidig godt klar over, at de gamle kendinge ikke så let lod sig narre, de ville blot bede os om

ikke at lade de andre vide, at øllet stadig skummede her. De af jer, vi kender, er altid velkomne! sluttede de.

Nu var vi efterhånden ikke så langt fra Kværndrup, hvor »Egeskov Marked« afholdes, og da der ikke var så forfærdelig mange dage til, drejede vore samtaler med egnens folk sig om dette berømte og altid meget besøgte foretagende. Det var en begivenhed, der, selvfølgelig ikke mindst her på Fyn, var meget omtalt, og de fleste vidste jo, at de farende svende holdt deres kongres her, hvor bl.a. årets stodderkonge bliver udnævnt, hvilket foregår under udfoldelse af diverse løjer og druk.

For at blive stodderkonge skal man ikke alene have en anciennitet indenfor landevejslivet, men også være en lydefri og agtet fælle, der med sin hæderlige opførsel har påkaldt sig hele standens opmærksomhed. Vi vælger mellem de emner der kan blive tale om som de mest kompetente. Det er sandelig ikke alle og enhver, der bliver sat ind på pladsen som overhoved for hele styrken af landevejens adelsmænd; det er i høj grad en stilling som forpligter, og den er ganske afgjort ikke til at sove sig til. Vi har haft gode stodderkonger, der har båret deres titel pletfri og med hæder, og de vil blive mindet så længe der er vaskeægte landevejsriddere til, som holder standens traditioner i hævd.

Egeskov Marked før

Vi var på vej til *Egeskov Marked* den tredie onsdag i september anno 1951. Det vil altså snarere sige vi agtede, ifølge Holgers plan, at indfinde os på sportspladsen i Kværndrup by, hvor de af landevejens riddere mødtes, der ønskede at genopfriske gamle dage med gamle »vejfæller«. Der var jo mange, der ikke i årevis havde set hinanden, så der var nok at sludre om og drikke »dramme« over. Vi var om morgenen tidligt startet fra Gudbjerg, hvor vi havde overnattet, og hvorfra vi også meget forudseende havde tanket så kraftigt op, at vi tilsammen lå på cirka seks halvandet pund og en tremaster, hvilket måtte menes at ville slå til. Derudover var alle vore glas fyldt op med de dertil beregnede sager, og endvidere havde vi sikret os en del forskelligt konserver, der i tilfælde af sult kunne åbnes og deles med hvem der gad. Men Holger holdt på, at der ikke var stor fare for mangel på fast føde, for utallige markedsgæster forærede deres vel-smurte smørrebrødspakker til os, da de på grund af andre interesser alligevel aldrig nåede at få dem åbnet. Han havde da aldrig, sagde han, oplevet at gå hverken sulten eller tørstig fra Egeskov Marked. Derimod havde han prøvet at gå derfra med en dundrende hovedpine.

Hele byen var et summende virvar med vajende flag og festglade mennesker fra hele landet, og selvfølgelig ikke mindst fra »Danmarks Perle« selv. Det herlige fynske klang sødt igennem bredt jysk og

sjællandsk, samt en utrolig strøm af mere eller mindre blandede mellemdialekter, der ikke var til at udskille i mylderet.

Holger havde indtrængende henstillet til mig ikke at lade mig forlede til at drikke om kap med nogle af de gamle drevne lurifakse, for jeg ville i så fald uvægerligt komme ned med nakken. Det var en særdeles yndet sport overfor nye fæller at sætte tungen for hullet og lade som om man tog en ordentlig hjertestyrkning, men det var altså bar' løgn. Han havde i det hele taget givet mig de bedste fiduser ud fra sin egen rige erfaring, og jeg var således udmærket rustet, om blot jeg tog mig vel iagt. Jeg selv var fast besluttet på at bestå denne ildtdåb, der faktisk først rigtig gjorde mig til anerkendt medlem af »stammen«, og jeg havde derfor et vågent øje på hver finger. Vi var begge tilpas i stødet, og under alle omstændigheder opsatte på at gøre en brav indsats for »kongressen«'s succes.

Der var allerede samlet en ganske pæn buket af diverse groteske fremtoninger, og jeg tænkte: »Tak ska' du ha', den bli'r s'gu da go, den her. Ha, ha . . .« Ja, den der kun har hørt fortælle om vagabonderne på Egeskov Marked gør sig simpelthen ingen forestilling om situationen, der helst skal opfattes ved et personligt syn for sagen. Jeg morede mig længe, for jeg havde aldrig set noget lignende.

Nu må man imidlertid ikke ganske misforstå situationen og dermed »de farende svende«. Det må altsammen ses med den bitre kendsgerning som baggrund, at de ved deres væremåde søger at aflede såvel dem selv som andre fra de mere eller mindre dramatiske begivenheder og skuffelser, der i de allerfleste tilfælde ligger til grund for deres flugt fra samfundsordenens såkaldte normale forløb, de fremherskende kategorier er så afgjort udløbere af ægteskabelige fiaskoer og decideret alkoholisme, med tidligere omtalte vekselvirkninger. Men for flertallets vedkommende bliver bekymringerne dog denne dag helst skudt i baggrunden til fordel for »kongressen«'s vellykkede gennemførelse. Det må dog pointeres, at kommer der stille pauser, hvor deres inderste jeg får lejlighed til at komme til udfoldelse, så sker det beklagelige og trykkende, at tragikomiske scener, under tårer udspilles for åbent tæppe, og mange har fået den stukket ud, at tårerne ikke er andet end ren og skær sprit.

Det er imidlertid selve festens faser, der skal beskrives, og med kun ganske få, mere personlige tilføjelser.

Vi blev modtaget med et hav af løftede »blandinger«, hvis ejermænd, med gevaldige armbevægelser udtrykte deres oprigtigste glæde ved vor tilsynekomst, uanset om de kendte os eller ej. Vi måtte med

djævlens vold og magt hele »banden« igennem, og jeg skal love for, at jeg fik rigelig brug for al min agtpågivenhed, da de alle uden undtagelse, bad mig indtrængende om at snuppe en forsvarlig dram, for at bevise min herkomst, som de sagde. Jeg ville uden tvivl hurtigt være blevet lagt hen som »lig«, om ikke vagthunden i mig havde knurret og rystet lænken. De mærkede også hurtigt, at jeg havde en særlig, ganske personlig mening om, hvor hurtigt bægeret skulle tømmes, og gik mig derfor efterhånden mere respektfuldt på klingen.

Tilskuere kom og gik, biler standsede op både her og der for at fotografere og stille spørgsmål, før de atter hastede videre i vrimlen, alle ville se alt, og ingen havde på nogen måde tid til at hænge med hovedet. Der var kun de midlertidigt »neutraliserede«, hvem ingen måtte, og for den sags skyld heller ikke vovede at forstyrre, før de i deres »himmelseng« havde sovet »læstet« ud, og var klar til en ny og frisk omgang. Det kunne godt blive til mange, hvis man altså ikke havde den fornødne styrke til at kunne skyde over en gang imellem, det var svært, når man blot behøvede at række hånden ud for at få stukket en »blanding« i den.

Jeg talte og drak med så mange gæve gutter, at mine indtryk nærmest flød sammen i et så broget sammensurium, at de simpelthen var umulige at holde udskilt. De løb sammen i een pærevælling af latter, kostumer, flasker og spiritus.

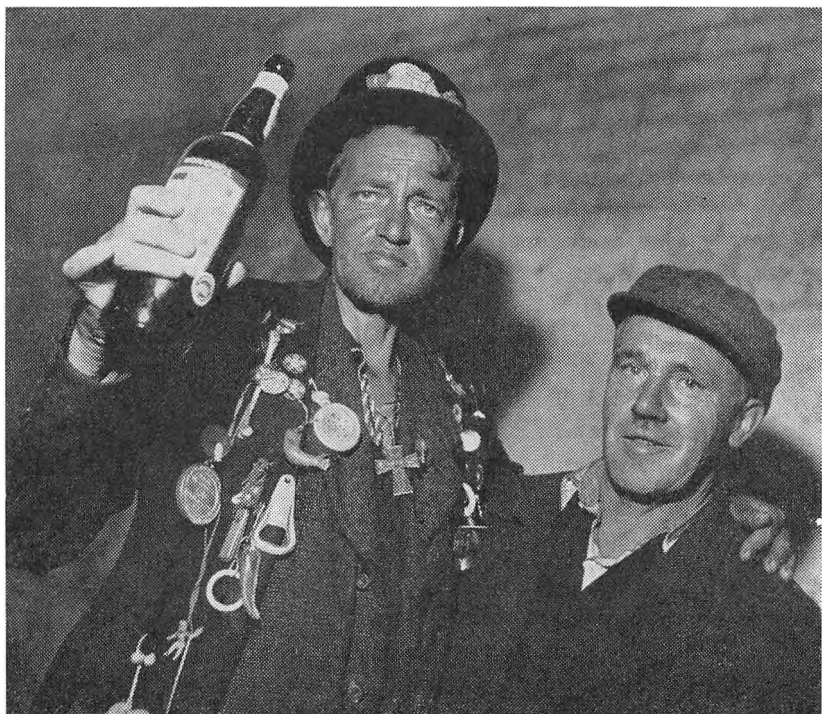
Da tiden var inde, og de fleste gensyn var tilstrækkelig fejret, stillede vi vore spånkurve, samt andre unødvendige genstande tilside og spadserede med behørig »ammunition« hen mod markedspladsen, hvor selve kroningen skulle finde sted. På selve pladsen, hvor dyrskuet afholdes, så politiet os helst ikke, med mindre vi var i selskab med en eller flere bekendte og forholdt os rolige. Vi havde en slags stiltiende overenskomst, hvorunder det hed, at vi på en rabat ved landevejen, med hensyntagen til markedsgæsterne, kunne gennemføre vort årlige program, og her udspandt sig sandt at sige også et syn for guder. Nogle underholdt med sang og spil, andre deltog med fantastiske danseoptrin, eller gav hinanden chancen i boksning og brydning. Enkelte gik med højtidelig alvor i gang med at citere alenlange rim og digte, medens ved deres side rene akrobater gjorde hæderlige anstrengelser for at slå knuder på sig selv. I det hele taget var underholdningen af en så pompøs og alsidig karakter, at man lod tanken glide tilbage til de første cirkus', hvor hver mand arbejdede sig i sved, for at tilfredsstille det dengang taknemmelige publikum.

I en høj hat, der tronedes pænt på en tilpas synlig og let tilgængelig

forhøjning, kunne enhver, efter behag naturligvis, yde en gave, stor eller lille, der med kontrollerede mellemrum omsattes i rigtige uforfalskede menneskebajere, til yderligere barokke løjers ædle og særdeles imødekommende udøvere. Det blev med tiden ikke så få, og vi måtte til at tænke på at få kongevalget vel overstået, før det stadig livligere »Eldorado« truede med at drukne i øl og sprit.

Der var som ventet flere emner, der skulle tages stilling til, og diskussionen bredte sig derfor livligt blandt de nu meget animerede »stammedeltagere«. Det var ikke nemt at komme tilrette i et så betydningsfuldt anliggende, og det tog da også en rum tid, før valget resulterede i at en ikke mere end fyrreårig aspirant, der lød navnet: »Tage tjener«, tog sejren hjem under enorm applaus. Han var fra Århus. De fleste vidste besked med at han i flere år havde været ansat som en meget afholdt og dygtig overtjener på en af Københavns kendteste restauranter. Jeg kan kun sige, kort og godt, at valget var fuldkommen i overensstemmelse med stammens traditioner, og efter mine senere samtaler med ham forstod jeg, at vi havde fået en Stodderkonge af så enestående kvalitet, at det ville blive ikke alene svært, men faktisk lidt af en umulighed at få ham erstattet. Han var en intelligent mand, høflig og kultiveret med et klogt, overvejende blik i de allerede så fortinnede øjne. Han var præget af ligevægt og elasticitet i sin optræden, og udviste til alle sider forståelse og tålmodighed. Når man dertil lægger det albtbetagende vid, der gnistrede fra ham, forstår man uden tvivl, at han var som kaldet til at bestige tronen som overhovede for hele den brogede danske landevejsadel.

Vi hædrede ham derfor også efter alle kunstens regler, og besvor ham under mange krasse dramme vor uforbeholdne loyalitet. Højt løftet over sine begejstrede undersåtter blev han under øredøvende jubel båret rundt, så alle kunne se og forstå, at her var årets Stodderkonge i egen prangende majestæt. Tage Tjener talte og lovede herunder at udfylde sin plads som det sig hør og bør for en »Konge«, samt så vidt det stod i hans magt, at opfylde de krav, der fulgte med ophøjelsen. Han var ganske på det rene med, at hans nuværende stilling som stammens overhoved forpligtede, og at han overalt ville blive set på som eksempel for den ganske landevejsadel. Han takkede os alle og bad tilsidst om, at vi på de vandringer, der snart forestod, ville bevare det renommé, der indtil nu havde været pletfrit, og rundt om lade folk forstå, at vi var et fredeligt, men primitivt folkefærd,

I 1952 blev Kong Tage valgt til Stodderkonge. Han havde i flere år været en meget afholdt og dygtig overtjener på en af Københavns kendteste restauranter.

der blot ønskede fred og en beskeden plads i solen, her i vort lille jordiske himmerige.

Herefter måtte han partout stå for fotografer fra dagblade, ugeblade og privatister. Han blev interviewet og regeret med, så guderne måtte sig forbarme, og det var intet under at vi med magt bragte vor nyudnævnte topfigur i sikkerhed i inderkredsen. Stodderkongen bevarede sin værdighed under hele den lange ceremoni, og sikkert er det, at den respekt, han allerede på denne sin første regeringsdag forstod at lade vokse op om sin person, aldrig siden blev brudt eller svækket.

Med alle vor stammes respektive medlemmer bag mig, tror jeg for sandt at kunne udtale, at aldrig har »landevejens brune sønner« haft en mere estimeret og afholdt konge, end Tage Tjener, der selv udover

vore egne rækker opnåede en større popularitet end nogen tidligere. Han døde alt for tidligt fra os i Aarhus, vinterhalvåret anno 1953-54.

For at danne sig et lille billede af den brogede forsamling, har jeg her samlet en ærværdig buket af navne på udprægede og typiske undersætter, samt tillige anerkendte stammemedlemmer af de decide-rede landevejens riddere: Viggo Mejerist (Herr von Pedersen) – Peder Proprietær – Raabukken – Ole Druk – Folmer fra Ålborg – Den lille Bødker (Vilhelm Bødker) – Anker Bassow – Svend Bolle – Peder Herredsfoged – Christian Champagne – Alfred Hamburg – Ove Atom – Den tavse Dansker – Aage Købmand – Ragnhild Kock – Niels Kjær – Rasmus Bager – Lille Jonas – Henry Glaspuster – Karl Bornholmer – Claus Tjener – Thorkild Bums – Rudolf med den røde tud – Calle Violin – Ribe Købmanden – Prins Viggo – Viktor Blikkenslager – Den hvide Mand – Røver Niels – Claus Mavepine – Kalundborg Svend – Robin Hood – Rasmus Jetjager – Den fulde Væver – Rød Ålborg – Købmanden fra Odder – Ole Sutsko – Stille Axel – Pive Jens – Reimer Sandal – Henrik Pibe – Onkel Peter fra Jylland – Stille Emil – Torngreen Meyer – Paul Blik – Den glade Kulsvier (Axel Norman) – Georg Turist – Københavner Axel – Translatøren – Kristian Toøre – Bryder Hans – Klokkeren fra Notre Dame – Christian Politimester – Søren Sus – Stille Holger – Jørgen Simonsen – Oluf Enstreng – Greven af Nordsøen – Herman Sørover (Ibsen) – Lynbarberen – Prins Aage – Kaj Nørregård – Millinge Skomageren – Viggo Former – Knud Primdal – Tidselkongen (Harry) – Lille Henning – Hugo Sørensen – Aage Almin – Sanger Harald – Sølvkaninen – Bruno Arbejdsmand.

Med kroningen kulminerede selvfølgelig stodderkongressen, og havde der hidtil manglet nogen form for sang, humør og improviserede løjer, tør det svagt antydes, at der nu ikke længere var grænser for påhit og druk. Flasker gyngede ustandseligt op og ned, nogle fæller vågnede op til dåd, andre måtte kapitulere en liden stund, vi skulle bare drikke og være glade.

Alle mennesker havde kun smil tilovers for vor spas, men de holdt dog hånden afværgende ud, hvis en bajads i sin altdominerende galgenhumor bød dem tage en dram på den nyudnævnte konges velgænde.

Mange kendte landevejs ridderne fra besøg og samtaler i hjemmet, de trængte frem og råbte: »Go' dags Calle Violin«! Go' dags, Ole Druk! og go' dags Viggo Mejerist! Navne, hilsener og skålen lød ustandseligt som en monoton støj. Midt i virvaret kom Lille Vilhelm

Bødker svingende med en hel kasse øl – bare gå til makronerne, råbte han, der er mere, hvor det kommer fra. Oluf Enstreng spillede på sit bræt med en tom bajerflaske og grinede: »Ha, ha, din skovsnegl«, sagde han, til hvert andet ord. Herman Sørøver efterlignede Skipper Skræk. Ole Druk dansede Svanens død, og Rudolf med den røde Tud sang visen af samme navn. Det er faktisk umuligt at give et fuldkomment billede af sceneriet, det skal opleves, for at forstås rigtigt.

Kværndrup kro gav, hvad de kunne skrabe sammen, traditionen tro, og ligeledes spenderede konditoriet noget af en slags, alle var flinke og forstående overfor vore løsslupne løjer på denne årets store uforglemmelige festdag på Fyn.

Dagen efter markedsfesten skulle alle farende svende være uden for Kværndrup by på slaget tolv middag. Politiet overvågede med strenghed og smil at dette blev nøje overholdt, og der gaves ingen pardon for efternølere, dem ventede der en bøde i Svendborg, hvor der gerne havnede enkelte agterudsejlede stammefæller.

Men det var synd at sige at de led nogen nød de fem dage, det kostede, tværtimod. Men dagen derpå var alle som regel tidligt på færd. Tørsten var stor, og de fleste nåede da også at få den spædet op i tilstrækkelig grad, inden afskedstimen var inde og klokkerne ringede afgang for hele hæren. Det store årlige bakkanal havde fundet sin afslutning og vejene kaldte atter på gammel som på ung. Nogle forlod Kværndrup i større flokke, nogle to og to, men ind imellem så man de såkaldte enspændere, der har nok i dem selv. Spånkurvene er stuvet, rygsækkene pakket og egespiret ventede atter på at komme i takt med de hærgede poter. Afskedsråbene gjaldede gennem Kværndrup by, spændingen udløstes og efteråret opslugte med friske vinde den store spraglede garde, som endnu en gang, traditionen tro, havde repræsenteret stammen.

Det er med sorg, vi må konstatere, at denne årlige fest ikke mere er, hvad den før var. Der vælges ingen lovlig Stodderkonge mere på Egeskov Marked.

Som deltagende stammefælle, der havde afgivet stemme ved valget af årets konge, var jeg nu optaget for alvor som anerkendt landevejsridder, og havde, efter Holgers dom, klaret mig hæderligt blandt den hårdkogte samling læderhalse, der dette år havde været særlig mangfoldig. Jeg var ikke fri for at være en del fortunlet ovenpå så meget på så kort tid. Jeg havde for første gang oplevet Egeskov Marked som farende svend, og det blev ikke sidste, men det blev en af de Kongresser, der af alle tales mest om den dag i dag.

Egeskov Marked 1970

Hvis tidligere markeder ved Egeskov på Fyen på festlig vis har været præget af at landevejens farende svende i snesevis har været samlet og blandt andet udråbt årets stodderkonge, var markedet september 1970 en skuffelse.

Jeg må tilstå, at jeg i mit stille sind havde forestillet mig, at de farende folk alene ved deres tilstedeværelse prægede markedet, men da der i år kun var mødt en halv snes stykker op for at udpege deres konge, var det ikke megen interesse, de samlede om sig.

Jeg vil endda gå så vidt, at jeg roligt påstår, at der sikkert er mange hundrede af de »almindelige« gæster, der end ikke har fået et glimt af de forsamlede rejsende.

Jeg var tilsyneladende ikke alene med min skuffelse over dette års marked. Blandt de farende svende, jeg talte med, var der en udbredt misstemning over de kolleger, der år efter år havde brillieret ved deres tilstedeværelse, men som af besynderlige årsager, ikke havde fundet det ulejligheden værd at dukke op ved dette års marked.

En enkelt af den gamle garde gav dog med tårer i øjnene udtryk for, at nogle af de gamle venner, der ikke var mødt op i år, var lovligt forhindret, idet som han udtrykte det: »Mange af de gamle venner har siden sidste år fået jord i munden.« Den mismodige stemning blandt de rejsende holdt dog kun om formiddagen på markedets første dag. Der skulle vælges en konge og en kronprins. Det var det,

Voteringen på Egeskov Markedet 1970 på tingstedet ved Kværndrup by. Man skal vælge årets uofficielle Stodderkonge. Det er mange år siden, der har været valgt en officiel konge, idet der ikke er mødt nok af landevejens folk til at valget kunne blive »lovæssigt«.

man var kommet for, så der var ingen grund til ikke at gennemføre det.

Der var ganske vist et alvorligt minus. For år tilbage havde landevejens farende svende i skøn forening bestemt, at kongressen, der skulle vælge årets konge, skulle bestå af mindst 20 delegerede. Nå, men denne regel var åbenbart en af dem, der er blevet til for at den kan omgås. I hvert fald samledes man i løbet af eftermiddagen den 16. september på det gamle tingsted i den lille by Kværndrup, hvor markedet holdes, og med en alvor, som forekom helt uvirkelig blandt de rejsende, voterede man om, hvem der skulle overlades konge- og kronprinseværdigheden.

Noget kampvalg blev der ikke tale om. Blandt kongressens deltagere havde der hele tiden været en rørende enighed om, at Henry Solskin, f. Jensen, der har haft titlen i de sidste 6 år, skulle genvælges.

Der var imidlertid ikke helt enighed om, hvem der skulle have fornøjelsen af at kunne titulere sig med ordet kronprins.

Efter at have voteret lidt frem og tilbage faldt valget på svenskeren Ken, der sommeren igennem havde været Henry Solskin's trofaste følgesvend.

Selve kåringen af de to overhoveder fandt sted dagen efter. Til lejligheden havde landevejens riddere fået tilladelse til at komme ind på selve markedspladsen, der ellers under de øvrige markedsfestligheder havde været lukket land.

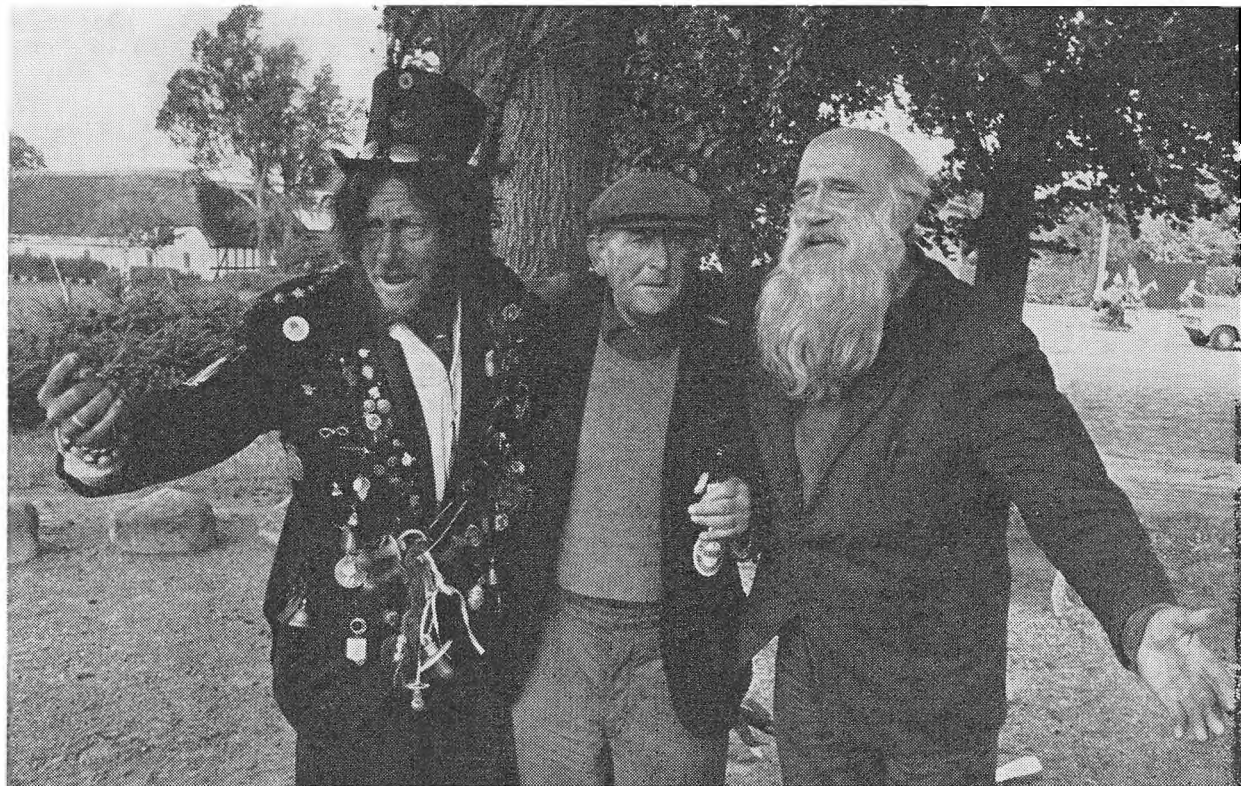
Denne begivenhed kunne imidlertid trække mennesker til. De gode kongresdeltagere var ganske vist blevet så fulde af de strabadser, de havde måttet gå igennem i dagens løb, men det lykkedes dog at få stablet en mindre højtidelighed på benene, så man kunne hylde de kongelige på behørig vis.

Henry Solskin fortalte mig over en enkelt pilsner bagefter, at der efter hans mening ikke havde været den samme stil over begivenheden, som første gang, han blev kronet.

– Det var dengang, jeg fik navnet Henry Solskin, selv om jeg, som du ved, er født Jensen, sagde han. Samtidig med, at jeg blev kronet første gang, døbte alle kammeraterne mig med det nye navn. De syntes, at jeg skulle hedde Solskin, fordi jeg altid var og stadig er i et vældigt godt humør. Det foregik med sprit, som de hældte ned over hovedet på mig.

Jeg spurgte derefter Henry, hvorfor han troede, at valget igen var faldet ud til hans favør.

– Joh, ser du. Det, det i virkeligheden gælder om, er, at man skal

Henry Solskin, Ole Ædru og Skærbæk hilser på efter at Henry er blevet valgt til årets Stodderkonge. Skærbæk nåede iøvrigt at lave en avisand, da han fortalte, at han havde været olympiadevinder i boksning. Dette blev senere dementeret.

kunne dokumentere, at man ikke har rørt en lillefinger ved ærligt arbejde i det år, der er gået. Den side af sagen klarer jeg meget nemt. Jeg sætter mig bare med alle mine pakkelliker i en grøftkant, og der går ikke mange minutter, inden forbipasserende har lagt de skilinger, der er nødvendige til en halv flaske brændevin.

– Har du forresten set alle mine barnevogne, fortsætter han. Dem anskaffede jeg mig for en halv snes år siden, da min hund Perle fik hvalpe første gang. Den fik hele ti, så jeg måtte jo have noget at transportere dem i. Perle er nu snart 14 år, så hun er blevet for gammel til at gå med på vejene. I stedet har jeg i en af barnevognene lavet en lille hule til hende, så nu er hun jo godt kørende.

Her bryder Danmarks nye kronprins ind i samtalen.

– Ved du hvad, siger han med rustent mæle i en blanding af svensk, norsk og dansk. Du skal lige være klar over én ting. Danmark har to konger, den ene er ham Frederik og den anden er Henry. Der er også to dronninger. Den ene har fire ben og hedder Perle. Den anden hedder vistnok Ingrid.

Du skal også lige vide, at både Henry og Perle er alletiders kammerater. Vi kan godt nok blive lidt uvenner ind imellem, men det varer aldrig mere end fem minutter ad gangen.

Det var herefter ikke længere muligt at føre nogen fornuftig samtale med de to kongelige. En masse mennesker kom ilende til for at gratulere med begivenheden, og da der er gammel tradition for, at man ikke begynder at tale med hans majestæt uden at have mindst en bajer med i inderlommen, var hans kongelige højhed efterhånden blevet så beruset, at det ikke var muligt at få mere fornuftigt ud af ham.

Blandt de rejsende, der havde slået sig ned på Egeskov marked, hvoraf de fleste havde gået en menneskealder på vejene, traf jeg også Den Glade Murer, der var ganske ny i branchen.

Han havde ikke gået mere end fire måneder på vejene, men han var allerede fuldt ud accepteret af de gamle.

Det var virkelig en oplevelse for Den Glade Murer, der oprindeligt var arkitekt fra Næstved. Et ulykkeligt ægteskab havde fået ham til at gribe til denne udvej, men han var dog ikke som de fleste af de andre rejsende på markedet, sunket så langt, at han var begyndt at drikke sprit.

Han havde gennem de sidste måneder med spænding set frem til kongressen på Egeskov, og hans forventning var ifølge ham selv ikke blevet gjort til skamme.

Da han jo var ret ny i rækkerne, kunne jeg ikke dy mig for at

Et blik ned over selve Egeskov Markedet, hvor landevejens folk kun får lov til at komme ind til selve festen for årets valgte Stodderkonge.

spørge ham, hvorfor han havde stemt på Henry Solskin og ikke på en af de andre.

– Det skal jeg såmen' sige dig, sagde han. De rejsende, jeg har mødt i de fire måneder, jeg har gået, har alle som én givet udtryk for, at Henry simpelt hen var alletiders kammerat. Da jeg selv mødte ham her på Egeskov og ikke blev overbevist om det modsatte, var der for mig ingen tvivl. Han er simpelt hen alletiders guttermand.

Uofficielt er Henry Solskin atter i år den værdigste blandt de fremmødte landstrygere til titlen »Årets Stodderkonge«. Her er han med sit vogntog, bestående af fire udslidte barnevogne. Den lille dreng er henne for at se til hans hund, der er syg, og derfor må køres i den indrettede sygeseng.

Den gamle skærslippers forårssang

Af Sigfred Pedersen

Nu lokker atter de lange veje,
og jeg har flikket de gamle sko.
Og jeg har skåret en grøn skalmeje
bag piledammen ved Holstebro.
Jeg går fra Skagen med kurs mod Fakse,
og glemt er vinterens sult og nød.
Jeg sliber knive, jeg sliber sakse,
jeg sliber solskin og dagligt brød.

Hvor er min ungdom? Jeg ved det næppe.
Hvor var den skøn. Jeg var fri og løs.
Jeg sov i vejgrøftens blomstertæppe,
jeg sov hos landsbyens bedste tøs.
Med hende var det en fryd at bakse,
the vårens duft var i hendes skød.
Jeg sleb kun knive, jeg sleb kun sakse
men sleb dog solskin og dagligt brød.

Jeg var jo bare en skør skærslipper
foruden hjem og foruden ro.
Jeg var kun rakker og hundeklipper,
og bonden stænged for mig sin lo.
Han var så selvsikker, thi hans akse
var plantet i et stort fad grød.
Jeg sleb kun knive jeg sleb kun sakse,
men sleb dog solskin og dagligt brød.

Dengang var brændevin hvermands eje,
thi den var billig, og den var ram.
Men Malurt dufted langs alle veje
og gav kulør til en fuseldram.
Å soldebrødre, å lurifakse,
I drak jer tumbet fra vid og sans,
men jeg sleb knive og jeg sleb sakse
og plukkede Malurt omkring Sankt-hans.

Den, der har pligter, kan sagtens dømme
en pjalt, som ikke betaler skat.
Men jeg er digter og jeg må drømme,
thi jeg er et med den lyse nat.
De digtere er så mange slagse,
og selv blandt dem er jeg kun en fant,
der sliver knive og sliver sakse,
og takker rørt for en kobberslant.

Hvor er I nu, alle I jeg kendte,
hver buttet pige, hver kammesjuk?
Hveranden af jer på Sundholm endte.
Hveranden kvaltes i flaskens kluk.
Men jeg er stadig iblandt de vakse!
Mit hår er hvidt, men min tud er rød!
Jeg sliver knive, jeg sliver sakse,
jeg sliber solskin og dagligt brød.

Og endnu venter de lange veje
med morgenkulde, med middagsglød.
Min slibesten kan jeg fortsat dreje
og holde næsen forsvarligt rød.
Jeg går fra Skagen med kurs mod Fakse,
og glemt er vinterens sult og nød.
Jeg sliber knive, jeg sliber sakse,
jeg sliber solskin og dagligt brød.

